

Békéscsabai Helyi Közösség

Kreatív, alkotó közösségek fejlesztése Békéscsabán

HELYI KÖZÖSSÉGI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

2016-2021

Alakítsuk közösen
Békéscsaba kulturális jövőjét
Békéscsabai Helyi Közösség

A 2016 júliusában elfogadott Stratégia 2020-ban átdolgozott változata

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
A Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia átdolgozása (2017)	8
1. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	11
1.1 HACS megalakulása: tájékoztatás, mozgósítás, irányok meghatározása	11
1.2 Stratégiaalkotás: közösségi tervezés	12
2. A Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása	22
2.1 Földrajzi, társadalmi, gazdasági koherencia/homogenitás, közös jellemzők.....	22
2.2 Korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek	23
2.3 Az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása a stratégia céljainak megvalósításához	24
2.4 Személyes interakciókat lehetővé tevő helyi karakter.....	24
3. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	25
3.1 Helyzetfeltárás.....	25
3.2 A HKFS-t érintő tervi előzmények, programok, szolgáltatások.....	38
3.3 SWOT	41
3.4 Fejlesztési szükségletek azonosítása	44
4. A stratégia jövőképe.....	45
5. A stratégia célhierarchiája.....	46
6. Cselekvési terv.....	49
6.1 A beavatkozási területek/műveletek leírása	49
6.2 Együttműködések.....	64
6.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	65
6.4 Kommunikációs terv.....	70
6.5 Monitoring és értékelési terv	74
6.6 Horizontális célok	76
6.7 A HKFS innovatív elemeinek bemutatása.....	78
6.8 Kockázatok.....	80
7. Indikatív pénzügyi terv	82

Vezetői összefoglaló

Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata és a projektet kezdeményező Csabagyöngye Kulturális Központ örömmel üdvözölte, hogy a közösségvezérelt helyi fejlesztések (CLLD¹) megvalósítására városi területeken is lesz lehetőség. A regisztrációs felhívás megjelenését követően elektronikus levélben **több mint 400 címre került kiküldésre meghívó, amely a CLLD nyújtotta lehetőségekről tájékoztató fórumra, a közösségi tervezést indító rendezvényre invitálta a címzetteket.**

A széleskörű tájékoztatást követően megalakult **11 tagú Helyi Közösség (HACS)** a lakosság mozgósítása érdekében városrészenként **konzultációk keretében** folytatott párbeszédet és elindította a tájékoztató **honlapot** (<http://clldbekescsaba.hu/>). A minél szélesebb bevonás érdekében **interjúk** segítségével igényfelmérés készült a civil szféra, az egyházak, aktivisták, intézményvezetők, önkéntesek körében fejlesztési elképzeléseik rögzítése érdekében.

A közösségi tervezés módszertanának alkalmazásával elkészült a **Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia (HKFS)** helyzetfeltáró fejezete, majd annak alapján **több körös műhelymunka keretében** megtörtént a SWOT mátrix összeállítása. Ezt követően kerültek meghatározásra a HACS tagjaiból és a város érdeklődő szereplőinek képviselőiből álló **kibővített munkacsoportok** által a legfontosabb fejlesztési szükségletek. A tematikus fókusz erősítette meg a közös gondolkodás: a CLLD célja, hogy a helyi közösségek fejlesztésére a gazdasági előrelépést segítő kulturális-közösségi válaszok szülessenek. E cél Békéscsabán a hagyományokra és az abból eredő lehetőségekre építve **a közösségfejlesztő munkát a kulturális és kreatív ipar eszközeivel támogatva** valósulhat meg: összefűzve közösséget, kultúrát, gazdaságot egyaránt. Ez reményt ad a város **lakosságmegtartó-képességének erősödésére, a fiatalok elvándorlásának megakadályozására, a helyi közösség megerősödésére és nem utolsósorban a kreatív iparhoz köthető szakmákban elvárt kompetenciák és szakértelem átadására.**

A Stratégia jövőképe a következőképpen került megfogalmazásra: *„Békéscsabán az újonnan kialakított és az átalakított szabadtéri és fedett közösségi terekben az önkifejezés, az alkotómunka, a kulturális és kreatív ipar eszközeinek segítségével egymásra találó korosztályok, az egymást megismerő városrészi közösségek erősítik az összetartozás érzését, a békéscsabai identitás megélését, a város népességmegtartó képességét.”* Ennek háttérében az áll, hogy a fiatalok elvándorlásának megállítása alapvetően függ a város kulturális megújulásától, azonban ez maguk nélkül a fiatalok nélkül nem képzelhető el. Természetesen a folyamat csak úgy teljesezhet ki, ha abban valamennyi korosztály részt vesz. Jelenleg a fiatalabbak aktivitása alacsony.

A korosztályi megosztottság mellett a területi megosztottságot is oldani szükséges: Békéscsabán a kulturális és közösségi élet a városközpontban koncentrálódik, a helyzet javítását az egyes városrészek közösségei új impulzusok, megújuló és új – szabadtéri és fedett – közösségi terek, korszerű és kreatív alkotótevékenységek segítségével érhetik el.

A helyi közösségnek a Stratégiában megfogalmazott átfogó célja a *„különböző korosztályok aktívabb városi együttműködése és a városrészek közötti kapcsolatok megerősítése a kulturális és kreatív ipar eszközeivel, a közösségi programok kínálatának bővítésével – ezáltal Békéscsaba lakosságmegtartó erejének javítása”*. Mindezt **négy specifikus cél elérésével kívánja a Stratégia megvalósítani**, ezek rangsorolva a következők: *A) Korszerű közösségi terek hálózatának kialakítása a város szövetében; B)*

¹ Community-led Local Development

Városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése; C) Kulturális értékek megőrzése, újak teremtése a kreatív ipar eszközeivel; D) A fiatal lakosság megtartása és aktivizálása.

A fentiekben megnevezett négy specifikus cél megvalósulását a következő **hat beavatkozási terület támogatja:**

1. **Közösségek szabad tereken - A szabadtéri közösségi terek számának és minőségének növelése, többfunkciós terek kialakítása;**
2. **Bővülő terek, építkező közösségek - a kreatív ipar fellendítése Békéscsabán: Általános és speciális igényeket is kielégítő fedett közösségi terek fejlesztése és létrehozása;**
3. **A közösségi programok kínálatának megújítása a kreatív ipar eszközeivel és a civil szervezetek városrész-specifikus ötleteivel;**
4. A helyi, **közösségi alapú gazdaságfejlesztés** támogatása;
5. Képzők képzése - Közösségfejlesztő és kulturális programszervező szakemberek és önkéntesek **képzése;**
6. **Épülő közösségek** - A közösség fejlesztése és védelme érdekében létrejövő **önszerveződő csoportok** speciális (eszköz) szükségleteinek biztosítása.

A tervezésben részt vevők a beavatkozási területeket műveletekre bontották tovább, ezekhez pedig támogatható tevékenységeket társítottak. A legfontosabb beavatkozási területek:

A Stratégia megvalósításának keretében családi játszóparkok kerülnek kialakításra, játszóterek újulnak meg úgy, hogy több generáció is használhassa őket. Emellett a nyitott közösségi terek infrastrukturális beruházásaihoz több olyan közösségfejlesztési program is kapcsolódik, melyek fenntarthatósági együttműködések kialakítását támogatják majd. A fedett közösségi terek – újonnan kialakítottak / bővítettek, fejlesztettek – lesznek a kreatív iparhoz köthető új típusú tárgyaló és a hagyományos művészeti és kézműves körök otthonai, s ezek mellett természetesen a „hagyományos” kulturális és közösségi programokat is befogadják majd.

A Stratégia a helyi gazdaság megerősödése érdekében támogatni kívánja a helyi termékekhez köthető közösségi programok generálását. Ennek keretében közösségi és bemutató kertek, mintaiskolaszövetkezetek, a rendezett portákhoz és a zöldség- és gyümölcsstermesztéshez kapcsoló mozgalmak alakulhatnak/erősödhetnek meg.

A Stratégiában lefektetett elképzelések nem valósulhatnak meg közművelődési- és kulturális szakemberek, közösségek és önkéntesek kreativitása és módszertani ismeretei nélkül, ezért szakmai fejlődésüket innovatív technikák elsajátítását segítő képzések, tanulmányutak, tematikus szakmai műhelyek támogatják majd.

A Stratégia élére áll a helyi közösségek önszerveződésének: elő kívánja segíteni a lakossági összefogást, a közös identitást erősítő kezdeményezéseket, a fiatalok és idősek aktívabb bevonását a lakótelepi és perem városrészek közösségeibe.

A Békéscsabai Helyi Közösség Stratégiája megvalósítása érdekében **800 millió forintra pályázik**, amennyiben ezt eredményesen teszi, **a program megvalósításával jelentősen növelni fogja a szabadtéri és fedett közösségi terek területét, felszereltségét, az ott nyújtott szolgáltatások választékát és minőségét.** Mindezek eredményeként a közösségi terek látogatottságának jelentős

növekedése várható. A Békéscsabai Helyi Közösség munkaszervezete **nyílt felhívások közzétételével** kívánja biztosítani a potenciális pályázók között a versenyt, ezáltal pedig annak lehetőségét, hogy a bírálókat során a leginkább alkalmas, a minőségi fejlesztéseket garantálni képes pályázók nyerjenek. Az egymást kiegészítő ERFA és az ESZA **kulcsprojektek kiemelt eljárásrend szerint** kerülnek megvalósításra.

A Békéscsabai Helyi Közösség Stratégiája egy **kulturális, közösségi és gazdasági irányokat célul kitűző, a város egészét megszólítani kívánó fejlesztési elképzelésre épül, amely** nem csak érinti, hanem átszövi, **összefogja a helyi társadalomnak ezt a három területét.** Központi célként a közösségi tervezés eszközeivel megalkotott Stratégiában – figyelembe véve a településnek a Terület- és Településfejlesztési Operatív Programhoz (TOP) köthető terveit, a Modern Városok békéscsabai programját, illetve a Munkácsy Negyedre vonatkozó elképzeléseket – *alapvetően egy kulturális alapokra építő, a helyi közösségi terek látogatóit aktívan bevonni képes, továbbá a helyi gazdaságfejlesztés szereplői mellett a szociális gazdaságban is érvényesíthető iparág, a kreatív iparhoz köthető közösségi fejlesztések támogatása került meghatározásra.*

A **Stratégia közösségi megalkotása** azt a célt szolgálta, hogy Békéscsaba hosszú távú fejlesztése tudatos módon, a lehető legtöbb lakos, közösség, intézmény, szervezet és vállalkozás egyetértésével, közreműködésével valósuljon meg.

Jelen Stratégia a 2016 júniusában kiadott tervezési útmutató alapján készült, az abban javasolt mellékletek a szövegtörzsben lettek integráltan megjelenítve.

A Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiáról és a támogatási kérelemről 2017. augusztus 1-jén született meg a döntés, mely a megpályázott források felezéséről rendelkezett. Emiatt a HKFS átdolgozása elkerülhetetlenné vált, ennek lényegét a következő alfejezet foglalja össze.

2020. év elején a HACS elnöke kezdeményezte a HKFS módosítását, ugyanis az intézkedések közötti pénzügyi átcsoportosítás és a megvalósítás ütemtervének módosítása szükségesszerűvé tette a stratégia adatainak pontosítását.

A Békéscsabai Helyi Közösség Akciócsoport 2019. október 9-én megtarott HACS ülés keretében döntött a fennmaradó ERFA források felhasználásának módjáról. A HACS a „Közösségek szabad tereken - A szabadtéri közösségi terek számának és minőségének növelése, többfunkciós terek kialakítása” c. felhívás megnyitása mellett döntött.

A felhívás keretében felhasználható forrás összegének változása miatt szükséges volt a felhívásban szerepeltetett összegeket módosítani. Az eredeti pályázati felhívásban megjelölt benyújtási határidő lezárult, ezért szükséges volt továbbá a pályázat benyújtásának határidejét és a pályázati szakaszhatárokat megjelölni. Tekintettel a végső befejezési határidőre, csökkentésre került az önállóan támogatható tevékenységek száma, illetve a betervezhető mérföldkövek száma is.

A felhívás aktualizálására volt szükség a vonatkozó rendeletek változása miatt, illetve az elszámolható költségek körét a HACS-hoz beérkezett pályázatok tapasztalatai miatt célszerű volt bővíteni.

A TOP-7.1.1-16-2016-00047 azonosítószámú, „Kreatív, alkotó közösségek Békéscsabán” című projekt megvalósítási időszakának meghosszabbítása vált szükségessé tekintettel arra, hogy a helyi támogatási

kérelmek vonatkozásában a támogatói okiratok kibocsátásának elhúzódása a helyi projektek fizikai befejezésére szánt időintervallum eltolódását eredményezte.

A Pályázati Felhívásban, illetve a TOP CLLD Működési Kézikönyvben meghatározottak alapján:

„A helyi közösségi fejlesztési stratégiák megvalósítására a támogatásra kerülő program megkezdését, vagy – amennyiben a projekt a HACS és az IH között létrejövő együttműködési megállapodás hatályba lépéséig nem kezdődött meg – az együttműködési megállapodás hatályba lépését követően legfeljebb 52 hónap áll rendelkezésre, de legkésőbb 2022.12.31-ig a megvalósításnak be kell fejeződnie. A helyi fejlesztési stratégia megvalósítása akkor minősül befejezettnek, amikor valamennyi, a HACS által meghirdetett helyi felhívás alapján támogatásra került helyi fejlesztés fizikailag megvalósult.”

A fentiekre való tekintettel a munkaszervezeti projekt tervezett fizikai befejezésének időpontja 2021. december 31-re módosul. Ennek következtében az alábbiak szerint módosul a projekt keretében betervezett mérföldkövek ütemezése és az indikátorok elérésének dátuma:

A projekt tervezett mérföldkövei:

Ssz.	Mérföldkő elérésének időpontja	A mérföldkő megnevezése (ellátandó tevékenységek)
1.	2017.10.31	Projektindítás. A HACS munkaszervezetében dolgozó személyek kiválasztása, majd önéletrajzuk benyújtása az Irányító Hatósághoz. Releváns beszerzési eljárások elindítása, lefolytatása. Kötelező nyilvánossági feladatok ellátása. Marketing-kommunikációs tevékenységek. Időközi beszámoló készítése és kifizetési kérelem benyújtása. "Kiegészítve a támogatói döntés feltételeivel."
2.	2018.01.31	A HACS munkaszervezet Szervezeti és Működési Szabályzatának (SZMSZ) kidolgozása. Részletes pályázati eljárásrend kidolgozása. A 2. sz. konstrukció (Bővülő terek, építkező közösségek), mint ERFA kulcsprojekt megvalósítását támogató konstrukció megküldése az IH részére. A HACS által megjelentetni kívánt első felhívástervezet benyújtása a támogató intézményrendszer felé. Munkaszervezet működtetése, nyilvánossági tevékenységek, lakosság tájékoztatása. Időközi beszámoló készítése és kifizetési kérelem benyújtása.
3.	2018.07.31	1. sz. (Közösségek szabad tereken), 3/B. sz. (Kultúra és közösség - Újszerű, innovatív közösségi formák támogatása a kultúra eszközeivel), 4sz. (Közös gondoskodás), 5. sz. (Képzők képzése) és a 6. sz. (Épülő közösségek) konstrukciók sztenderd felhívásainak megjelentetése. A 3/A. sz. konstrukció (Élmény és alkotás - A kreatív ipar fellendítése Békéscsabán), mint ESZA kulcsprojekt megvalósítását támogató konstrukció kiemelt eljárásrendben való megjelentetése. 2 sz. (Korszerű terek, építkező közösségek-Általános és speciális igényeket is kielégítő fedett közösségi terek fejlesztése), mint ERFA kulcsprojekt kiemelt eljárásrendben való megjelentetése. Munkaszervezet működtetése, nyilvánossági

Ssz.	Mérföldkő elérésének időpontja	A mérföldkő megnevezése (ellátandó tevékenységek)
		tevékenységek, lakosság tájékoztatása. Időközi beszámoló készítése és kifizetési kérelem benyújtása.
4.	2019.01.31.	Munkaszervezet működtetése, nyilvánossági tevékenységek, lakosság tájékoztatása. Időközi beszámoló készítése és kifizetési kérelem benyújtása.
5.	2019.07.31.	Munkaszervezet működtetése, nyilvánossági tevékenységek, lakosság tájékoztatása. Időközi beszámoló készítése és kifizetési kérelem benyújtása.
6.	2020.01.31.	Munkaszervezet működtetése, nyilvánossági tevékenységek, lakosság tájékoztatása. Időközi beszámoló készítése és kifizetési kérelem benyújtása.
7.	2020.07.31.	Munkaszervezet működtetése, nyilvánossági tevékenységek, lakosság tájékoztatása. Időközi beszámoló készítése és kifizetési kérelem benyújtása.
8.	2021.01.31.	Munkaszervezet működtetése, nyilvánossági tevékenységek, lakosság tájékoztatása. Időközi beszámoló készítése és kifizetési kérelem benyújtása.
9.	2021.07.31.	Munkaszervezet működtetése, nyilvánossági tevékenységek, lakosság tájékoztatása. Időközi beszámoló készítése és kifizetési kérelem benyújtása.
10.	2021.12.31.	Az 1., a 2. a 3./A, a 3/B a 4. az 5. és a 6. sz. konstrukció projektjeinek lezárása. Munkaszervezet működtetése, nyilvánossági tevékenységek, lakosság tájékoztatása. Záró beszámoló készítése és kifizetési kérelem benyújtása. A teljes CLLD-projekt lezárása.

A CO38, a CO39 és a PO23 sz. indikátorok módosított vállalásait a következő táblázat mutatja be (régi: 2016; új: 2017): A cél dátuma változik: 2021.12.31-re.

Monitoring mutató megnevezése	Bázisérték dátuma	Bázisérték	Cél dátuma	Cél változás (régi)/új	Cél öszváltozás (régi)/új	Cél kumulált (régi)/új
A kormányzati, önkormányzati, ill. társadalmi partnerek vagy nem önkormányzati szervezetek által a HFS keretében tervezett és végrehajtott	2017.09.01.	0	2021.12.31.	(110)/65	(110)/65	(110)/65

programok száma, db (PO23)						
Városi területeken épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek, m² (CO39)	2017.09.01.	0	2021.12.31.	(150)/150	(150)/150	(150)/150
Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek, m² (CO38)	2017.09.01.	0	2021.12.31.	(1.540)/955	(1.540)/955	(1.540)/955

A Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia átdolgozása (2017)

A Magyar Államkincstár Központ 2017. augusztus 1-jén kelt levelében (Iktatószám: IKT-2017-600-I1-00000296) tájékoztatta a Békéscsabai Helyi Akciócsoport konzorciumvezetőjét, a Csabagyöngye Kulturális Központot arról, hogy a *Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségszervezés a városi helyi közösségi fejlesztési stratégiához kapcsolódva* c. felhívására benyújtott, TOP-7.1.1-16-2016-00047 azonosítószámmal nyilvántartott támogatási kérelmét a Magyar Államkincstár Központ vezetője 60.000.000 Ft összegű támogatásra érdemesnek ítélte.

A támogatási döntésről szóló levél a támogatási kérelemben szereplő összeg csökkentéséről is rendelkezett:

„Tekintettel a beérkezett kérelmek magas számára a konstrukción rendelkezésre álló forráshoz képest, az Irányító Hatóság vezetőjének döntése alapján, mind a Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia megvalósítására, mind a Helyi Akciócsoport működésére tervezett költség és támogatás 50%-os csökkentése történt azon projektek esetében, melyek elérték a felhívás által rögzített szakmai minimum pontszámot és teljesítették a támogathatóság egyéb, elutasítást nem eredményező szempontjait. Ezáltal elősegíthető az egymástól tartalmi, szakmai minőség szempontjából nem jelentősen különböző Helyi Akciócsoportok által bemutatott stratégiai célok megvalósulása.”

A MÁK a támogatási szerződés megkötésének feltételeként több kérés teljesítését kérte. A következőkben ezeket vesszük sorra, illetve megfogalmazzuk, miként sikerült ezeket teljesíteni.

1. A támogatási szerződés megkötésekor szükséges az 1. mérföldkő szakmai tartalmát úgy bővíteni, hogy tartalmazza a Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia átdolgozását a csökkentett megvalósításra fordítható összegnek megfelelően.

A Békéscsabai Helyi Közösség a Kreatív, alkotó közösségek fejlesztése Békéscsabán - Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia (2016-2020) című dokumentumot konszenzussal átdolgozta a HKFS megvalósítására fordítható összeg csökkenésének megfelelően. A HACS az informális egyeztetések mellett két ülésben (2017. szeptember 20-án és 28-án) döntött a Stratégia módosításáról, az egyes intézkedésekhez rendelt források csökkentéséről és átcsoportosításáról.

2. A Helyi Akciócsoport működésére is vonatkozó 50%-os mértékben történő támogatáscsökkentés miatt szükséges a költségvetés átdolgozása, amelynek során be kell tartani a felhívás belső korlátokra vonatkozó rendelkezéseit.

A HACS működési és animációs forrásfelhasználását és a HKFS fejlesztési forrásfelhasználását a csökkentett támogatásnak megfelelően átdolgoztuk, e munka során a pályázati felhívás belső korlátaira vonatkozó rendelkezéseit betartottuk (lásd jelen HKFS 6. és 7. fejezete).

3. A támogatási szerződésben kizárólag a PO16 sz. „Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztési stratégiával érintett települések lakosság száma” megnevezésű indikátor rögzítése szükséges a támogatási kérelemben szereplő akcióterület alapján meghatározott célértékkel.

A HKFS-ben szereplő PO16. számú indikátor a támogatási szerződésben rögzítésre került.

A Magyar Államkincstár az 1. mérföldkö lezárásáig kérte az alábbi feltételek teljesítését.

4. Kérjük a Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia átdolgozását. Az átdolgozás során kérjük, legyen tekintettel az 50%-os mértékben történő támogatáscsökkentésre, továbbá arra, hogy a felhívás 3.7.1 pontjában rögzített CO38 sz., a CO39 sz. valamint a PO23 sz. indikátorok vállalását csak a HKFS-ben szükséges bemutatni, ezek célértéke nem csökkenhet az eredetileg vállalt célérték 50%-nál nagyobb mértékben.

A CO38, a CO39 és a PO23 sz. indikátorok módosított vállalásait a következő táblázat mutatja be (régi: 2016; új: 2017):

Monitoring mutató megnevezése	Bázisérték dátuma	Bázisérték	Cél dátuma	Cél változás (régi)/új	Cél öszváltozás (régi)/új	Cél kumulált (régi)/új
A kormányzati, önkormányzati, ill. társadalmi partnerek vagy nem önkormányzati szervezetek által a HFS keretében tervezett és végrehajtott programok száma, db (PO23)	2017.09.01.	0	2020.12.31.	(110)/65	(110)/65	(110)/65

Városi területeken épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek, m ² (CO39)	2017.09.01.	0	2020.12.31.	(150)/150	(150)/150	(150)/150
Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek, m ² (CO38)	2017.09.01.	0	2020.12.31.	(1.540)/955	(1.540)/955	(1.540)/955

5. A felhívás 3.4.1.1 e) pontja értelmében az akcióterület, amelyre a HKFS készül, nem fedhet át másik olyan akcióterülettel, amelyre a Vidékfejlesztési Program alapján LEADER HFS készül, vagy amelyre szintén készül HKFS. Az átfedés mentességéről a HACS-nak szükséges gondoskodnia az akcióterület pontos határainak megadásával, amelyet a benyújtásra kerülő dokumentumban térképi alátámasztással szükséges bemutatni (mind a saját, mind a fent említett egyéb akcióterületek egyidejű ábrázolásával).

Jelen Stratégiában a 2.1 fejezetben kerül meghatározásra a térképes alátámasztással lehatárolt akcióterület, amely nem fed át olyan akcióterülettel, amelyre a Vidékfejlesztési Program alapján LEADER HFS készült vagy készül.

6. A 4/A beavatkozási terület esetében a helyi termék előállításához/értékesítéshez kapcsolódó tevékenységek nem tartoznak a támogatható tevékenységek közé a CLLD keretében, ezért ezeket törölje és a hozzá kapcsolódó intézkedéseket módosítsa.

A HACS által 2016-ban elfogadott HKFS-e a helyi termék előállításához/értékesítéshez kapcsolódó tevékenységekben nem a gazdasági részt látta ebben a fejlesztési területben, hanem a közösségépítő funkciót, ezért stratégiája részévé tette ezeknek a fejlesztését. Mivel a Magyar Államkincstár döntéstámogató levelében egyértelművé tette, hogy ezek nem tartoznak a támogatható tevékenységek közé, a HACS a Stratégia átdolgozásakor törölte az erre irányuló (4/A: Közös kertek - A helyi közösségi alapú gazdaságfejlesztés támogatása: infrastrukturális és tárgyi feltételek megteremtése) intézkedését, amely ERFA forrásokat használt volna fel. Az e témakörben (helyi gazdaságfejlesztés) sokkal hangsúlyosabban a helyi közösségek fejlesztésére irányuló intézkedését (4/B: Közös gondoskodás - A helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztés támogatása közösségi ösztönző programokkal) azonban megtartotta, új sorszámmal (4.).

7. A kiválasztási alapelvek és kritériumok teljes átdolgozása szükséges a Felhívás és a HKFS-ben szereplő követelmények alapján (pl. olyan kritériumok meghatározása, amely lehetővé teszi a HKFS célkitűzéseikhez legjobban illeszkedő projektek kiválasztását, rangsorolását).

A kiválasztási alapelvek és kritériumok a 6.1 fejezetben átdolgozásra kerültek.

1. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

2016. március 10-én jelent meg a CLLD regisztrációs felhívás.

A város közösségi életében meghatározó szerepet játszó szervezetek az operatív program nyilvánosságra kerülésének időpontjától kezdve készültek a CLLD konstrukció keretében megvalósítható helyi fejlesztésekre. A felhívás tartalmi elemeinek megismerését követően a **Csabagyöngye Kulturális Központ (CsAKK)** kezdeményezésére így azonnal megalakult a HACS létrejöttét előkészítő, majd a stratégiakészítést koordináló **tervezői csoport Békéscsaba Megyei Jogú Város (MJV) Önkormányzata, a Békéscsabai Városfejlesztési Kft. és a Békéscsabai Médiacentrum Kft.** részvételével.

1.1 HACS megalakulása: tájékoztatás, mozgósítás, irányok meghatározása

A **közösségi tervezési folyamatra** - melynek *lényegi mozzanatait és kronológiáját a fejezet végén található táblázat mutatja* - már előzetesen készülő csoport feladata volt megalapozni a helyi közösség megalakulását elsőként egy, a széles körű mozgósítást és befogadást deklaráló **tájékoztató fórum** megszervezésével, ezzel párhuzamosan pedig a lehetséges partnerek felkutatásával. Annak érdekében, hogy minél szélesebb körben megismerhetőek legyenek a *Közösségi szinten irányított helyi fejlesztés* pályázati konstrukció nyújtotta lehetőségek, a tervezői csoport **2016. április 28-án és 29-én több mint 400 címre küldött meghívót** a május 9-én 16 órától a Csabagyöngye Kulturális Központban megtartandó első tájékoztató fórumra. Emellett, a teljes nyilvánosság s átláthatóság biztosítása érdekében az esemény meghívója megjelent a május 5-ei városi lapban (Csabai Mérleg), mely 28.000 példányban készül és eljut minden háztartásba; továbbá - a párbeszéd elektronikus csatornájának biztosításával – közzétételre került **a CsAKK és a Békéscsabai Médiacentrum Facebook oldalain és honlapjain.**

A tájékoztatón a civil szervezetek képviselői, a közsféra és a gazdasági élet szereplői is nagy számban vettek részt. A fórumon a HACS megalakulásáról, és a pályázat feltételeiről, főként a Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia elkészítéséről esett szó. Az előzetes felkészülés tapasztalatai azt mutatták, hogy Békéscsaba fontos hagyományaira építve (népi kismesterségek, tárgyalkotó népművészet, nyomdaipar, ipari formatervezés) a **kulturális és kreatív ipar, valamint környezetének fejlesztése** egy modern és a megújulás lehetőségét is magában hordozó, a **városi közösség jelentős részét mozgósítani képes, a CLLD program fókuszába állítható fejlesztési terület lehet.** A házigazda kulturális intézmény igazgatója ezért gondolatébresztő és vitaindító előadást tartott a kulturális és kreatív ipar eszköztáráról és távlatairól.

A létrejövő HACS képviseletében a Csabagyöngye Kulturális Központ, illetve a Békéscsabai Városfejlesztési Kft. szakemberei **2016. május 10-én** részt vettek a Nemzetgazdasági Minisztérium Kecskeméten megszervezett **TOP CLLD tájékoztató konferenciáján.** A tervezői csoport javaslatára többkörös előkészítést követően **2016. április 28-án Békéscsaba MJV Közgyűlése határozatot hozott a pályázattal kapcsolatban.** A „*Döntés a közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések megvalósítására irányuló helyi akciócsoportban történő részvételről*” tárgyú előterjesztés szerint Békéscsaba MJV Önkormányzatának határozott érdeke egy olyan helyi civilekből, vállalkozókból, önkormányzati érdekszférához tartozó szervezetekből álló **akciócsoportban** való részvétel, amelynek

elsődleges célja a város kulturális és közösségi tereinek infrastrukturális fejlesztése, a társadalom összetartozásának erősítése és a helyi gazdaság fellendítésének támogatása. Az akciócsoporthoz történő csatlakozást a Közgyűlés egyhangú szavazással támogatta és felhatalmazta Hanó Miklós alpolgármestert Békéscsaba MJV Önkormányzatának képviselőjére a helyi akciócsoporthoz.

Közel kéthónapos előkészület, többszöri tájékoztató megbeszélés, egyeztetés után **2016. május 19-én megalakult a Békéscsabai Helyi Közösség (BHK) annak érdekében, hogy koordinálja a város Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiájának (HKFS) elkészítését, majd annak megvalósítását.** A HKFS célja a helyi közösség fejlesztési elképzeléseinek keretét teremteni a lehető legtöbb lokális tapasztalaton nyugvó elképzelés megismerésével és integrálásával. A végleges tagság kialakulásában fontos szempont volt a helyi közösségért való tenni akarás deklarálása, az aktív és a lakosság jelentős részét megmozgatni képes szervezetek bevonása, a kulturális és kreatív iparhoz köthető vállalkozások és civilek, kulturális és közművelődési intézmények képviselőinek biztosítása.

A 11 tagú szervezetben a közszférát Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Békéscsabai Városfejlesztési Kft., a Csabagyöngye Kulturális Központ, a Munkácsy Mihály Múzeum és a Békéscsabai Médiacentrum Kft. képviseli. A civil szervezetek közül a Békés Megye Népművészetéért Alapítvány, a Békéscsabai Turisztikai Egyesület, a Jamina Szövetség és az ORIENS 2000 Alapítvány lett a Közösség alapítója, míg a Csabai Füstölt Kolbász Kft. és a Csaba-Hullám Kft. az üzleti szféra jelenlétét biztosítja.

A Békéscsabai Helyi Közösség megalakulását követően arról döntött, hogy tevékenységét konzorciumi formában végzi, a konzorcium vezetője pedig a Békéscsabai Városfejlesztési Kft.² lett. Az ülésen arról is döntés született, hogy a **TOP-7.1.1-16 felhívásra 2016. június 30-ig benyújtja pályázatát, azaz elkészíti a Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiát (HKFS).**

1.2 Stratégiaalkotás: közösségi tervezés

A tervezői csoport a HACS felkérése alapján **koordináló munkacsoporttá vált**, mely elsőként azt a feladatot tűzte ki maga elé, hogy **a stratégia elkészítéséhez szükséges igényeket feltárja, a javaslatokat összegezze, majd a stratégiát megalkossa.**

A tervezés legfontosabb elemei:

1. A HACS tagok közreműködésével megvalósuló közösségi tervező munka

- ◆ igényfelmérés, problémák azonosítása, akcióterület meghatározása: mélyinterjúk, fókuszcsoportos megbeszélések;
- ◆ SWOT: kibővített munkacsoportos ülések – műhelymunka;
- ◆ jövőkép- és célmeghatározás: munkacsoportokban folytatott tematikus műhelymunka;
- ◆ fejlesztési irányok és kulcsprojekt meghatározása: munkacsoportokban folytatott tematikus műhelymunka.

² Mivel a 100%-os önkormányzati tulajdonú cég nem nonprofit vállalkozás, ezért 2016 júniusának végén lemondott konzorciumi vezetői pozíciójáról. A konzorcium vezetője a Csabagyöngye Kulturális Központ lett.

- 2. Folyamatos, széleskörű és átlátható interaktív kommunikáció:** a tájékoztatás mellett a széleskörű véleményformálás biztosítása. (A koordináló munkacsoport és a csatlakozó szakértő aktivisták a beérkező javaslatokat regisztrálták és integrálták a készülő stratégiai dokumentumba.)

1.2.1. A tervezés mérföldkövei

1.2.1.1 Igényfelmérés

A Békéscsabai Helyi Közösség felkérésére **2016. május 24. és 26. között strukturált interjúk keretei között** több mint harminc szervezetet képviselő civil szervezeti aktivista, intézményvezető, egyházi személyiség, önkéntes munkás került megkérdezésre arról, hogy a helyi kultúra- és közösségfejlesztés terén milyen elképzeléseik vannak. **A felkeresett szakemberek rövid tájékoztatást is kaptak a Községi szinten irányított helyi fejlesztési programról (CLLD), és arról, hogy megalakult a Békéscsabai Helyi Közösség.** A megkérdezettek³ kitértek az **egyes városrészek problémáira, a különböző korosztályok eltérő kulturális igényeire, az egyes közösségi terek kapacitásaira és a különféle társadalmi csoportok** – különös tekintettel a legsérülékenyebbekre: fogyatékosokkal élőkre, szenvedélybetegekre, mentális betegségekben szenvedőkre, mélyszegénységben élőkre, romákra, dolgozói- és időskori szegénységben élőkre – **közösségfejlesztési szükségleteire.** Legfontosabb, a stratégiaalkotást meghatározó gondolatok:

1. Probléma van a **városi identitással**: sok a várost elhagyó, elhagyni szándékozó fiatal. Fontos a CLLD programot a békéscsabai identitás, az együvé tartozás megerősítésére fordítani. **Akcióterületnek a teljes város területét** szükséges meghatározni.
2. Az innovatív közös gondolkodás, a **kulturális – kreatív ipar**, mint fókuszterület a különböző szereplők mindegyike által támogatandónak bizonyuló, **identitásképző** terület: a népi hagyományok őrzésétől a kreatív iparágaknak otthont biztosító közösségi inkubátorház ötletéig számos pozitív és előremutató gondolatot regisztráltak az igényfelmérést végzők.
3. A Nyitott Terek Éjszakája⁴ folytatásra érdemes kezdeményezés: fiatalok számára kevés elérhető nyitott közösség van, megoldás lehet innovatív alkotóműhelyek, kreativitást feltételező programok megszervezése. Az alapvetően kulturális tevékenységre épülő, **a hagyományos kézművességtől a 21. század digitális nyelvét önkifejezésre használó tevékenységig terjedő kreatív ipar** egyaránt alkalmas a különböző korosztályok, a különféle érdeklődésű körű helyi lakosok, az egészséges és a testi-lelki sérüléssel élők megszólítására, az alkotás örömeinek biztosítására. Az Európai Unió a kulturális és kreatív ipar világába tartozó *citylab*-fejlesztések kapcsán külön kiemeli például, hogy ezek a központok *„a fiatalok számára a kultúra és a kreativitás valóságos tárházaivá válnak.”*

³ A Közösségfejlesztők Békés Megyei Egyesülete, az AUT-Pont Alapítvány, a Hajnal-Lenkey-Jázmin utcai Általános Művelődési Központ, a Lencsési Óvoda, a Szlovák Klub, a Békéscsabai Református Egyházközség, a Közgyűlés Kisebbségi Bizottsága, BSZC Szent-Györgyi Albert Középiskola, Mackó-kuckó Óvoda, Egyensúly AE Egyesület, Békés Megyei Család, Esélyteremtési és Önkéntes Ház, Békés Megyei Polgári Összefogásért Egyesület, Táliber Közhasznú Alapítvány, Tűz-Kör Közhasznú Kulturális Egyesület, Mezőmegyeri Kézműves Faluért Egyesület, Békéscsabai Evangélikus Szeretetszolgálat, Békéscsabai Jókai Színház, Békés Megyei Nők Egyesülete, Szent László Általános Iskola, Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület, továbbá a Helyi Akciócsoport képviselői.

⁴ http://www.terasz.hu/main.php?id=egyeb&page=cikk&cikk_id=16336

4. Tény, hogy a közösségi **szükségletek igen eltérőek az egyes városrészekben**. Egyedi problémák vannak pl. Lencsési lakótelepen, Jaminában, Mezőmegyeren stb. Ugyanakkor fontos az összetartozást létrehozó átjárás, egymás megismerése, kölcsönhatások feltételeinek biztosítása.
5. Általános probléma a **közösségi terek nem megfelelő, korszerűtlen állapota**, ugyanakkor a helyi civil szervezetek világosan tudják, hogy hol vannak a viszonylag nem nagy költségigényű lehetőségek.
6. Mindenütt probléma – az országosan ismert – **alacsony civil aktivitás**, ám ez orvosolható lehet a működő szervezetek mozgósító típusú programjainak bővítésével.
7. Hangsúlyosan felmerült az igényekben eltérő speciális célcsoportokra való odafigyelésre törekvés szükségessége: az **ifjúság, az idősödő lakosság**, valamint a **fogyatékossgal élő emberek** közösségbe integrálását elősegítő jobb feltételrendszer és programok igénye. Többen kitértek a **hátrányos helyzetű lakosság felkarolásának** lehetőségeire is.

Az elhangzott észrevételeket, ötleteket, fejlesztési javaslatokat az akciócsoport a HKFS kialakítása során figyelembe vette és beépítette a stratégia keretei közé.

1.2.1.2 Műhelyek, tematikus munkacsoportok: stratégiaalkotás

A Békéscsabai Helyi Közösség **2016. június 1-jén a Csabagyöngye Kulturális Központban tartott ülést.**

- ◆ Békéscsabai Helyi Közösség **akcióterületének meghatározása**: Békéscsaba MJV teljes területe.
- ◆ **fejlesztési szükségleteinek feltárása**, főbb stratégiai irányainak fókuszálása: egy kulcsprojekt köré szerveződik a stratégia. A **kulcsprojektről szavazás** döntött: a Békéscsabai Helyi Közösség HKFS-ének középpontjába, átfogó célként a „Kulturális és kreatív ipari alkotó közösségek fejlesztése Békéscsabán” került. Ezen kulcsprojekt kifejtését, pontos megfogalmazását, a helyi szereplőkkel történő egyeztetését a később felálló *stratégiai munkacsoport* feladatának delegálták.
- ◆ a Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia (HKFS) elkészítéséhez szükséges **közösségi tervezés további lépései**, az érintettek bevonásának további folyamata.
- ◆ **június 6. és 9. között 4 konzultatív találkozó**: a településrészekben a helyi szereplők tájékoztatást kapjanak a HKFS folyamatáról, jelentőségéről és véleményüket, szükségleteiket, nézeteiket kifejtéssék.
- ◆ **a konkrét tervezési munka folytatására három munkacsoport jött létre**:
 1. A **gazdaságfejlesztési-környezeti munkacsoport** a stratégia keretei között megvalósítani kívánt ERFA intézkedésekre fókuszál. A tervezett intézkedések célja, hogy az akcióterületen a helyi lakossági és (civil) szervezeti szükségletek alapján kijelölt közösségi és kulturális terek fizikai rehabilitációját, ill. fejlesztését hajtsák végre a társadalom összetartozásának erősítése és a helyi gazdaság fellendítése érdekében. Az intézkedés keretében a kulturális és közösségi terek, szolgáltatások fejlesztése, kínálatuk bővítése kap támogatást, lehetőség szerint hozzájárulva a helyi gazdaság

fejlesztéséhez is. A munkacsoport feladatai: 1.) közép- és hosszútávú célmeghatározás, jövőkép felvázolása; 2.) beavatkozási irányok meghatározása, projektötletek gyűjtése és értékelése.

2. A **társadalmi-közösségi munkacsoport** a megvalósítani kívánt ESZA intézkedések tervezése körében jár el. Az intézkedések a közösségi és kulturális infrastruktúra-fejlesztésekhez kapcsolódó, azokat kiegészítő közösségfejlesztési tevékenységre irányulnak a körvonalazódó stratégia alapján. E tevékenységeknek a helyi közösségek aktivitásának növelését, a városi és városrészi identitás megerősödését kell elősegíteniük. A munkacsoport feladatai: 1.) közép- és hosszútávú célmeghatározás, jövőkép felvázolása; 2.) beavatkozási irányok meghatározása, projektötletek gyűjtése és értékelése. Mindkét munkacsoportnak kiemelt feladata továbbá **az ERFA-ESZA kapcsolódások összehangolása**.
3. A helyi közösség tervezési munkafolyamatainak összehangolását és koordinálást a **stratégiai vezetőségi munkacsoport** végzi. Feladata: 1.) célrendszer és jövőkép véglegesítése; 2.) kiemelt beavatkozások /kulcsprojekt és intézkedési irányok azonosítása; 3) pályázati rendszer alapelemeinek (eljárásrend, bírálat, ütemezés stb.) felállítása.

Szervezet	Munkacsoportok		
	I. MCS - ERFA	II. MCS - ESZA	III. MCS - Stratégiai
BMJV Önkormányzata			x
Csabagyöngye Kulturális Központ	x	x	x
Munkácsy Mihály Múzeum		x	
Békéscsabai Médiacentrum Kft.			x
Békéscsabai Városfejlesztési Kft.	x	x	
Csaba-Hullám Kft.	x		
Csabai Füstöltkolbász Kft.		x	x
BM Népművészetéért Alapítvány		x	
Békéscsabai Turisztikai Egyesület		x	
Jamina Szövetség	x		
Oriens 2000 Alapítvány			x

A munkát **több érdeklődő, de nem HACS tag szervezet is segítette, főként a beavatkozási területek számbavételénél és a SWOT összeállításában**. Támogató szervezetek: Csabai Szlovákok Szervezete, VOKE Vasutas Művelődési Háza és Könyvtára, Calandrella Kamarakórusért Egyesület, Csabai Társaskör Egyesület, Nyíri Lajos Táncsport Egyesület, Hagyományőrző Kulturális Kör, Életfa Kulturális Alapítvány, Békéscsaba MJV Polgármesteri Hivatala Oktatási Közművelődési és Sportosztálya, Békéscsaba Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala Szociálpolitikai Osztálya, Békéscsabai Katolikus Egyház, Békéscsabai Evangélikus Egyház, Balassi Közalapítvány.

- ◆ Békéscsabai **Helyi Közösség munkafolyamatai**: a stratégia készítésének időszaka alatt heti egy alkalommal HACS ülésekre, illetve kibővített munkacsoport-ülésekre kerül sor.

- ◆ Kommunikáció: a teljes lakosság, **illetve** a potenciális célcsoportok teljes körű, átlátható és folyamatos informálása, melynek eszköze a hagyományos tájékoztatás és média (Csabai Mérleg - ingyenes városi lap -, a testületet alkotó szervezetek kapcsolatrendszerének mozgósítása), az elektronikus sajtó (behir.hu, illetve **Békéscsabai Helyi Közösség honlapja** a <http://clldbekescsaba.hu/>, szociális média: facebook oldal.

A Békéscsabai Helyi Közösség **2016. június 3-ai ülésének** legfontosabb kérdésköre:

- ◆ **a Békéscsabai Helyi Közösség a HKFS által lefedett akcióterületnek Békéscsaba teljes közigazgatási területét határozta meg**, ahol a KSH 2014-ben kiadott helységnévtára alapján Békéscsaba lakónépessége 60.571 fő. Az akcióterület lakosságszáma és pontos határainak kijelölése érdekében a konzorciumvezető tájékoztatást tartott arról, hogy felvette a kapcsolatot a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesülettel, mely jogosult LEADER HFS elkészítésére és benyújtására. A kapcsolatfelvétel jelentősége abban volt, hogy a LEADER HFS és a most készülő HKFS által lefedett akcióterületeinek átfedését el kell kerülni, mivel a TOP-7-1.1-16 felhívás szerint az akcióterületek nem fedhetik egymást. Az elérhető információk szerint Békéscsaba külterülete szerepel a LEADER akcióterületében, illetékességi területei között. A Békéscsabai Helyi Közösség fontosnak tartotta volna a külterületen élő lakosság támogatását a városi közösségbe szervezésen keresztül, s a forrásszerzési lehetőségeinek maximalizálásához (minimum 60.001 fős lakosság) szüksége lett volna a Békéscsaba teljes közigazgatási területére vonatkozó akcióterületre. Mivel azonban **a LEADER akciócsoportnak már nem volt lehetősége akcióterületének korlátozására, ezért a városi akciócsoport az átfedés elkerülése érdekében Békéscsaba külterületei nélküli részét határozta meg akcióterületként.**⁵

A közösségi tervezés során a további fejezetekben rögzített **SWOT elemzés**, illetve a **beavatkozások, műveletek** meghatározása is az alapvetően a HACS tagokból álló, de kibővített résztvevői körrel megvalósuló műhelymunka keretében került átgondolásra.

1.2.1.3 Városrészi konzultációk

2016. június 6. és 9. között került sor a város különböző helyszínein megtartott konzultatív találkozókra. Ezek célja egyebek mellett a nehezebben megszólítható és mozgósítható csoportok elérése volt.

A találkozók általános menetrendje:

16:30 Köszöntés

16:35 Általános tájékoztatás a pályázatról és a HKFS elkészítésének folyamatáról

16:50 Tájékoztató a kreatív iparról, a tervezett kulcsprojekt ismertetése

17:00 Vélemények, szükségletek, javaslatok összegyűjtése

- ◆ **A Lencsési Községi Házban június 6-án került sor a konzultációra.**⁶ Az eseményen több mint hatvanan vettek részt, több szervezet is képviseltette magát, így a Márvány Fotóműhely, a Paleolit Klub, a Nyugdíjas Klub, a Lakótelepi SE, a Csipkeverő Klub, a Nefelejcs népdalkör, a

⁵ Nem tartoznak az akcióterülethez a következő külterületek: Felsőnyomás, Fényes I., Fürjes, Gerlai külterület, Kerek, Kistrét, Nagyrét.

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=ETiVZ32Ux7U>

Békéscsabai Hagyományőrző Kör, TEAKBO Békéscsaba, "Nyújtsd Segítő Kezed" Alapítvány, és jelen volt a településrészi önkormányzat elnöke is. Nagy egyetértés volt abban, hogy **a közösségi ház már szűkös az itt élők számára**, több fejlesztési ötlet (könnyűszerkezetes épület, több funkciós új terem stb.) is elhangzott. A szabadidős, a művészeti és a hagyományőrző egyesületek jelezték, hogy **amennyiben nagyobb tér állna rendelkezésükre, szolgáltatásaikat is tudnák bővíteni**, hiszen vannak terveik. A sporttal, mozgásfejlesztéssel foglalkozó szervezetek a kiszolgáló helységek bővítését is indokoltnak látják. A "Nyújtsd Segítő Kezed" Alapítvány képviselője a fogyatékossgal élők számára szeretne több kulturális programot biztosítani.

- ◆ **A Mezőmegyeri Községi Házban június 7-én volt a fórum.**⁷ A Biliárd Klub, a Nyugdíjas Klub, a helyi Vöröskereszt, a Mezőmegyeri Kézműves Faluért Egyesület és a Tűz-Kör Egyesület megjelent képviselői és a helyi érdeklődők egyetértettek abban, hogy **a helyi kézműves hagyományokra kíván koncentrálni a városrész**, továbbá a hagyományos ételek főzését, a kenyérsütés fortélyait is fontosabb lenne átadni a fiatalabb generációk számára.
- ◆ **A Jaminai Községi Ház volt a házigazdája a június 8-án megtartott városrészi konzultációnak.**⁸ A nagyszámú megjelent között szót kért a Nagycsaládosok Egyesülete, az Erzsébethelyi Általános Iskola, a Stark Adolf Kertbarát Kör, a Népi Díszítőművész Szakkör, a Mackó-Kuckó Óvoda, a Jamina Szövetség, a Közös Pont Egyesület, a Nimród Fiai Egyesület egy-egy tagja, illetve a városrész önkormányzati képviselője. Elhangzott, hogy **megoldást kellene találni a közösségi ház bővítésére**, akár a szomszéd telek megvásárlásával, akár a közeli bezárt vállalati óvoda hasznosításával. Mobil csarnok felállításának ötlete is felmerült. **Hiányzik a művészeti és képzőművészeti csoportoknak, szakköröknek egy alkotóház a hozzá tartozó bemutató térrel.**
- ◆ **A Csabagyöngye Kulturális Központ nem csak a Belváros lakóit, hanem valamennyi békéscsabai érdeklődőt szeretettel várta a június 9-én megrendezett fórumon.**⁹ A megjelentek között volt – a HACS tagjai és több magánszemély mellett – a Hagyományőrző Kulturális Kör, a helyi Katolikus egyházközség, a Polgármesteri Hivatal Oktatási, Közművelődési és Sport Osztálya és Szociálpolitikai Osztálya, a Vasutas Művelődési Ház és a Viharsarok-Csabagyöngye Egyesület egy-egy képviselője és a részönkormányzat vezetője is.

A Stratégiát támogató, a közösség megszólításával kialakított megállapítások, javaslatok:

- ◆ Többen megjegyezték, hogy a **szabadtéri közösségi terek fejlesztésére** is szükség lenne: a játszóterekre új eszközöket kellene beszerezni, indokolt lenne a városrészbe minél több pad telepítése, a meglévő zöld területek rehabilitációja (pl. Erzsébet park tavának kikotrása), grillezésre, szalonnasütésre alkalmas helyek, továbbá tanösvények kialakítása.
- ◆ Sok felvetés érkezett a **helyi, városrészi kispiacok** kialakításával, iskolakertek fejlesztésével, a közösségi terekhez kapcsolódó közösségi kertek létesítésével, illetve a Csabagyöngye szőlőültetvény közösségi célú fejlesztésével, a házikerti termeléssel összefüggő tanácsadás

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=TqUwnWexgGg>

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=K6lUnY64hL0&feature=youtu.be>

⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=kXQSLjvW5yQ&feature=youtu.be>

szükségességével, a kosárközösségek koordinálásával kapcsolatban. Jól láthatóvá vált, hogy **az itt élőknek fontosak a helyi termékek és a koordinált egyéni és közösségi kertművelést hasznos eszköznek látják a közösségfejlesztés terén.**

- ◆ Igényként fogalmazódott meg az **óvodai és iskolai közösségek szabadidős és művészeti programjainak** fejlesztése, a szülők hatékonyabb bevonása a nevelési-oktatási intézmények életébe, az óvodapedagógusok, tanítók, tanárok továbbképzése.
- ◆ A **fiatalok szabadidős tevékenységeinek** szűk kereteit, a helyzet javításának fontosságát is többen kiemelték. Ennek érdekében fontos lenne több, fiataloknak szánt programot szervezni, **új és modern kézműves, művészeti, iparművészeti technikák elsajátítását lehetővé tenni számukra szervezett keretek között.** Ezt a fejlesztési munkát az Ifjúsági koncepció (2016-2020) alapján javasolták végiggondolni. A fiatalok közösségeinek megerősödését segíthetik a street-art akciók, a természeti környezetre koncentráló akciók („zöld figyelem”), és hasonló kezdeményezések bátorítása, támogatása. Javaslat hangzott el a fiatalok számára fontos nyitott közösségi terek bővítésére, ahol akár extrém sportok gyakorlására is nyílna lehetőség, konkrétan az 1. számú iskola melletti terület került megnevezésre. A helyszín előnyös lehet abból a szempontból is, hogy a közelében van az önkéntesek képzésével és gyermek- és ifjúsági programok támogatásával foglalkozó Táliber Alapítvány székhelye.
- ◆ Fontos a tapasztalatcsere városrészek között, különös tekintettel a Jaminához hasonló nagyságú Lencsési lakóteleppel. **Fontos lenne, hogy az egyes városrészek megmutassák egymásnak alkotótevékenységeiket.** Megfogalmazódott az az ötlet is, hogy a helyi szakköri tevékenységet érdemes lenne külső helyszínekre elvinni, például az idősek otthonába.
- ◆ A városképet mindenképpen színesítené, ha **utcai energiatermelő eszközök** kerülnének elhelyezésre, melyek segítségével akár pedáltekeréssel is fel lehetne tölteni egy telefont – hangzott el egy magánszemély részéről javaslatként.
- ◆ Megfogalmazódott a **múzeumpedagógiai foglalkozások** hasznossága, a városon belüli történelmi útvonalak kialakításának szükségessége, múzeumi látványraktár, mint új bemutatótér kialakításának ötlete, a Vasutas Művelődési Ház felújításának és programkínálata felfrissítésének fontossága. A tömegsporttal kapcsolatos infrastruktúra-fejlesztéssel kapcsolatban is jelentkezett igény.
- ◆ **A kreatív iparral összefüggésben az egyik vállalkozó komplex nyomda-programot vázolt, amely a gyerekek és a fiatalok számára a városban komoly hagyományokkal rendelkező iparág szépségeinek megismertetésére fókuszálna (kisnyomda).** A program fenntartható lehetne, hiszen vállalhatnák meghívók készítését, papírbútorok előállítását és a bevételt visszaforgatnák eszközökre, nyersanyagra.
- ◆ A Katolikus plébánia képviselője az egyház szerepét emelte ki a közösségek fejlesztésében.
- ◆ Elhangzott, hogy a program megvalósítása során fontos lenne a leginkább rászorulóknak segítése, például egy, a vetőmagosztástól a kiskerti művelésről szóló képzés megszervezéséig tartó, az öngondoskodást segítő projekt kialakítása, a segítő civil szervezetek szolgáltatásainak

összegyűjtése és elérhetővé tétele, különféle egészségfejlesztési akciók (prevenációs busz működtetése, férfiak egészségnapja stb.) lebonyolítása.

A Békéscsabai Helyi Közösség a négy fórumon elhangzott javaslatokat rögzítette és ígéretet tett, hogy azokat igyekszik a fejlesztési stratégiájába építeni, valamint tudatosította, hogy a HACS és munkacsoportjainak munkája nyitott, fontosnak tartja, hogy a fejlesztési folyamatok megvalósításába is minél többen bekapcsolódjanak, együtt gondolkodjanak azon, hogyan lehetne közösségi, kulturális tereinket leginkább a helyi közösség valós igényeinek megfelelően fejleszteni, és a helyi közösségi élet megújulását elősegíteni.

1.2.1.4 Nyitott műhelyek: a fejlesztési elképzelések összegyűjtése

Június 14-ét követően a HACS és munkacsoportjai heti ülésein került sor a fejlesztési elképzelések összegyűjtésére. A találkozók jellemzője: nem tag érdeklődők mozgósítása, bevonása: pl. Békéscsaba Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Kulturális, Oktatási és Sport Osztálya, valamint Szociálpolitikai Osztálya, a VOKE Vasutas Művelődési Ház, a Balassi Közalapítvány, amely a Balassi Bálint Magyar Művészetek Házát működteti, a Békéscsabai Evangélikus Egyház, és a Civil Szervezetek Szövetsége.

1.2.1.5 A békéscsabai Helyi Közösség megalakulása, munkája (kronológia)

2016. március 10.	Megjelent a közösségi szinten irányított helyi fejlesztések pályázat regisztrációs felhívása	www.szechenyi2020.hu
2016. március 11.	CsAKK felkeresi Békéscsaba MJV fejlesztési tanácsadóját a város tájékoztatása és bevonása érdekében	
2016. március 21.	A felhívás megismerését követően tervezői csoport alakul: Békéscsaba MJV, a Békéscsabai Városfejlesztési Kft., a Médiacentrum és a CsAKK részvételével.	
2016. április 28-29.	Meghívók a CsAKK-ban tartandó első tájékoztató fórumra Meghívó a városi kulturális és közösségépítési fejlesztések előkészítését és megvalósítását célzó közösségi tervezésben való részvételre	Lakosság, városi szereplők mozgósítása.
2016. április 28.	Békéscsaba MJV Közgyűlése	Békéscsaba MJV Önkormányzat Közgyűlése: a helyi akciócsoport megalakításában részt kíván venni , Hanó Miklós alpolgármester képviseli a várost.
2016. április 29.	Közlemény TOP CLLD konferenciáról	Tervező csoport jelentkezése
2016. május 9.	Helyi Tájékoztató fórum	30 fő részvétele
2016. május 11.	Meghívó a HACS alakulásához kapcsolódó további tájékoztatásra.	A tájékoztató fórumon megjelentek mozgósítása.
2016. május 12.	Tájékoztató - HACS alakításhoz kapcsolódóan	18 fő résztvevő, nyilatkozat a HACS-ban való tagságról
2016. május 17.	HACS alakítás – előzetes egyeztetés a leendő munkaszervezetről: Városfejlesztési Kft.	Senki nem lett elutasítva azok közül, aki jelezte szándékát, hogy tagja kíván lenni a HACS-nak.

2016. május 19.	Megalakult a Békéscsabai Helyi Közösség 11 szervezet képviselője	Összetétel: (11 tag) közsféra: 45,45%, civil szféra: 36,36%, üzleti szféra: 18,18%
2016. május 24. és 26. között	Igényfelmérés	30 mélyinterjú
2016. május 26.	KÖZGYŰLÉS: Együttműködési megállapodás elfogadása	
2016. május 31.	Beküldve a Békéscsabai HACS regisztrációja	
2016. június 3.	Személyes egyeztetés a Körösök Völgye LEADER Akciócsoporttal	Akcióterület véglegesítése: a külterületek bevonhatóságának tisztázása.
2016. június 1-től	MEGHÍVÓ: városrészi konzultációkra	A találkozók helyszínei, időpontjai: - Lencsési Községi Ház: 2016. jún. 6. – Mezőmegyeri Községi Ház: 2016.jún. 7. - Jaminai Községi Ház: 2016. jún. 8. - CsAKK: 2016. jún. 9. A visszacsatolásról szóló CLLD fórum helyszíne és időpontja: - Városháza Díszterme: 2016. június 20. (hétfő) 16:30 A meghívó megjelent: clldbekescsaba.hu, csabagyongye.com, behir.hu http://csabagyongye.com/2016/06/02/meghivo/ Plakátok a találkozók helyszínén. A június 4-i Békés Megyei Hírlapban is megjelent a felhívás. A városrészi fórumokra személyes megkeresésekkel is éltek az ott dolgozó közösségi munkatársak
2016. június 1-től	www.clldbekescsaba.hu https://www.facebook.com/Békécsabai-Helyi-Közösség-CLLD-206557503072251/	A BHK honlapja és közösségi oldala üzemel
Június 6-9.	CLLD találkozók Lencsés lakótelep (06. 6.) 61 fő Mezőmegyer (06 7.) 11 fő Jamina (06 8.) 17 fő CsAKK kerekasztal (06 9.) 15 fő	A találkozók az egyes városrészek közösségei, aktív polgárai vettek részt.
2016. június 7.	e-mail kiküldése békéscsabai egyházaknak, kulturális intézményeknek, nem önkormányzati fenntartású közösségi házaknak (9 db)	Felkérés a közösségi tervezésben való részvételre.

2016. június 16.	Újabb meghívó a CLLD fórumra - e-mail kiküldése a CLLD találkozók résztvevőinek, (vagy telefonos megkeresés) több, mint 100 elérés e-mail-en, telefonon	A június 4-i Békés Megyei Hírlapban is megjelent a felhívás (a felhívás tartalmazta a 06.20-i visszacsatoló fórum időpontját, helyszínét is.) Június 16-án megjelenő ingyenes városi lapban (Csabai Mérleg), mely 28.000 példányban jut el minden háztartásba http://www.behir.hu/2016/06/16/tervezes-alatt-van-bekescsabai-helyi-kozosseg-fejlesztési-strategiaja A meghívó megjelent: clldbekescsaba.hu, csabagyongye.com, behir.hu, bekescsaba.hu A CSAKK kiküldte jún. 17-én hírlevélben: 1200 elérés
2016. június 16-17.	Nyilvános HACS ülések (Csabagyöngye Kulturális Központ)	Elkészült a helyzetfeltárára épülő SWOT elemzés és a beavatkozási területek azonosításának munkaváltozata. Nemcsak a HACS tagjai hanem a közösségi tervezésbe bevont egyéb intézmények, hivatalok, közösségek, magánszemélyek is részt vettek a munkában.
2016. június 20.	2016. június 20. (hétfő) 16:30 / Városháza Díszterme 35 fő	fórum a stratégia-készítés folyamatáról, jelentőségéről, az összegyűjtött fejlesztési tervekről, a stratégia alapját képező szükségletekről, igényekről és az eddig beérkezett javaslatokról.
2016. június 21.	Sajtóközlemény a CLLD fórumról, beavatkozási területekről	
2016. június 27.	A HKFS közzétételre került a BKH honlapjára	http://clldbekescsaba.hu/2016/06/27/clld-hirek/ Véleményezési határidő: 2016. június 29. 24.00 óra.
2016. június 30.	A HKFS átdolgozása, véglegesítése	
2016.07.01.	A HKFS elfogadása	
2017.08.01.	A Magyar Államkincstár Központ támogatói levele	
2017.09.20.	HACS ülés	A MÁK által kért HKFS átdolgozás szempontjainak megvitatása, javaslatok a lehetséges módosításokra.
2017.09.28.	HACS ülés	A HKFS átdolgozás alapelveinek, sarokszámainak elfogadása.

2. A Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

2.1 Földrajzi, társadalmi, gazdasági koherencia/homogenitás, közös jellemzők

A tervezési terület Békés megye székhelyének, Békéscsaba Megyei Jogú Város belterületének egészét fedi le,¹⁰ melynek területe 30,83 km².¹¹ A 2011. évi népszámlálási adatok alapján Békéscsaba lakossága 62.050 fő volt, a belterületen 59.418 fő¹² élt. A KSH adatai szerint¹³ 2014. január 1-jén a város teljes lakossága 60.571 fő volt. A 2011. évben lévő városrészi eloszlást figyelembe véve (belterületen a lakosság 95,76%-a élt) a 60.571 főhöz viszonyítva 58.002 fő Békéscsaba belterületének becsült lakossága.

Az akcióterület az 1. számú térképen kék színnel jelzett területeket foglalja magába, azaz: Békéscsaba központi (erzsébethelyi belterületét is magába foglaló), továbbá három egyéb belterületet: Mezőmegyer, Gerla és Fényes településrészeket. A térképen szürke színnel jelzett területek – köztük Békéscsaba külterületei - a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület (HACS) akcióterületének részei. A KVVKE Helyi fejlesztési stratégiája ezt a következőképpen fogalmazza meg: **„Az Akciócsoport illetékességi területe 20 településre terjed ki: Békés, Békéscsaba, Békésszentandrás, Csabacsúd, Csabaszabadi, Csárdaszállás, Csorvás, Gerendás, Gyomaendrőd, Hunya, Kamut, Kardos, Kétsoprony, Kondoros, Mezőberény, Murony, Örménykút, Szarvas, Tarhos, Telekgerendás. (15 teljes területtel, 5 pedig (Békés, Békéscsaba, Gyomaendrőd, Mezőberény, Szarvas) külterülettel jogosult a részvételre).”**¹⁴ A fentiek alapján kijelenthető, hogy a felhívás 3.4.1.1 e) pontja értelmében az akcióterület, amelyre jelen HKFS készült, nem fed át másik olyan akcióterülettel, amelyre a Vidékfejlesztési Program alapján LEADER HFS készült.

¹⁰ A város külterülete a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület LEADER-akcióterületét képezi.

¹¹ Központi: 27,1 km², Mezőmegyer: 1,38 km², Gerla: 1,33 km², Fényes: 0,56+0,46=1,02 km²

¹² A terület részét képezi a központi belterület mellett az egyéb belterület besorolású Gerla, Mezőmegyer és Fényes településrészek. Nem tartoznak az akcióterülethez a következő külterületek: Felsőnyomás, Fényes I., Fűrjes, Gerlai külterület, Kerek, Kistrét, Nagyrét.

¹³ Magyarország közigazgatási helynévkönyve, 2014. január 1.

¹⁴ „Sokszínű természet, sokszínű társadalom a Körösök Völgyében” 2014-2020. A Körösök Völgye Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület (HACS) Helyi Fejlesztési Stratégiája (HFS). Forrás: http://korosokvolgye.hu/adat/htmlfiles/HFS_20170523.pdf

1. térkép: A HKFS által lefedett terület

Forrás: Saját szerkesztés.

Az akcióterület koherenciáját nem csak annak topográfiai és közigazgatási egységessége igazolja, hanem a közös történelmi, kulturális és nemzetiségen alapuló örökség (a magyarországi szlovák kisebbség jelentős hányada Békéscsabán él), amit a békéscsabaiak „csabaiságnak” neveznek.

2.2 Korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek

A Helyi Közösségnek formalizált előzménye nem volt a településen, az 2016 májusában alakult meg. Ugyanakkor a **tagok** az elmúlt év(tized)ekben **számos projekt megvalósításában vettek részt közösen**.¹⁵ A város intézményei, közösségi terei rendszeresen vesznek részt közös programok szervezésében (Tavaszi Fesztivál, Városi Gyermeknap, Csabai Nyár, Őszi Művészeti Hetek), s közösen dolgoznak a Munkácsy Kulturális Negyed programjának előkészítésén is.

A közösségi és kulturális tevékenységek egyik fontos bázisa a városban a **CsAKK**, amelynek jogelődje közel ötven évvel ezelőtt, 1969-ben kezdte meg működését. 2010. január 1-től, intézményi összevonásokot követően a központ működési körébe kerültek a településrészi közösségi házak – Arany János Művelődési Ház, Békési Úti Közösségi Házak, Lencsési Közösségi Ház, 2011-től a Jaminai Közösségi Ház –, ezáltal egységes szakmai bázissá kovácsolva a város meghatározó szereplőit, ugyanakkor biztosítva a lokális feladatellátást.

Az intézmény, melynek fenntartója **Békéscsaba MJV Önkormányzata**, a városban számos közösségi alkalom szervezője, legnagyobb és legnépszerűbb szolgáltatója. **A közművelődési, kulturális és közösségi tevékenységekkel összhangban az Intézmény kiemelt figyelmet fektet az ifjúsági**

¹⁵ Kiemelt jelentőségűnek említhető az a Jamina városrészi kutatás, amely közösségi felmérésen alapult és annak eredményeképpen közösségi ház épült a településrészen

korosztály közösségi, művelődési igényeire. Házaik közel 100 közösségnek adnak otthont. A Helyi Közösség tagjai rendszeresen részt vesznek a különböző programok megvalósításában. A Központ helyet ad mind a formalizált, mind a nem formalizált közösségeknek a városban.

A **Médiacentrum** a Helyi Közösség több tagjával is partnerségi szerződésben áll, míg magának az **Önkormányzatnak** a kezdeményező készsége és koordinációs szerepe a helyi közösségi vagy gazdasági alapú fejlesztések, projektek vonatkozásában megkérdőjelezhetetlen.

Mind a **Jamina Szövetség**, mind a **Turisztikai Egyesület ernyőszervezet** városi és térségi kitekintésű programokban tevékenykednek, míg az **ORIENS 2000 Alapítvány** a belváros-rehabilitációs programban dolgozott együtt a Városfejlesztési Kft.-vel. A **Népművészeti Alapítvány**, tevékenységi köréből fakadóan kiterjedt kapcsolatrendszerrel rendelkezik, rendszeres az együttműködése a Múzeummal és a Munkácsy Emlékházzal. A Közösség munkájában résztvevő **vállalkozások vezetői aktív tagjai a helyi közéletnek.**

2.3 Az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása a stratégia céljainak megvalósításához

Az akcióterület közepes méretűnek tekinthető, biztosítva ezzel mind a **részvétel**, mind az **átláthatóság** optimális kereteit.

A konzorciumi partnerek eddigi tevékenysége a város lakosságának egészét elérte. Emellett eddigi projekt tapasztalataik biztosítékot jelentenek arra, hogy rendelkeznek a HKFS megvalósításához szükséges elegendő kapacitással, tekintettel mind a koordinációs, mind a kommunikációs, mind az adminisztrációs feladatokra.

A HKFS megvalósítására fordítható, működésre felhasználható 15%-nyi forrás elégséges a tervezett személyi, dologi és animációs kiadások fedezésére. A végrehajtási feladatok ellátására tervezett személyi állomány elegendő.

A HKFS megvalósításáért felelős konzorcium tagsága és azok együttműködési, partneri kapcsolatai, illetve a HKFS elkészítését és megvalósítását segítő széles körű társadalmi részvétel biztosítja a források leghatékonyabb és szakmailag legmegfelelőbb felhasználását.

2.4 Személyes interakciókat lehetővé tevő helyi karakter

Az akcióterületen élők száma közel 60.000 fő, mely elegendő kritikus tömeget biztosít az emberi, pénzügyi és gazdasági erőforrások vonatkozásában egy szakmailag megalapozott fejlesztési stratégia megvalósításához. Ugyanakkor ez a népességszám elég alacsony ahhoz is, hogy lehetővé tegye a helyi interakciókat. A konzorcium tagjainak széleskörű társadalmi beágyazódottsága biztosítja a város lakónépességének a tervezésbe és a megvalósításba való bekapcsolására. A konzorciumi tagok jelenleg is rendelkeznek azon kommunikációs csatornákkal, melyek használatával lehetőség nyílik a HKFS megvalósítását érintő vélemények, javaslatok becsatornázására, emellett azonban **önálló honlapot és facebook-oldalt is indított a Békéscsabai Helyi Közösség.**¹⁶ A konzorciumi tagok, azok vezetőinek és

¹⁶ <http://clldbekescsaba.hu/> és

munkatársainak aktív közéleti munkája kimeríthetetlen forrás a lakossággal való kapcsolattartásban. **A város szinte minden városrészében¹⁷ található közösségi ház, amely jelentősen növeli mind a lakosság, mind a formális és nem formalizált közösségekkel való kapcsolattartás lehetőségét.**

A konzorcium állandó ügyfélszolgálati irodát kíván fenntartani Békéscsabán. Sikeres pályázat esetén - fórumokkal, konzultációs lehetőségek biztosításával, workshopokkal, webes interaktív fórumokkal folyamatos párbeszéd keretében valósul meg a Stratégia. A konzorcium tevékenysége teljesen nyitott, ezt szolgálja a minden információigényt kielégítő saját weboldal és a különböző helyi nyomtatott és elektronikus média igénybevétele. A konzorcium – amennyiben ez elvárás lesz – a későbbiekben egyesületté alakul, melybe a belépés minimális feltételekhez kötött lesz a városban működő szereplők számára.

3. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

3.1 Helyzetfeltárás

3.1.1. A település városszintű bemutatása (településszerkezeti sajátosságok)

Békéscsaba 2014-ben elkészített Integrált Településfejlesztési Stratégiája 15 belterületi városrészt határolt le (1. táblázat). Ezen felül az Almáskertek városrész egy része – az Almáskerti Ipari Park – tartozik a belterülethez. A **belterületi városrészek településszövetben való elhelyezkedése, tömegközlekedéssel történő elérése, kulturális, közösségi, közintézményekkel történő ellátottsága rendkívül különböző.** A Mezőmegyer, Fényes és Gerla városrészek a településszöveten kívül helyezkednek el, így a városközpont és az ott található szolgáltatások elérése is problematikusabb. Békéscsaba legnagyobb lakosságszámú városrészei a Jamina (kb. 13.000 fő), a Belvárostól nyugatra eső nagyvárosias övezet (kb. 10.200fő), a József Attila lakótelep (Lencsési lakótelep) (kb. 6.700 fő¹⁸). A legritkábban lakott városrészek: Fényes (kb. 700 fő), Gerla (kb. 1.400 fő), Mezőmegyer (kb. 1.800 fő).

1. táblázat: A városrészek lakónépességének száma és korcsoportos eloszlása 2011-ben

Városrész neve	Lakónépesség száma (fő)	Lakónépességen belül a 0-14 évesek aránya (%)	Lakónépességen belül a 15-59 évesek aránya (%)	Lakónépességen belül a 60 év felettek aránya (%)
1. Belváros	4 810	12,3	63,3	24,3
2. Belvárostól nyugatra eső nagyvárosias övezet	10 251	12,1	64,3	23,6

<https://www.facebook.com/Békéscsabai-Helyi-Közösség-CLLD-206557503072251/>

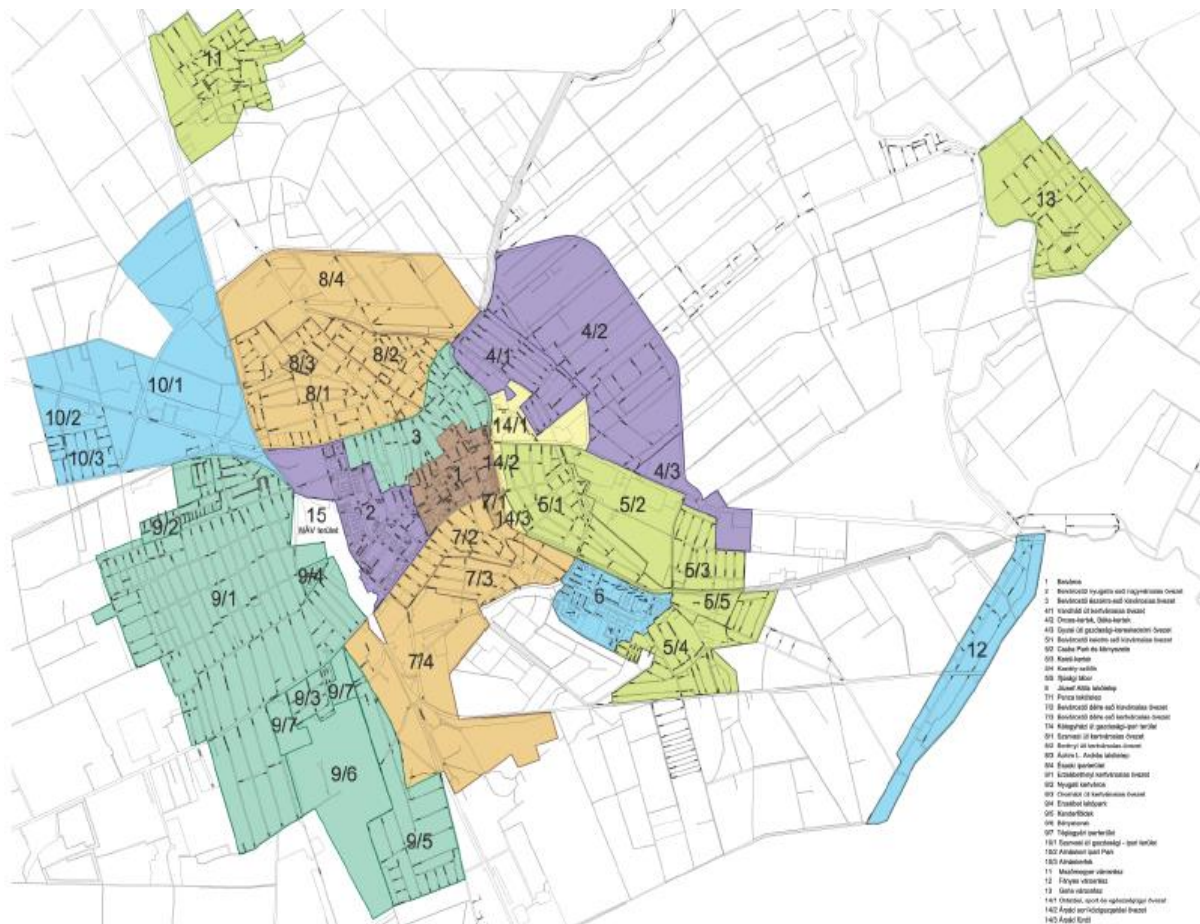
¹⁷ A Berényi út menti városrészben TOP forrásból lesz a következő években közösségi ház építve.

¹⁸ A helyi közbeszéd a „Lencsési lakótelep” kifejezés alatt annak tágabb környezetét érti, mely területen 14-15 lakos él.

3.Belvárostól északra eső kisvárosias övezet	2 828	11,5	59,7	28,9
4.Észak-keleti kertváros	3 203	18,3	58,4	23,3
5.Keleti kisvárosi és kertvárosi zóna	6 111	16,2	65,6	18,2
6.József Attila lakótelep (Lencsési lakótelep)	6 709	12,1	62,2	25,7
7.Belvárostól délre eső kisvárosias övezet	3 915	12,6	58,8	28,6
8.Berényi út mente	4 714	12,4	56,7	30,9
9.Jamina városrész	12 907	12,4	60,2	27,4
10.Almáskertek	A belterületi részén nincs lakosság			
11.Mezőmgyer városrész	1 807	14,2	59,2	26,7
12.Fényes városrész	741	14	70,7	15,2
13.Gerla városrész	1 452	14,9	63,6	21,6
14.Élővíz-csatorna mente	A városrész közintézményeket tartalmaz, lakosság száma elenyésző			
15.Vasúti területek	Nincs lakosság			

Forrás: Békéscsaba Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája. 2014. A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján.

2. térkép: Békéscsaba Megyei Jogú Város belterületi városrészei

Forrás: Békéscsaba Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája. 2014.

3.1.1.1 A Belváros

Számos jelentős városképi jelentőséggel bíró műemlék jellegű, építészeti értékeket képviselő, hagyományőrző épület, emlékhely és látnivaló található a városrészben. Közszolgáltatások tekintetében teljes mértékben ellátott terület. A **2007-2013-as programozási időszak fejlesztései során (funkcióbővítő városrehabilitáció keretében) jelentősen megújult** a belváros, többek között gyalogos zónával gazdagodott a legbelső városmag és megújult a város főtere, a Szent István tér, amely egyben a legnagyobb közösségi tér is Békéscsabán. **Itt található a CLLD projekt egyik fő motorjának számító szervezet, a CsAKK 6000 m²-es, Agóra-típusú épülete is, amely 2013. januári megnyitása óta a város kulturális és közösségi életének legfőbb helyszínévé vált.** Emellett itt található a Munkácsy Mihály Múzeum, a Csabai Szlovákok Szervezete által működtetett Szlovák Kultúra Háza és a Megyei Könyvtár épülete is.

Képzettségi, foglalkoztatási adatok alapján, a Belváros népességét tekintve az egyik **legmagasabb társadalmi státuszt** mutatja. Az öregedési index a városi átlagnak megfelelő. A városrész **kereskedelmi, közoktatási egységekkel nagyon jól ellátott**, a város összes más területét tekintve kiemelkedő. Lényegesen nagy területet lát el, mert az egész város használja ezeket az infrastruktúra-elemeket.

3.1.1.2 Belvárostól nyugatra eső nagyvárosias övezet

Itt található (a nyugati oldalon) a vasútállomás (Budapest – Lökösháza vonal) mellett, a városi buszpályaudvar is. A közlekedést és az átmenő forgalmat tekintve ez fontos szerepet játszik a város életében. A terület centruma az Illésházy utca vonalán található, piaccal, vásárcsarnokkal és tűzoltósággal. A közszolgáltatásokkal való ellátottság megfelelő (köznevelési intézmények, háziorvosi rendelők, Vasutas Művelődési Ház, Balassi Bálint Magyar Művészetek Háza, Új Nemzedék Központ Békéscsabai Irodája). A társadalmi összetétel tekintetében, a két népszámlálás közti 10 évben jelentős változás nem történt, jellemzően a stabil középosztályhoz tartozó lakosság él itt. A városban megfigyelhető általános trendek (előregedés, népességcsökkenés, képzettség javulás) itt is tapasztalhatóak.

A városrész – a Belvároshoz hasonlóan – az egész városra kiterjedő szolgáltatásokat biztosít, elsősorban a **kereskedelem** (Csaba Center és piac vonzáskörzete) és a **középiskolák vonatkozásában**.

3.1.1.3 Belvárostól északra eső kisvárosias övezet

A belvároshoz szorosan kapcsolódó, **jól megközelíthető**, kisvárosias beépítésű városrész nyugati oldalán magas számban van védett, műemlékké nyilvánított épület, míg keleti felében inkább lakófunkciójú területtel találkozhatunk. A Baross utca – Zsíros utca – Teleki utca – Kiss Ernő utca által határolt részen igényesebb, előkelőbb stílusú házak épültek, melyeket a lakosság tehetősebb rétege birtokol. **Lakosságának szociális helyzete ettől eltekintve összetett, hátrányos helyzetű családok éppúgy megtalálhatóak a városrészben, mint a vagyonosabb rétegek.**

A közoktatási intézményekkel való ellátottság, elsősorban a középiskolák tekintetében jelentős, melyek leginkább a Baross utca déli részének környékén találhatóak, csakúgy, mint a két evangélikus templom. A kulturális élet színtere a Szlovák Tájház, valamint a Csabagyöngye Kulturális Központ Meseháza. Itt található a világszínvonalon dolgozó, nemzetközi ismertségű Marzek-Kner Packaging nyomda is.

3.1.1.4 Észak-keleti kertváros

A városrész a beépítés módját, idejét és funkcióját tekintve három különböző részből áll: a Vandhádi úti kertvárosias övezet - Oncsa telepéből (hagyományos kertvárosias övezet), az Oncsa- és Béke kertekből (új építésű kertváros), valamint a Gyulai úti gazdasági-kereskedelmi övezetből.

A városrész tömegközlekedésbe való bekapcsolása részben megtörtént: az övezet nyugati és dél-nyugati részein több buszjárat is közlekedik, ám az **Oncsa-kertek és Béke-kertek** (a Dobozi úton közlekedő 20-as gerlai járat kivételével) **szinte teljesen kiesnek a tömegközlekedési összeköttetésből**.

A városrész két markánsan elkülönülő egységének társadalmi összetétele jelentősen különbözik: az Oncsa telepen a társadalmi összetétel vegyes (több gyerekkel rendelkező középosztálybeli család, valamint sok idős), míg az **Oncsa- és Béke kertekre a magas társadalmi státusz, a fiatal gyerekes, jól kereső családok kiköltözése a jellemző**. A városrészben oktatási intézmények nem találhatóak, de közvetlen kapcsolatai vannak a szomszédos térségekkel, ezért ez önmagában nem probléma.

3.1.1.5 Keleti kisvárosi és kertvárosi zóna

A térség nyugati fele kisvárosias övezet, a keleti oldal (Keleti-kertek) és a déli oldal (Kastély szőlők) kertvárosi képet mutat. A határvonalat a kisvárosias rész és a Keleti-kertek között, a városrész középső részén lévő nagy kiterjedésű erdős terület alkotja.

A közintézmények az Oncsa-Béke kertek övezetéhez hasonlóan itt is az Élővíz-csatorna közelében koncentrálódtak, melynek partja ezen a szakaszon rendezett és gondozott. Kiemelkedik a Vásárhelyi Pál Műszaki Szakközépiskola és a Szent István Egyetem Gazdasági,- Agrár – és Egészségtudományi Kara, amely a város egyetlen felsőfokú oktatási intézménye.

A terület **turisztikai irányú fejlesztése** 2007-2013 között nagy lendületet kapott: **több mint 1 milliárd forint támogatás segítségével létrejött a Csaba Park komplexum**, mely a kolbászfesztiválnak és egyéb gasztronómiához kapcsolódó rendezvényeknek is helyet ad.

Mindkét városrész **társadalmilag magas státuszúnak** tekinthető, a 90-es években belterületbe vont részekén (Kastélyszőlők, Keleti kertek, Borjúrési kertek) kiemelkedően magas az aránya a jól képzett felnőttekkel bíró, kisgyerekes családoknak.

Elsősorban a kertvárosi jelleggel magyarázható, hogy a lakosságszámhoz képest ebben a városrészben is kevés a szolgáltatás.

3.1.1.6 József Attila lakótelep (Lencsési lakótelep)

Az 1970-es évektől az 1980-as évek közepéig **ipari technológiával épült lakótelep**, összesen 3.500 lakással. Zöldfelületi rendszere kiváló. A lakótelep társadalmi összetétele a 2011-es népszámlálási adatok alapján, minden paraméter tekintetében szinte megegyezik a városi átlaggal (annál egy árnyalattal kedvezőbb). Ugyanakkor demográfiai mutatói kedvezőtlenebbek a többi városrészhez összehasonlítva: a 60 évnél idősebbek aránya a felső harmadban van, a 14 éven aluliak arány pedig itt a második legalacsonyabb. A városrész elöregedésének megállítása, a fiatalok idecsábítása megindult a sportpálya megépítésével, azonban a kialakított tér nem tudott valódi korszerű közösségi térré válni.

Közösségi és kulturális életében kiemelkedő szerepet játszik a Csabagyöngye Kulturális Központ Lencsési Közösségi Ház intézményegysége.

3.1.1.7 Belvárostól délre eső kisvárosias övezet

A belvárost délről határoló terület alapvetően kertvárosi jellegű, családi házas részei azonban még erőteljesen falusias hatásúak. A Penza lakótelep (az 1960-as években épült 3 és 4 emeletes házakból áll) keleti része a városrész észak-keleti sarkában található.

A városrész dél-nyugati oldalán a Déli Iparterület húzódik, itt található egy 5.800 m²hasznos alapterületű inkubátorház is. Az iparterület keleti oldalán a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Menekültügyi Őrzött Befogadó Központja található.

A lakosság társadalmi státusza jelentős különbségeket mutat a városrész egyes térségei között. Míg a Belvárostól délre eső kisvárosias körzet és a Penza lakótelep lakóinak státusza a városi átlaggal megegyező (képzettség, foglalkoztatottság), addig a kertvárosias rész (Arany János, 4-es Honvéd u. környéke) kifejezetten rossz mutatókkal rendelkezik: **szegregációs folyamatok tapasztalhatóak.**

Az óvodai intézménnyel való ellátottság megfelelő, az általános iskolások pedig döntően a közeli belvárosi intézményeket veszik igénybe. A kereskedelmi ellátottság kiváló, ez elsősorban a déli iparterületekhez kapcsolódó kereskedelemnek köszönhető.

3.1.1.8 Berényi út mente

A városrész négy, egymástól eltérő beépítettségű és funkciójú területet foglal magába: a Szarvasi úttól északra fekvő kertvárosi övezetet, a Berényi úttól északra lévő kertvárosi övezetet, a Mokry (Áchim András) lakótelepet és az Északi Iparterületet.

Az övezet déli és középső része alapvetően kertvárosias. Laza beépítettségű, egy- vagy többlakásos, jellemzően egyszintes kertes családi házak alkotják mindkét kertvárosi övezetet. A kertváros közepén helyezkedik el a Mokry Sámuel utca – Zöldfa utca – Schweidel József utca – Északi sor által határolt Mokry lakótelep. A városrész másik „központját” a Szent László utca (a kerület dél-keleti sarkában) és a Péky utca környékén koncentrálódó intézményi és kereskedelmi hálózat (üzletközpont, általános iskola, óvoda, stb.) jelenti. A közintézményekkel való ellátottság elfogadható, de túlságosan a keleti oldalra koncentrálódik.

A városrész egyes térségeinek **társadalmi összetétele nagyon jelentősen különbözik.** Míg a Mokry lakótelepet a városi átlagnak megfelelő társadalmi státusz jellemzi, addig itt az idősödés egyértelműen a legkritikusabb mértékű, városi léptékben is. A másik két területen azonban az idősödés mellett az alacsony társadalmi státusz is jellemző. **A terület egészére érvényes a nagyfokú, a városi átlagnál jóval magasabb népességcsökkenés (17%).**

A terület köznevelési intézményekkel való ellátottsága megfelelő, de intézményeinek egy részénél **spontán szegregációs folyamatok** figyelhetők meg.

3.1.1.9 Jamina városrész (Erzsébethely)

Békéscsaba legnagyobb kiterjedésű, közel 13 ezer fős lakossággal rendelkező, kertvárosi beépítésű városrésze **területileg határozottan elkülönül a többi városrésztől.** Ennek fő oka, hogy keleti oldalról a vasút határolja.

A városrészközpont két helyen alakult ki: a térség mértani közepén, a Kolozsvári-Bacsányi utcák találkozásánál található a legtöbb kereskedelmi és szolgáltató egység, katolikus templom, orvosi

rendelő. A másik **központ** a városrész déli részén alakult ki, az Orosházi út mentén, a **Csabagyöngye Kulturális Központ Jaminai Közösségi Ház intézményegységénél**. Itt is megtalálhatók kereskedelmi egységek, közszolgáltatás azonban kevésbé. Az övezet déli részén a nagy kiterjedésű bányatavak mellett ipari szektor is található.

Jamina új építésű része (nyugati kertváros) kiemelkedően jó státuszú, az aktívkorúak magas aránya és magas foglalkoztatottsága jellemzi. Jamina további, döntő része a városi átlaghoz képest némileg kedvezőtlenebb mutatókkal rendelkezik, azonban látható, hogy egy nagy népességű területről van szó, amelyben a belső területi megoszlás nagyon különböző lehet. (Vannak a városrészen belül társadalmi problémákat koncentráltabban hordozó területek, pl. a Franklin utcai szociális bérlakások térsége, és vannak kedvezőbbek is, pl. a 90-es évek sorházi beépítését alkalmazó városrészek Jamina déli részén.)

A Jaminai területen az **oktatási infrastruktúra megfelelő**, helyileg a városrész két pontján csoportosul. A városrészben rendelkezésre álló közösségi infrastruktúra, szolgáltatások azonban nem megfelelőek. A közösségi házat a lakosok nem ismerik, nincsen valódi kreatív tevékenységeknek helyet adó infrastruktúra.

A városrészben az elmúlt években csökkent a közbiztonság.

3.1.1.10 Almáskertek

A városrész jelenleg alapvetően egy **ipari parkból**, valamint a 44-es út déli oldalán egy külterületi kertes házas övezetből áll.

3.1.1.11 Mezőmegyer városrész

Mezőmegyer Békéscsaba VII. kerülete, **1973-ban csatolták a városhoz**. A kertvárosias övezet **falusias hangulatú, laza beépítettségű**, a lakóházak több mint 80%-a egyszintes kertes ház, többségük az 1945-1989 közötti időszakban épült. Mezőmegyeren művelődési ház, (**Csabagyöngye Kulturális Központ Arany János Művelődési Ház** intézményegysége), idősek klubja, óvoda és gyógyszertár is a lakosság rendelkezésére áll, amitől erősebb a kisvárosi jellege. Mezőmegyert a Körös Volán Zrt. által üzemeltetett helyi buszhálózat köti össze Békéscsaba központjával. A városrészben óvoda van, általános iskola nem található.

A városrész lakói a múltban a mezőgazdaságból éltek, azonban ez már nem biztosítja az ott élők valódi megélhetését. A hagyományok és a tudás azonban megvan, ennek hasznosítása nem biztosított.

3.1.1.12 Fényes városrész

A kertvárosi övezet Békéscsabáról a 44-es sz. főúton közelíthető meg, a Békéscsaba–Gyula vasútvonal külön vasútállomással érinti a településrészt. Fényes falusias jellegű, melyet a **tipikus egyutcás falufelépítés** is erősít. A városrészben csupán a minimális lakossági szükségleteket kielégítő kereskedelmi egységek találhatóak meg, **közintézmény nem működik**. A lakosság száma, kis mértékben ugyan, de növekszik. Sajnos még így is nagyon alacsony a lakónépesség ahhoz, hogy a közintézményekkel való ellátása gazdaságos legyen. A helyi közösség igényeinek kielégítésére azonban a közterületek színvonalának javítása (pl. játszótér) is fontos, értékelhető megoldást jelentene. Jelenleg a városrész közösségi színtereként a Fényesi Közösségi Ház szolgál. A városrészben **alapvetően aktív korú, és foglalkoztatottságában is aktív, bár alacsonyán képzett lakosság él**.

3.1.1.13 Gerla városrész

Gerla Békéscsabától 10 km-re, észak-keleti irányban található, 1984-ben csatolták Békéscsabához. A városrész alacsony, egy, legfeljebb kétszintes házakból áll. Központi terén található az összes közintézmény: óvoda, általános iskola, orvosi rendelő, és a közösségi életet szolgáló Faluház (Hajnal – Lenkey – Jázmin Utcai Általános Művelődési Központ), a sportpálya, valamint a városrész egyetlen kulturális látnivalója: az **Ybi Miklós** által tervezett, jelenleg **romos** állapotban lévő **Wenckheim-kastély**.

A közlekedést Békéscsaba központja irányában buszjárat és kerékpárút biztosítja, mely utóbbi része a Békéscsaba és Nagyszalonta között húzódó útvonalnak.

A gerlai városrész társadalmi összetétele a városi átlaghoz hasonlít. A lakásállomány folyamatosan bővül, de még jelenleg is **magas az alacsony komfortfokozatú lakások** aránya. Az oktatási infrastruktúra megfelelőnek minősíthető, a kereskedelmi **szolgáltatások azonban hiányosak**.

3.1.1.14 Élővíz-csatorna mente

A városrész **lakosság száma elenyésző**, mégis városi jelentőséggel bír a terület, hiszen **kulturális, szabadidős, rekreációs, egészségügyi és sportlétesítményeket tömörít**. A Réthy Pál kórház, a városrész északi végén található, a városi Sportpályák és Sportcsarnok, a város legrégebbi parkja, a Széchenyi liget, benne az uniós forrásokból kialakított Körösök Völgye Látogatóközponttal. Az Élővíz-csatorna partján, az 1922-ben létesített Árpád fürdő áll a városi és térségi lakosság rendelkezésére.

Itt található a **Munkácsy Emlékház és a hozzá kapcsolódó Omaszta-arborétum**, melyek a Múzeummal együtt középpontját adják majd Békéscsaba Modern Városok Programjának keretében, az **új Munkácsy Kulturális Negyednek**.

3.1.1.15 Vasúti területek

Lakónépessége nincs. Jelen Stratégia szempontjából a városrész nem rendelkezik releváns szolgáltatásokkal, intézményekkel.

3.1.2 A térszerkezet specifikuma

„A városba bevezető főutak igen jelentős forgalmi terhelésnek vannak kitéve, ebből kifolyólag csúcsforgalmi időszakokban gyakran lassú és nehézkes az előrejutás. A kialakult helyzethez hozzájárul az is, hogy teljes elkerülő út híján Békéscsabát a déli utak forgalma is terheli, illetve nem megfelelő a várost behálózó vasútvonalaknál létesített külön szintű keresztezések száma sem.”¹⁹

A **Modern Városok Program keretében megvalósításra tervezett M44 és M47 sz. gyorsforgalmi autópályák**, valamint a várost délen elkerülő út megépítése előnyösen változtatja majd mind a város megközelítését, mind a környezeti hatásokat. Szintén a program keretében kap majd a város intermodális csomópontot.

A **város peremén lévő területek, peremek jellemzően falusias zónáknak** számítanak. Ezek, illetve a belterületbe vont egykori zártkertek infrastrukturális hiányosságai (Jamina pereme, Kenderföldek, Oncsa-kertek, Keleti-kertek, Borjúrési-kertek), valamint környezeti problémái (az Északi Ipartelep

¹⁹ Békéscsaba Megyei Jogú Város Fenntartható Városfejlesztési Programok előkészítése, Városfejlesztési Koncepciót megalapozó Vizsgálat, 2014. szeptember

területébe beékelődő lakóterületek), elszigeteltségük a belső területektől, szembetűnőek. Ezen területekre jellemzőek a tájsebek (pl. az Öntözött-rét északi széle, a téglagyári tavak környéke, a vasúti pályához csatlakozó egyes területek), illegális személtlerakók (Mezőmgyeren is).

Békéscsaba épületállománya igen vegyes építési módot mutat. A **lakások több mint 33%-a iparosított technológiával** épült. Emellett magas a vályogból épült házak száma is. Probléma, hogy a **házak közel 30%-a 1960. előtt épült, és csak mintegy 8%-a épült 1990. után.**

A városban a **lakások 14,7%-a alacsony komfortfokozatú**, városrészek közötti eloszlásuk eltérő: a Lencsési övezetben csupán 0,9%-a alacsony komfortfokozatú, Fényes városrészben azonban a lakások 33,5%-a tartozik ebbe a kategóriába.

A 2011. évi népszámlálási adatok alapján a KSH **két olyan területet határolt le a városban, ahol az alacsony státuszú lakosok²⁰ aránya meghaladja a szegregációs indexet.** Ezek alapján a Jamina városrészben egy szegregációval veszélyeztetett területet,²¹ a Berényi út mente városrészben egy szegregátumot²² határolt le.

Békéscsaba Integrált Településfejlesztési Stratégiája az egyes városrészekkel kapcsolatban az alábbi fejlesztési célokat határozta meg:

FEJLESZTÉSI CÉLOK	
1. Belváros	A belváros rehabilitáció fennmaradó fázisainak befejezése, a kereskedelmi és szabadidős funkciókat hordozó területekkel való szerves összekötése; az attraktív külsőnek megfelelő tartalmas szolgáltatási szerkezet kialakítása: kereskedelmi, szolgáltatási, kulturális funkciók további erősítése, részben turisztikai céllal
2. Belvárostól nyugatra eső nagyvárosias	A belvárosi kereskedelmi zóna kiterjesztése (pl. piac, vasútállomás, Andrásy út); a lakótelepi épületállomány korszerűsítése (energetikai program)
3. Belvárostól északra eső kisvárosias	Épített örökség védelme; turisztikai potenciál erősítése: attrakciók, sétaútvonalak kialakítása
4. Észak-keleti kertváros	Lakóterületek szabályozott fejlesztése a külső övezetben (közművek lefektetésére alkalmas utcaszélesség); köz- és magánszolgáltatásokkal való ellátás javítása
5. Keleti kisvárosi és kertvárosi zóna	Lakóterületek szabályozott fejlesztése a külső övezetben (közművek lefektetésére alkalmas utcaszélesség); turisztikai és rekreációs potenciál erősítése (az erdős területek rendezésével, új objektumok építésével vonzó szabadidős park, fesztiválhelyszín – CsabaPark – továbbfejlesztése);

²⁰ Az aktív korú népességben belül azok, akiknek a legmagasabb iskolai végzettsége nem haladja meg az általános iskolai nyolc osztályt és nem rendelkeznek rendszeres munkajövedelemmel.

²¹ Az alacsony státuszú lakosok aránya az aktív korúakon belül meghaladja a 30 százalékot, de kevesebb, mint 35%.

²² Az alacsony státuszú lakosok aránya az aktív korúakon belül meghaladja a 35%-ot.

	tömegközlekedési szolgáltatások elérhetőségének javítása
6. Lencsési lakótelep	A lakótelep komplex energetikai felújítása (minél több épület méretgazdaságos bevonása, alternatív energiaforrások alkalmazása); közterület fejlesztés funkciógazdagítás céllal az egyes célcsoportok igényeinek megfelelően
7. Belvárostól délre eső kisvárosias	Utcakép javítása (járdák, burkolatok); Déli iparterület szolgáltatásainak fejlesztése; társadalmi leszakadás megelőzése a déli területeken
8. Berényi út környéke	Kereskedelmi- és közszolgáltatásokkal való ellátottság javítása; a leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatásának segítése; Északi iparterület infrastruktúrájának fejlesztése újabb beruházások befogadása érdekében
9. Jamina	Komplex egészségügyi és szociális alapellátási intézmény kialakítása; utcakép javítása (járdák, burkolatok); a kerékpáros közlekedés lehetőségeinek javítása
10. Almáskertek	Intermodalitásra épülő iparterületek kialakítása (autópálya csomópont függvényében); kerékpáros (elsősorban hivatásforgalmi) elérhetőség biztosítása
11. Mezőmegyer	A közszolgáltatások (egészségügy, tömegközlekedés) minőségének javítása; a városrész önálló identitásának erősítése (kulturális, közösségi, kézműves hagyományokra támaszkodva)
12. Fényes	Kerékpáros elérhetőség javítása; igényvezérelt közszolgáltatások kialakítása
13. Gerla	A közszolgáltatások (egészségügy, tömegközlekedés) minőségének javítása; a városrész és környezetében található kastélyokból fakadó turisztikai, rekreációs potenciál kiaknázása
14. Élővíz-csatorna mente	Összefüggő rekreációs és kulturális zóna kialakítása
15. Vasúti terület	Vasúti revitalizációs program végrehajtása, a várossal való kapcsolatok erősítése

3.1.3. Környezeti adottságok

A város számos természeti értékkel bír, melyek közül a legjelentősebbek:

- ◆ Bányatavak: A Jamina városrész déli részén, a Kereki kertek és a Kenderföldek határolta területen található a város legkiválóbb agyaglelőhelye. Nem véletlenül települt ide a nemzetközi hírűvé vált téglá-és cserépgyártás. A termeléshez szükséges agyagbányászat eredménye 21 természetessé szelődült tó, melynek vízfelülete a dél-alföldi régió egyik legkiterjedtebb szabadvízi tórendszere, megközelíti a 100 hektárt.

- ◆ **Élővíz-csatorna:** Az Élővíz-csatornát közmunkával 1777-ben ásták ki a város lakói, egyrészt a mocsarak lecsapolása érdekében, másrészt a település építéséhez szükséges fának a bihari hegyekből való leúsztatása céljából. A csatorna a Fehér-Körös folyótól indul, s a Kettős-Körös folyóba torkollik.
- ◆ **Ó-Körös:** A Kettős-Körös folyó eredeti medre, melynek partján háborítatlan természeti környezetben az Árpád-kort idéző, ma is létező településmaradványok találhatóak, megőrizve hajdani nevüket (Sikony, Gerla, Vesze).
- ◆ **Pósteleki parkerdő:** Az egykori Weinckheim-kastély 15 hektáros parkmaradványa 1989-től természetvédelmi terület. Különleges fafajai miatt országosan ismert terület. A régi sétány rekonstrukcióját, a romos kastély környékének megtisztítását, és tűzrakó helyek, padok kihelyezését követően gyorsan birtokba vette a csabai lakosság.
- ◆ **Széchenyi liget:** Az Élővíz-csatorna partján elterülő Kisliget folytatása a hatalmas fákkal borított Széchenyi liget. 1850-től áll a polgárok szolgálatában. Egykor temető volt, majd a város „mulatóerdőcskéje” sörházzal, sétakerttel, gőzfürdővel, kerti pavilonnal, kertészettel, üvegházzal.

Az **épített környezet értékei** közül néhány jelentősebb:

- ◆ **Hagyományos építészet:** podsztyenás házak, sikonyi lábasházak.
- ◆ **Polgári építészet:** Városháza, Fiume Szálló, István-malom, Jókai Színház, Önkormányzati bérpalota, Balassi Bálint Magyar Művészetek Háza, Árpád Fürdő épülete, Evangélikus Gimnázium, Nemzeti Bank épülete.
- ◆ **Új beruházások:** Csabagyöngye Kulturális Központ, Főtér rekonstrukció, Ibsen Palota.
- ◆ **Templomok:** Evangélikus nagytemplom, Evangélikus kistemplom, Jézus Szíve Római Katolikus Templom, Páduai Szent Antal belvárosi római katolikus templom, Református templom, Görögkeleti-Ortodox-Román Templom, Erzsébethelyi Evangélikus Templom.
- ◆ **Gyűjtemények:** Munkácsy Mihály Múzeum, Munkácsy Emlékház, Szlovák Tájház, Csabai Tanya és Gabonatörténeti Kiállítóhely, Jankay-Kolozsváry-Tevan Gyűjtemény, Meseház – Schéner-gyűjtemény, Babamúzeum

3.1.4. A társadalom állapota

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint a lakónépesség száma. 67.968 fő. A 2011.évi népszámláláskor 62.050 fő. 2015. január 1-én 60.334fő. **14 év alatt mintegy 7.634 fővel, azaz 11,23%-kal csökkent a lakosság** (amely jóval meghaladja az országos 3,36%-os csökkenést). A népességcsökkenés a természetes fogyásból és az elvándorlásból adódik. Míg a 90-es években még magasabb volt a beköltözők száma az elköltözőkénél, addig a 2000-es évek óta az elköltözések száma tartósan felülmúlja a beköltözéseket.

A lakosság elöregedése meghaladja az országos átlagot és a megyei jogú városok átlagát is. A gyermekkorúak (0-14 évesek) és az aktív korúak (15-59 évesek) aránya 2001-hez képest csökkent, az időskorúak (60 év feletti) aránya pedig egyúttal jelentősen, 5 százalékponttal romlott 2001 és 2011

között. Arányuk eléri a 25 százalékot a teljes népességén belül, azaz minden negyedik lakos 60 évnél idősebb.

A városban **közel 600 civil szervezet működik**, egymástól eltérő intenzitással, az igazán aktív szervezetek száma 120-130 lehet. Kiemelendő, hogy a **legtöbbjük alacsony taglétszámmal és alacsony lakossági eléréssel, találkozással rendelkezik**. Az egyes városrészekben van ugyan egy-két helyi, városrészi tevékenységeket felvállaló szervezet, de a közösségfejlesztés területén kevés működik. A civil szervezetek között többen is foglalkoznak hátrányos helyzetű csoportokkal, ugyanakkor a mélyszegénységben élők integrációjával foglalkozó, azt felkaroló szervezetek száma alacsony. A szervezetek jellemzően forráshiányosak, infrastrukturális háttér nélkül működnek. Hiányzik a városi Civil Ház.

A városfejlesztés fókuszai közül hiányzanak a speciális figyelmet és fejlesztéseket igénylő csoportok: idősek, kisgyermekesek, fogyatékosokkal élők. A CsAKK ugyan folyamatosan szervez fókuszált programokat, a legnagyobb **nehézség a valódi közösségi integráció**.

3.1.5. Közszolgáltatások

Békéscsaba Megyei Jogú Város térségközponti szerepkörének megfelelően magas színvonalú intézményhálózattal rendelkezik. Fontos kiemelni ezek közül az igazgatási- és egyházi intézményellátottságot, a kulturális és turisztikai intézményrendszert.

A településen **az oktatási-nevelési intézményhálózat teljes körű az óvodáktól a felsőfokú oktatási intézményig**. A Békéscsabai Intézményfenntartó Centrum nyolc tagóvodát működtet 18 telephelyen, 1600 gyermeket ellátva. A város általános iskoláinak, középiskoláinak többségének a fenntartását a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ látja el 2017. január 1-jétől. Egyházi és alapítványi iskolák is szélesítik az oktatási spektrumot – nem csak alapfokon, hanem a középfokú oktatás szintjén is. **A Szent István Egyetem Gazdasági Kara** Békéscsabán is biztosít képzési lehetőséget az érdeklődő hallgatóknak.

A város egészségügyi intézményrendszere jól kiépült: 26 háziorvosi körzet, 11 gyermekorvosi körzet, 19 fogorvosi körzet, védőnői, ifjúság, iskola-egészségügyi szolgálat, iskola-fogászat, járóbeteg-ellátást biztosító szakrendelők, valamint kórház működik a városban. A **Dr. Réthy Pál Kórház** kapacitása 352 aktív és 167 krónikus ágy. Az intézmény ellátási területe szakellátásonként változó, mintegy 180 ezer főre terjed ki. A járóbeteg-ellátásban 50 szakrendelés, 2 mozgó szakorvosi szolgálat, 22 szakambulancia és 7 gondozó fogadja a betegeket. A városban Pszichológiai tanácsadó és Mentálhigiénés Gondozó is működik.

A szociális gondoskodás is széles spektrumot ölel át, a szociális alapszolgáltatásokhoz és a szakosított ellátásokhoz kapcsolódó feladatokat a Békéscsaba Kistérségi Egyesített Szociális Központ szervezi és látja el. Idősek otthonából 3, idősek klubjából 11 üzemeltetéséért felelnek. A városban 4 bölcsőde működik. A Békéscsabai Családsegítő és Gyermekjóléti Központ a Hajléktalanok Átmeneti Szállójának, a Nappali Melegedőnek, a Családok Átmeneti Otthonának, a Gyermek Átmeneti Otthonának, a Gyermekjóléti szolgáltatásnak és a Családsegítésnek (4 telephelyen) és az utcai szociális munkának a fenntartója, szakmai felelőse.

3.1.6. A gazdaság helyzete

Békéscsaba gazdasági helyzetét **néhány nagy hagyománnyal bíró iparág mellett új ágazatok** is jellemzik. Még ma is jelentős az **élelmiszeripar gazdaságban betöltött szerepe**, nagy hagyományokra tekint vissza a békéscsabai **tégla- és cserépipar, textilipar, nyomdaipar** és a **gépipar**, amit az elmúlt évtizedekben az elektronika is követett.

A **mezőgazdaság** szerepe természetesen ma is meghatározó, a gabonatermesztés, a sertés- és baromfitartás évszázados múltra tekint vissza a városkörnyékén, de a zöldségtermesztés is hagyományos ágazat. Az ide települt élelmiszer-ipari üzemek ezeket a helyi alapanyagokat dolgozzák fel. Még ma is jelentős a gabona-, a konzerv-, hús-, és hűtőipar a városban, de a helyi alapanyagok helyi feldolgozása, a termelés és kereskedelem helyben tartása ma kiemelt cél.

A **helyi gazdaságfejlesztés a kis- és középvállalkozások támogatására és üzleti környezetük javítására**, valamint a befektetők számára a vonzó telephelyi feltételek megteremtésére, továbbá a foglalkoztatás-orientált fejlesztésre fókuszálnak.

Oktatás és képzés terén probléma az angol és német nyelvtudás hiánya. Tekintettel arra, hogy a megyeszékhelyen működik az ország legjelentősebb csomagolóanyag gyártó cége, szükséges lenne a nyomdász szakma duális képzésen keresztüli fenntartása.

Békéscsaba **foglalkoztatási** szempontból **térségi központ**ként jelenik meg. Az itt működő közel 5200 kis- és középvállalkozás mellett országosan elismert cégek is megtalálhatóak, mint pl. a Linamar Hungary, Tondach Magyarország Zrt., Kner Packaging Kft., Csabahús, Hirschmann Car Communication Kft., Mondi, Csaba-Metál stb.

3.1.7. Kulturális erőforrások, közösségi élet

A Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata által fenntartott **Csabagyöngye Kulturális Központ** több városrészben is működtet **intézményegységet**, melyek a Jaminai Községi Ház, a Lencsési Községi Ház, az Arany János Művelődési Ház Mezőmgyeren, a Meseház, illetve a Munkácsy Emlékház.

A **Csabagyöngye Kulturális Központ (CsAKK)** a békési megyeszékhely, ill. a **Dél-alföldi régió egyik legmeghatározóbb komplex közművelődési és kulturális feladatokat ellátó intézménye**. Az intézmény 2012 januárjában négy szakterületen – rendezvényszervezés, kiállítás rendezés, képzés és információs tevékenység kategóriákban - Minősített Közművelődési Intézmény Cím birtokosa lett elsőként az országban, majd a magyar közművelődés sajtósági viszonyaira jól reflektáló minőségbiztosítási rendszere eredményeinek megtartásával, ill. továbbfejlesztésével sikeresen pályázott a Közművelődési Minőség Díj elnyerésére.

„Agóra” típusú multifunkcionális rendezvénycentruma, mely az ország egyik legújabb és legmodernebb, közösségi célokat szolgáló infrastruktúrája, valamint további öt településrészi intézményegysége minőségorientált szolgáltatás-struktúrával, művelődési és közösségi alkalmak, ill. kezdeményezések sokszínűségével, elhivatott és innovatív szakmaisággal mára a térség közéleti és kulturális fellegvára lett. Érték- és emberközpontú szakmai filozófiájának fókuszában a **„Tudás - Élmény – Közösség - Alkotás”** szimbiózisának megteremtése áll, melynek éppúgy alapköve a hagyományok tisztelete, mint a mai modern kor tudása és kihívása.

Az Agóra-program szakmai anyagának kidolgozásánál a **kreatív ipari tevékenység kiépítése** volt az egyik kiemelt feladat. Amire elsősorban alapozni kívánt a program, azok a multimédiás műhely szolgáltatásai voltak, valamint létre kívántak hozni egy munkanélküli fiatalokból álló, munkatapasztalat-szerző céllal szervezett csoportot, egy a városélethez kötődő, aktuális témakörben. Ez a két elképzelés végül összetalálkozott, s ma az „EMKÖB” meghatározó vizuális platformja már a városnak, a sétáló utcai megállító tábláktól a youtube csatornáig.

2015-ben közel **200.000 látogató „minőségi időtöltéséről”** gondoskodtak a központi épületben, emellett az egyes városrészekben lévő intézményegységek közel 180.000 látogatót szolgáltak ki. A Csabagyöngye Kulturális Központ és intézményegységei 2015-ben mintegy 79 saját csoportnak és 51 civil szervezetnek, önálló közösségnek adtak helyet és nyújtottak részükre szolgáltatásokat.

A 2014-es Ifjúságkutatás alapján regionális szinten a **Békés megyében élő fiatalok körében vannak a legtöbbnek azok, akik végleg elköltöznének jelenlegi lakhelyükről**. Tízből négyen (40%) tennének így (országosan ez az arány 30%), további 37 % pedig elképzelhetőnek tartja ennek bekövetkeztét.

A megkérdezett csabai diákok többsége úgy véli, hogy nem itt fog letelepedni, mivel sem a munkaerő-piaci lehetőségeket, sem pedig a város fiataloknak nyújtott szolgáltatásait nem találják kielégítőnek. Mindössze ötödük (18%) valószínűsítette, hogy Békéscsabán maradna tanulmányai befejezése után.

Ez az a korosztály, amely a város megújulásának biztosítója lehet, ezért **a CLLD program megvalósítása során kiemelt figyelmet kell fordítani az ifjúsági korosztály bevonására és fejlesztésére**.

A közösségi házakon kívül számos egyéb kulturális intézmény áll a lakosság szolgálatában.

A Csabagyöngye Kulturális Központ **városrészi intézményegységei fejlesztésre szorulnak, a potenciális közösségi terek szűkösek, nem barátságosak, az épületek felszereltsége nem megfelelő**.

A **Munkácsy Mihály Múzeum** az 1914-ben átadott hajdani Közművelődés Háza épületében található, amely 2013. január hónaptól megyei hatókörű városi múzeumként, Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat fenntartásában működik. A Munkácsy Mihály Múzeum 2008-ban létrehozott állandó kiállításai Békéscsaba és a megye régészeti és természeti értékei, története és néprajza mellett a névadó festőművész életművének egy részét és személyes tárgyait mutatják be. A 21. századi, nemzetközi igényű interaktív kiállítás egyik emblematikus pontja a városnak.

Az intézményben rendezett időszakos kiállítások jelentős része is olyan kulturális érték közkinccsételére törekszik, amely Békés megyéhez és Békéscsabához köthető. Jelentős az intézmény „ami csabai” című kiállítás- és kiadványsorozata. A múzeum tagintézményeként működik a csabai tanyát, a csókási szélmalmost és a mágori színt magában foglaló Csabai Tanya és Gabonatermesztés-történeti Kiállítóhely (ismertebb nevén Gabonamúzeum), amely otthona a múlt népszerű megidézését szolgáló Vitézi Játékoknak.

2012. január 1. óta Békéscsaba Megyei Jogú Város fenntartásában működik a **Békéscsabai Jókai Színház**. A színház nézőtere 420 fő befogadására alkalmas.

A Békéscsabai **Napsugár Bábszínház** 2005-ben alakult. A 2012. január 1-jétől szintén Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat fenntartásában működő társulatnak a városközpontban elhelyezkedő Ibsen Ház ad otthont.

A **Békés Megyei Könyvtár** 1952-ben jött létre. 2013. január 1-től a Békés Megyei Könyvtár önállóan működő és önállóan gazdálkodó intézményként, Békéscsaba Megyei Jogú Város fenntartásában működik. A központi szolgáltatóhely mellett az egyes városrészek ellátása három fiókkönyvtárban történik: Erzsébethelyen (Jaminában), a Lencsési lakótelepen és Mezőmegyeren.

A Gerlai városrész közművelődési feladatának ellátását a **Hajnal-Lenkey-Jázmin Utcai Általános Művelődési Központ** biztosítja, mely óvoda, könyvtár és közösségi színtér is egyben. A Balassi Közalapítvány által működtetett **Balassi Bálint Magyar Művészetek Háza** a népi hagyományok ápolásával, néptánc oktatással, népművészettel foglalkozó közművelődési intézmény, ahol a Nyíri Lajos Táncsportegyesület standard-próbái is zajlanak.

Az **önkormányzat** több olyan feladatellátásra kötött **közművelődési megállapodásokat**, amelyek az önkormányzati intézményhálózatban nem, ill. csak részben biztosítottak. Ezek az intézmények a város közművelődési életében hiánypótló szerepet töltenek be, speciális szolgáltatásokkal gazdagítják a kulturális kínálatot. Ilyen megállapodás megkötésére került sor a „**CSABA**” **Honvéd Kulturális Egyesülettel**, a **Csabai Szlovákok Szervezetével**, a **Vasutas Országos Közművelődési- és Szabadidő Egyesülettel**. A Fényes és Térsége Egyesület működtetésében álló Fényesi Községi Ház klubrendezvények szervezésével és terembiztosítással áll a helyiek rendelkezésére.

A városban **számos országos és helyi jelentőségű fesztivált**, rendezvényt szerveznek.

A településen számos **civil szervezet** foglalkozik a kulturális értékek életben tartásával, bemutatásával. Közöttük vannak turisztikával, természetvédelemmel, nemzetiségi kultúrával, népművészettel, gazdálkodókkal, tánccal, gasztronómiával, közösségfejlesztéssel, ökológiával, jogvédelemmel foglalkozó szervezetek is.

A városban több olyan **középiszkola** is van, amely **mind kulturális, mind a kreatív iparral foglalkozó gazdasági erőforrásnak** tekinthető. A Szent-Györgyi Albert Gimnázium, Szakközépiszkola és Kollégium nyomdaipari szakképzést és iparművészeti szakképzést (kiadványszerkesztő, alkalmazott grafikus, divat- és stílustervező szakmákban) biztosít. A Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Művészeti Szakközépiszkola, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium dekoratőr, divat- és stílustervező, textilműves, grafikus, fotográfus és festő szakokat indít a városban.

A helyzetfeltárás megállapításai röviden összefoglalásra kerülnek a 3.3 fejezetben.

3.2 A HKFS-t érintő tervi előzmények, programok, szolgáltatások

Egy program sikeres megvalósulásának feltétele, hogy a mindenkori fejlesztési-stratégiai környezet mennyire támogatja azt. Szükséges tehát megvizsgálni, hogy a HKFS tervezési környezetét meghatározó fejlesztési dokumentumok milyen releváns ágazati irányokat, célokat és beavatkozásokat jelölnek ki.

3.2.1. Főbb országos fejlesztési dokumentumok

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

Az OFTK röviden megemlíti a CLLD-t, mint a helyi, térségi együttműködésben megvalósuló fejlesztési programok végrehajtásának legfontosabb eszközét. Az OFTK területi céljain (leginkább a területi

különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése című cél) kívül a HKFS elsősorban a dokumentum 4. számú specifikus céljához (olyan **kreatív tudásalapú társadalom létrehozása**, amely a kedvező szellemi és innovációs környezetben képes az egész életen át tartó tanulásra és a tehetség és kreativitás kibontakoztatásával hozzájárul egy modern gazdaság kialakításához) járul hozzá. A Stratégia az OFTK 5. számú specifikus céljához is hozzájárul: egy szolidáris, felelős és összetartó, értékeit ismerő és valló társadalom kialakítása, amelyik képes **mind a helyi közösségi, mind a nemzeti szintű megújulásra**.

Partnerségi Megállapodás

A hazai CLLD eszköz a Partnerségi Megállapodásban rögzíti, hogy a térségileg decentralizált fejlesztések egyik fő küldetése a helyi és közösségi alapú gazdaság fejlesztése és a helyi közösségek megerősítése. Az **Európai Unió 9. számú tematikus célkitűzésének teljesítéséhez, vagyis a társadalmi együttműködés erősítéséhez a hátrányos megkülönböztetés és a szegénység, elleni küzdelemhez járul hozzá**. A Partnerségi Megállapodás az eszköz hazai alkalmazásának kereteinek kijelölése mellett a kihívásokat és célcsoportokat is kitűzi.

Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP)

Jelen Stratégia elkészülésének feltételeit az operatív program 7. prioritási tengelye jelöli ki. Előírja a jogosult városokban a civil szervezetek, a helyi lakosság, vállalkozások és önkormányzatok együttműködésében kísérleti jelleggel megvalósuló, közösségfejlesztést és helyi identitástudatot elősegítő, integrált, **elsődlegesen közösségi és kulturális tartalmú stratégiák elkészítését**.

A Stratégia megvalósítása kiegészíti vagy felerősíti más, a városban megvalósítani kívánt TOP-projektek eredményeit. A **TOP 6.7.1 Megyei jogú városok leromlott városi területeinek rehabilitációja** projekt keretében a Berényi út és környéke kerül fejlesztésre, itt egy közösségi ház kialakítása is a tervek között szerepel. A **TOP-6.9.1-15-BC1 - A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok** pályázat szorosan kapcsolódik a 6.7.1-es projekthez, ennek keretében valósulnak meg azok a szoft programok, amelyek a helyi közösséget érintik. Az iskolákban, óvodákban, közösségi terekben szervezett családi napok, előadások, foglalkozások, klubok az adott területeken élőknek nyújtanak szolgáltatásokat, ezért a TOP 7.1.1 projekt ide nem is tervezett intézkedéseket.

A **TOP-6.3.2-15-BC1 - Zöld város kialakítása** projekt keretében a belváros és az Élővíz-csatorna mente kerül fejlesztésre, ennek keretében szabadterei közösségi terek is megújulnak, így ez a beruházás kiegészíti a városi CLLD projektet, hiszen erre a területre nem lett kapcsolódó beruházás tervezve. Ugyanez elmondható a **TOP 6.3.2-16** kódszámú „Zöld város kialakítása” című pályázatról (CsabaPark és környezete fejlesztése) is, hiszen ennek keretében a Parkerdőben található rendezvénycsarnok környezete kerül fejlesztésre, elsősorban nyitott közösségi terek kialakításával, felújításával és a hozzájuk kapcsolódó szakmai programok megtartásával. Ez a projekt is jól kiegészíti a Stratégia intézkedéseit, területileg szinten nem fed át.

A **TOP-6.8.2-15-BC1 - Helyi foglalkoztatási együttműködések a megyei jogú város területén és várostérségében** (foglalkoztatási paktum) pályázat keretében – egyebek mellett – munkaerő-piaci tájékoztató fórumokra, képzésekre is sor kerül. Ezek egy része felhasználható a városi CLLD program megvalósításának kiterjesztéséhez, hiszen témaként vagy képzési területként a kulturális- és kreatív iparhoz kapcsolódhatnak.

3.2.2. Megyei és térségi fejlesztési dokumentumok

Békés megye Területfejlesztési Programja

Békés megye Területfejlesztési Programja a TOP fentebb bemutatásra került decentralizált tervezési logikája alapján készült el. A dokumentum stratégiai és programszinten is kijelöli a megye településeinek fő fejlesztési irányait. Jelen stratégia elsősorban a megyei program 1. számú (*Értékalapú gazdaságfejlesztés*), és a 4. számú stratégiai céljának (*Természeti és épített értékek, a szellemi és kulturális örökség megóvása, alkotó innovatív fenntartható továbbfejlesztése*) megvalósulásához járul hozzá.

A Körösök Völgye LEADER Közösség Helyi Fejlesztési Stratégiája

Békéscsaba külterületei és a város közelében lévő települések a Körösök Völgye LEADER Közösség akcióterületéhez tartoznak. A LEADER közösség stratégiája három specifikus célt – „a lokális gazdaság fejlesztése”, „a településeken elérhető életminőség javítása”, „a társadalmi tőke növelése” – határoz meg. Ezekhez a célokhoz a HKFS mind tematikus – kulturális alapokon nyugvó helyi társadalom, helyi közösség és helyi gazdaságfejlesztés –, illetve földrajzi (lásd. HKFS 2. fejezet) szempontból kiegészítő jelleggel járul hozzá, a fejlesztések eredményeinek hatásait felerősíti.

3.2.3. A település átfogó fejlesztési dokumentumai

Békéscsaba Megyei Jogú Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Az ITS négy tematikus programcsomagot fogalmazott meg a célok elérése érdekében. Jelen stratégia elsősorban „a vonzó városi életminőség kialakítása” tematikus célhoz kapcsolódik. Ezen belül is ki kell emelni a „**Közösségi szolgáltatások és intézményrendszer helyi igényeknek megfelelő fejlesztése**” részcélt, annak is a „**sokszínű közösségi és kulturális élet biztosítása**” beavatkozásait. A tematikus programcsomagok mellett az ITS tartalmazza az egyes akcióterületeken megvalósítani tervezett beavatkozásokat is, amelyek összhangban vannak a HKFS által tervezett fejlesztésekkel.

Békéscsaba Megyei Jogú Város Integrált Területi Programja

Az ITP teljes mértékben illeszkedik a város ITS-éhez. Jelen Stratégia szempontjából a Társadalmi kohéziót érintő programok relevánsak, melyekre 333 millió forintos forrás lett tervezve, köztük közösségi ház programra a roma integráció érdekében (70 millió forint) és diverzifikált közösségfejlesztésre egy ifjúságvédelmi hálózat létrehozása érdekében (30 millió forint).

3.2.4. A település releváns ágazati fejlesztési dokumentumai

Helyi Esélyegyenlőségi Program

Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzatának Helyi Esélyegyenlőségi Programja hat fő célt határoz meg, amelyet programja megvalósításával kíván biztosítani:

- ◆ Nő a romák képzettségi mutatója,
- ◆ A mélyszegénységben élők pozitív diszkriminációjának biztosítása,
- ◆ A gyerekek veszélyeztetettségének csökkentése,
- ◆ Az idősek aktivitásának megtartása, a nemzedékek közötti szolidaritás erősítése,
- ◆ A nők foglalkoztatási esélyeinek növelése,

- ◆ Az akadálymentesség biztosítása.

A HKFS a HEP-ben azonosított problémák mindegyikére reagál, a fenti intézkedésekkel összhangban van, azok megvalósításához horizontális jelleggel járul hozzá.

Békéscsaba Megyei Jogú Város Közgyűlésének 12/2003. (III.27.) önkormányzati rendelete a közművelődésről szóló 34/2000. (VII.6.) önkormányzati rendelet módosításáról és egységes szerkezetbe foglalásáról

A rendelet határozza meg Békéscsaba kötelező önkormányzati közművelődési feladatait. Ennek érdekében összesen nyolc célt határoz meg, amelyeket a rendelet betartásával el kívánnak érni. A célok között szerepel a hagyomány és a kultúra ápolása, a közösség fejlesztése és kulturális igényeinek kielégítése, **a kreatív ipar fejlesztése, fejlődésének elősegítése**. A HKFS szintén ezekre a célokra alapoz, megvalósulásukhoz nagymértékben hozzájárul.

3.3 SWOT

A SWOT elkészítése 2016. június 17-18-án kapott nagyobb lendületet, amikor a HACS tagjai feldolgozták a fórumok és az interjúk tanulságait, a helyzetfeltárás ténymegállapításait, majd a **CLLD program szempontjából elemezték város erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit és a veszélyeket**.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ◆ szinte minden városrészben található közösségi ház (a Berényi út mente a kivétel, de ott is hamarosan TOP forrásból közösségi ház fog épülni) ◆ több olyan középiskola is van, amely mind kulturális, mind a kreatív iparral foglalkozó gazdasági erőforrásnak tekinthető ◆ az önkormányzati fenntartásban lévő közösségi házak integrációja már korábban megtörtént, ezáltal egységes szakmai bázissá kovácsolva a város meghatározó kultúráközvetítőit, egyidejűleg biztosítva a lokális feladatellátást ◆ az önkormányzati fenntartásban lévő közösségi házakat működtető Csabagyöngye Kulturális Központnál komoly szakmai munka folyik, az országban másodikként kapta meg a Minősített Közművelődési Intézmény Díjat. ◆ a Csabagyöngye Kulturális Központ tagja a Kulturális Központok Országos Szövetségének 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ a legtöbb civil szervezet alacsony taglétszámmal és alacsony lakossági eléréssel, találkozással rendelkezik ◆ az egyes városrészekhez kötődő civil szervezetek nem végeznek jelentősebb közösségfejlesztést ◆ a városrészi közösségi házak épületei felújítást, bővítést igényelnek ◆ alacsony a civil és lakossági részvétel a programkínálat kialakításában ◆ a fiatalok körében nagyon gyenge a civil aktivitás ◆ nincs a kreatív iparnak helyet adó épület ◆ a lokális, városrészi programok száma alacsony, közben egyes városrészekből nem optimális a belváros tömegközlekedéssel való elérése ◆ a város peremterületein infrastrukturális hiányosságok tapasztalhatóak

<ul style="list-style-type: none"> ◆ a város „Agóra” típusú multifunkcionális rendezvénycentruma az ország egyik legmodernebb intézménye ◆ Békéscsaba gasztronómiai és kulturális rendezvény kínálata rendkívül gazdag ◆ funkcióbővítő városrehabilitációs program keretében megújult a város főtere, a Szent István tér, amely egyben a legnagyobb közösségi tér is Békéscsabán ◆ jelentős az épített környezeti értékek száma 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ a belterületbe vont egykori zártkertek területén sok a tájseb, illegális szemétkerakó ◆ a Jaminában szegregációval veszélyeztetett terület, a Berényi út mente városrészben szegregátum van ◆ a hátrányos helyzetű, alacsony társadalmi státuszú lakosok térbeli koncentrációjának növekedése ◆ a mélyszegénységben élők integrációját támogató civil szervezetek száma alacsony, hiányoznak az integrált játszóterek, ahol a fogyatékosokkal élők is eltölthetnék idejüket, emellett a legtöbb intézmény akadálymentesítése nem megoldott ◆ hiányoznak azok a közösségi terek, amelyek segítenék a kisgyermekes anyák közösségi életét, integrációját ◆ hiányoznak azok a neutrális terek, ahol szabad alkotótevékenységgel a fiatalok kipróbálhatják magukat ◆ nincs speciális feltételekkel, speciális eszközöket alkalmazó szakosodott, azonos érdeklődésűeket megszólító intézményrendszer ◆ a lakótelepeken kevés a mozgásra, sportolásra kialakított közterület ◆ a fiatalok körében nagyon alacsony az iskolán kívüli közösségek száma ◆ az intézményesült kulturális szolgáltatók melletti informális közösségi jelenlét alacsony ◆ kevés a közösségfejlesztésben, kulturális események szervezésében és megvalósításában résztvevő önkéntes
<p>LEHETŐSÉGEK</p>	<p>VESZÉLYEK</p>
<ul style="list-style-type: none"> ◆ a városban több nemzetiség is megtalálható ◆ a városperemeken található tájsebek rekultiválását követően nagy területek 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ nincs teljes Békéscsabát elkerülő út, nagy az átmenő forgalom okozta terhelés, a város periferikus helyzete nem

<p>állnak rendelkezésre rekreációs területek kialakítására</p> <ul style="list-style-type: none">◆ az alulról szerveződő nem formalizált közösségek tevékenységeinek anyagi és infrastrukturális segítése növelheti hatékonyságukat◆ a Modern Városok Programban tervezett kulturális és gazdasági fejlesztések hatásai jelentősek lehetnek◆ azokban a városrészekben, ahol hiány mutatkozik különböző funkciójú közösségi terekben, rendelkezésre állnak épületek◆ „szakosodott” közösségi terekkel látens és karakteresen megjelenő közösségi és kulturális igényeket elégítené ki a város◆ eddig a Csabagyöngye Kulturális Központ intézményegységei nem fektettek kellő hangsúlyt a marketingre; kitelepülő programokkal, felkereső jellegű tevékenységgel, média-megjelenésekkel növelhető a különböző programokat látogatók száma◆ a különböző nem formális és formalizált kluboknak komoly múltja van a településen, ezek felelevenítése lehetőséget teremt az önszerveződés fokozásának◆ a város több természeti értékkel bír, a Pósteleki parkerdő és a Széchenyi liget fejlesztésével vonzó zöld közösségi terek kialakítására van lehetőség	<p>változtatható meg, folytatódik a gazdasági és társadalmi leszakadás</p> <ul style="list-style-type: none">◆ munkahelyek hiányában a (fiatal) képzett munkaerő elvándorol, a térség ilyen irányú versenyképessége lecsökken◆ a működő tőkebefektetések elmaradása◆ a vásárlóerő tovább csökken.◆ a peremterületek még nagyobb leszakadása◆ a hátrányos helyzetű, alacsony státuszú társadalmi rétegek térbeli koncentrációja a külterületeken◆ a lakóépületek korszerűsítése nem valósul meg forráshiány miatt◆ a növekvő környezeti kockázatok (porszennyezés, belvíz) a természeti és épített értékeket veszélyeztetik◆ a lakosság elöregedése◆ migrációs válság◆ a város megújulásának biztosítékát jelentő ifjúsági korosztály 40%-a végleg elköltözne a városból
--	--

Jelen Stratégia offenzív stratégiaként elsősorban a belső erősségekre építve kívánja kihasználni a potenciális lehetőségeket, és minden feltétel adott, hogy ezt sikerrel végre is hajtsa. A város kulturális és közösségfejlesztési humán erőforrás kapacitása és szakmai-módszertani felkészültsége, és a valamennyi városrészben meglévő közművelődési infrastruktúra lehet az alapja a közösségi terek fizikai és szellemi megújításának. A Stratégia innovatív elemei révén (melyek a 6.7 fejezetben kerülnek bemutatásra) képes a városrészek lakói körében az intenzív közösségfejlesztésre, ezáltal a helyi lakosság jelenleginél erőteljesebb bevonására Békéscsaba gazdag és sokszínű kulturális életébe.

3.4 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A fejlesztési szükségletek azonosítása dokumentumelemzésre (ITS és más stratégiai dokumentumok), a tervezési munkákat támogató interjúk vizsgálatára, adatgyűjtésre és a 2016. június 6. és 9. között megtartott városrészi fórumok tapasztalataira, illetve a HACS üléseken végzett munkára épült.

A fejlesztési szükségleteket részben az egész városra kiterjedően, részben városrészi szinten kerültek azonosításra.

3.4.1 Általános szükségletek

Az ifjúsági korosztály, illetve a 25-40 évesek számára szóló programkínálat a városközponton túli területeken sem minőségi, sem mennyiségi tekintetben nem kielégítő. A jelenlegi kulturális események döntő többsége nem számít a lakosság aktív részvételére. Különösen a fiatalok (köztük a hátrányos helyzetű fiatalok) körében mutatkozik nagyon gyenge civil aktivitás. A belvárosban és az önkormányzati intézményekben a programkínálat kötött, **a civil és lakossági részvétel a programkínálat kialakításában csekély.** Olyan rendezvényekre lenne szükség, ahol a lakosság nem csak passzív néző, hanem bekapcsolódhat a történésekbe. **A lokális kulturális és közösségi programok bővítésére lenne szükség,** ezzel mérsékelhetővé válna a közlekedéssel kapcsolatos hátrány is. **A civil aktivitás növelése és a város közösségi életének fejlesztése érdekében tehát a programkínálat civil bevonással történő, minőségi, mennyiségi és területi bővítésére lenne szükség.**

Nincsenek beszélgetésre, közös időtöltésre alkalmas fedett terek, ahol az azonos érdeklődésűek egymásra találhatnának. Az egykor létezett klubok (Gyopár Klub, Narancsklub, Mezőmegyeri Klub stb.) megszűntek, az intézményesült kulturális szolgáltatók melletti informális közösségi jelenlét alacsony. A Csabagyöngye Kulturális Központ által működtetett intézményegységek épületeinek **infrastrukturális** fejlesztése szükséges. Nincs speciális feltételekkel, speciális eszközöket alkalmazó, szakosodott, azonos érdeklődésűeket megszólító intézményrendszer (például alkotóházak a népi kézművesek, színjátszást kedvelők stb. számára). Ezekkel **a „szakosodott” közösségi terekkel látens és karakteresen megjelenő közösségi és kulturális igényeket elégitene ki a város.** A fedett közösségi terekhez kapcsolódóan problémaként merült fel továbbá, hogy jelenleg **nincs a kreatív iparnak helyet adó épület sem a városban. Tehát a „szakosodott” tereken túl hiányoznak azok a neutrális terek is, ahol szabad alkotótevékenységgel (akár zeneművészet, képzőművészet, nyomdaipar stb. terén) a fiatalok kipróbálhatják magukat.** Olyan tér, amely a fiatalok számára valódi találkozási ponttá válhatna. Ezen terek a kreativitás kibontakoztatásán, a szabadidő hasznos eltöltésében, az egyéni teljesítmények felmutatásán keresztül is képesek lennének erős közösséget teremteni. Harmadrészt pedig hiányoznak azok a **fedett közösségi terek is,** amelyek segítenék a **kisgyermekes anyák** közösségi életét, társadalmi integrációját. Mind a fiatal anyukák közösségi életének fejlesztése, mind gyermekeik szocializációjának elősegítése érdekében fontos lenne olyan infrastrukturális háttér, zárt közösségi tér, amely helyet adhat baba-mama klubok és más hasonló programok és rendszeres összejövetelek számára. Összességében elmondható, hogy az azonosított problémák között igen nagy hangsúllyal jelent meg a közösségi terek infrastrukturális hiányossága. A fentiek alapján azonosított egyik legfontosabb szükséglet tehát **új közösségi épületek kialakítása, illetve a meglévők fejlesztése.**

Hiányoznak az integrált játszóterek, ahol a fogyatékossgal élők is eltölthetnék idejüket. Emellett a legtöbb intézmény akadálymentesítése nem megoldott. Szükség lenne olyan többfunkciós játszóterek, parkok kialakítására, amelyek több korosztály megszólítására alkalmasak, és a fogyatékossgal élők

számára is elérhető kikapcsolódási lehetőséget biztosítanak. A játszóterek védelme érdekében kamerarendszer telepítésére lenne szükség.

3.4.2 Városrészi szükségletek

Jaminában a Közösségi Ház infrastrukturális fejlesztésére, nagyobb lélekszámot befogadó közösségi tér kialakítására lenne szükség. Emellett szolgáltatásfejlesztésre is: kulturális események (színházi, bábszínházi előadások, koncertek) kivételére a Közösségi Házba. Még mindig vannak a városrész lakói között, akik nem, vagy alig ismerik a Közösségi Házat, lehetőségeit, programjait. Kitelepülő programokkal, felkereső jellegű tevékenységgel, média-megjelenésekkel szükséges az intézményegység bemutatása.

Jaminában mediációs klub működtetésére lenne szükség. Ugyanitt az elmúlt időszakban megnövekedett a kisebb bűncselekmények száma. Mind a bűnmegelőzés, mind a közösségfejlesztés miatt fontos lenne SZEM (Szomszédok Egymásért Program) működtetése.

A Jaminai Közösségi Ház mellett található **ipari csarnok kihasználatlan, miközben egy kreatív alkotói inkubátorház kialakítására tökéletesen alkalmas**, amely valós szükségleteket elégíthetne ki.

A Lencsési lakótelepen sportolásra alkalmas tér került korábban kialakításra, de hiányoznak az ehhez tartozó kiszolgáló egységek. **Nincs a városrészben olyan, a szülők és gyermekek részére egyszerre alkalmas, közös tér** (szabadtéri játszótér és fitnesspark), **amely mind a szabadidő kellemes eltöltésére, mind a közösségi lét megélésére alkalmas lenne.**

Mezőmgyer városrészben a kézművesek részére alkotóház, nyitott műhelyek kialakítására lenne szükség. A településrészre jellemző két megélhetési forma (mezőgazdaság és kézművesség) nem talált egymásra. A hagyományos közösségi mezőgazdasági termelési módszerek felelevenítésével, alkalmazásával, infrastrukturális beruházásokkal (szélmalom, kemencék építése, stb.), a köznevelési intézmények részére interaktív foglalkozások szervezésével gazdaságélénkítésre és közösségfejlesztésre nyílna lehetőség.

A **Kazinczy lakótelepen** a legmagasabb az idősek aránya, ugyanakkor hiányoznak a szívességi szolgálatok, pedig ez jelentős közösségfejlesztés és életminőség javulást eredményezhetne.

A Békési úttól északra elterülő területen nincs megfelelő közösségi tér. Sem közösségi színtér, sem bármilyen civil szervezet, ami programokat valósítana meg. A helyzeten javítani fog a beadott **TOP-6.9.1 pályázat, amely a terület szociális város-rehabilitációját célozza.**

Több városrészben hiányoznak - mind a vásárlóerő, mind helyi termelők számára – a termelői vagy **kosárközösségek**, illetve a működéshez szükséges eszközpark.

4. A stratégia jövőképe

A Stratégia jövőképe egy mondatban:

„Békéscsabán az újonnan kialakított és az átalakított szabadtéri és fedett közösségi terekben az önkifejezés, az alkotómunka, a kulturális és kreatív ipar eszközeinek segítségével egymásra találó

korosztályok, az egymást megismerő városrészi közösségek erősítik az összetartozás érzését, a békéscsabai identitás megélését, a város népességmegtartó képességét.”

A fiatalok elvándorlásának megállítása jelentékeny mértékben függ a város kulturális megújulásától, azonban ez maguk nélkül a fiatalok nélkül nem képzelhető el. A folyamat azonban csak úgy teljesezhet ki, ha abban a fiatalok mellett valamennyi korosztály részt vesz. Békéscsabán a kulturális és közösségi élet a városközpontban koncentrálódik, a helyzet javítását az egyes városrészek közösségei új impulzusok, megújuló és új – szabadtéri és fedett – közösségi terek, valamint korszerű és kreatív alkotótevékenységek segítségével érhetik el. A közösségvezérelt helyi fejlesztés városi stratégiája ebben kíván támogatást nyújtani, és az előzetes igényfelmérések alapján ezt a lokális közösségek járható útnak tartják, azonosulnak vele, s így a program végrehajtását nagy várakozás előzi meg.

5. A stratégia célhierarchiája

Stratégiánk átfogó célja:

A különböző korosztályok aktívabb városi együttműködése és a városrészek közötti kapcsolatok megerősítése a kulturális és kreatív ipar eszközeivel, a közösségi programok kínálatának bővítésével – ezáltal Békéscsaba lakosságmegtartó erejének javítása.

A Békéscsabai Helyi Közösség stratégiájának feladata, hogy a TOP céljainak megvalósulását segítse, ezért az abban szereplő, kötelező kimeneti mutatókhoz a következő módon járul hozzá:

- 1. Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztési stratégiával érintett települések lakosság száma (fő):** Békéscsaba Községi szinten irányított városi helyi fejlesztési stratégiájával a város belterületének teljes lakossága érintett, ez összesen **59.418 fő volt 2011-ben, az utolsó hivatalos népszámlálási adatok alapján.** A KSH adatai szerint 2014.01.01-jén a településen 60.571 fő volt a város közigazgatási határain belül élő lakosság száma, a 2011. évi népszámlálási eredményeken alapuló becsült önkormányzati adatok szerint a külterületen élő lakosság száma ebből 2569 fő volt (a Békéscsabához tartozó külterületek a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Egyesület (LEADER Helyi Akciócsoport) akcióterületéhez tartoznak). **Az akcióterületen lakossága így 58.002 fő (2014.).**

A kormányzati, önkormányzati, ill. társadalmi partnerek vagy nem önkormányzati szervezetek által a HFS (HKFS) keretében tervezett és végrehajtott programok száma (db): A stratégia keretében megvalósuló programok száma: 65 darab. A Stratégia **négy specifikus célt** kíván elérni:

- A. Korszerű közösségi terek hálózatának kialakítása a város szövetében;*
- B. Városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése;*
- C. Kulturális értékek megőrzése, újak teremtése a kreatív ipar eszközeivel;*
- D. A fiatal lakosság megtartása és aktivizálása.*

Specifikus cél	Specifikus célhoz rendelt eredmény indikátor	Bázis-érték	Bázis-év	Célérték (2021)	Adatforrás	A beszámolás gyakorisága
A. Korszerű közösségi terek hálózatának kialakítása a város szövetében	Intézmények száma, amelyekben nőtt a látogatottság a program előtti időszakhoz képest (db)	0	2016	6	Intézményi statisztikai adatok	Évente
B. Városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése	A programokban résztvevő lakosok száma (fő)	0	2016	7 500	Jelenléti ívek, intézményi statisztikai adatok	Évente
C. Kulturális értékek megőrzése, újak teremtése a kreatív ipar eszközeivel	A programokban résztvevő lakosok száma (fő)	0	2016	7 500	Jelenléti ívek, intézményi statisztikai adatok	Évente
D. A fiatal lakosság megtartása és aktivizálása	HKFS végrehajtás keretében megújított közösségi tereket rendszeresen igénybe vevő fiatal (35 év alatti) lakosság aránya (%)	0	2016	15%	Jelenléti ívek, intézményi statisztikai adatok	Évente

Az **A. specifikus cél** azért került kijelölésre, mert mint a helyzetfeltárás bemutatta, valamennyi városrészben vannak közösségi terek, azonban ezek – a városközpont kivételével – nem, vagy csak részlegesen felelnek meg a helyi lakossági igényeknek, elsősorban nagyságuk és felszereltségük tekintetében. A Stratégia egyik célja, hogy ez a helyzet megváltozzon, a pozitív fordulatot követően pedig az egyes városrészek közösségi tereiben folyó munka eredményei bemutatásra kerülhessenek a város más területein is. A megújult közösségi terek így nem csak a helyi lakosság közösségfejlesztéséhez lesznek képesek hozzájárulni, hanem a város lakosságának helyi identitását is erősíteni tudják.

A **B. specifikus cél** meghatározását azt indokolta, hogy – amint a SWOT-táblázat is mutatja – az városrészekben alacsony a civil aktivitás, a lakossággal kapcsolatban pedig megfigyelhető egyfajta bezárkózás, passzivitás. Stratégiánkkal ezt az állapotot szeretnénk megváltoztatni, ehhez kívánunk a tervezett beavatkozásokkal hozzájárulni.

A **C. specifikus cél** azért fontos a város számára, mert hagyományaira építve kívánja azokat megújítani, ehhez pedig szükség volt egy olyan ágazatra, melyre ez az folyamat felfűzhető, ez pedig a kreatív ipar. Ahogy a helyzetfeltárásból, illetve a SWOT-táblázatból kiderül, az alapok, a háttér és a feltételek (hagyományok, kapcsolódó középiskolák, a város egészét lefedő – korszerűsítésre váró – közösségi terek stb.).

A **D. specifikus cél** kijelölését a város demográfiai helyzete (folyamatosan csökkenő lakosságszám), a fiatalok nagyarányú elvándorlása indokolta.

A fentiekben megnevezett négy specifikus cél megvalósulását a következő **hat beavatkozási terület támogatja:**

1. Közösségek szabad tereken - A szabadtéri közösségi terek számának és minőségének növelése, többfunkciós terek kialakítása. Több városrészben a lakosságszámhoz képest kicsik a rendelkezésre álló szabadtéri közösségi terek, eszközeik, felszereltségük sokszor elavult, hiányos, felújításra szorul, infrastruktúrájukat a jobb szolgáltatások biztosításához fejleszteni szükséges. (A, B, C és D specifikus célok támogatása.)

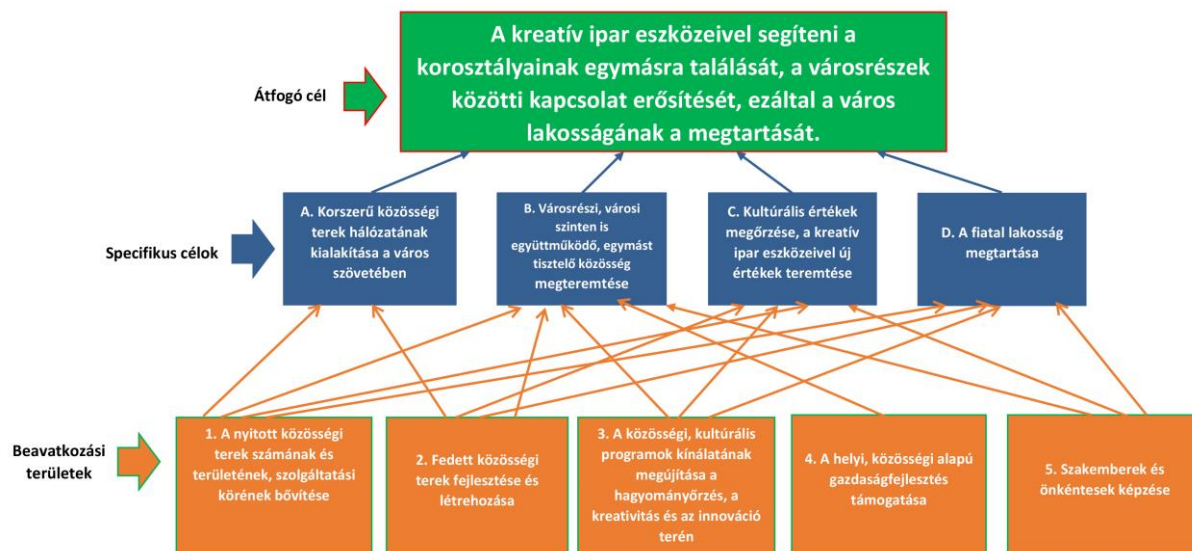
2. Bővülő terek, építkező közösségek - a kreatív ipar fellendítése Békéscsabán: Általános és speciális igényeket is kielégítő fedett közösségi terek fejlesztése és létrehozása. A fő probléma, hogy a meglévő közösségi terek szűkösek, kevés funkcióval. Új közösségi terek létrehozására, illetve a meglévők fejlesztésére, funkciójuk átalakítására, bővítésére van szükség. (A, B, C, D specifikus célok támogatása)

3. A közösségi programok kínálatának megújítása a kreatív ipar eszközeivel és a civil szervezetek városrész-specifikus ötleteivel. A beavatkozási terület két részre bontható. A **3/A. beavatkozás, mint kulcsprojekt** a kulturális és kreatív ipar eszköztárát felhasználva a kézművességtől a digitális technológiákig terjedő skálán kíván a város a stratégia mentén az új és megújuló közösségi terekben új típusú tárgyalgató műhelyeket létrehozni, mellette pedig olyan közösségi programokat szervezni, melyek az önkifejezésre is lehetőséget adnak. A **3/B. beavatkozás** arra a helyzetre kíván reagálni, hogy az egyes városrészekben (a belváros kivételével) hiányoznak a közösségi, minden korosztályt vonzó programok, különösen a fiatal korosztály esetében látható, hogy helyben nem találnak szórakozásra, képességfejlesztésre alkalmas szabadidős lehetőségeket. (B, C és D specifikus célok támogatása)

4. A helyi közösségi alapú gazdaságfejlesztés támogatása. A stratégia megalkotását segítő fórumokon határozott igény mutatkozott a helyi termékek előállítására, piacra jutásának elősegítésére, népszerűsítésére. A HACs által 2016-ban elfogadott HKFS-e a helyi termék előállításához/értékesítéshez kapcsolódó tevékenységekben nem a gazdasági részt látta ebben a fejlesztési területben, hanem a közösségépítő funkciót, ezért stratégiája részévé tette ezek fejlesztését. Mivel a Magyar Államkincstár döntéstámogató levelében egyértelművé tette, hogy ezek nem tartoznak a támogatható tevékenységek közé, a HACs a Stratégia átdolgozásakor törölte az erre irányuló (4/A: Közös kertek - A helyi közösségi alapú gazdaságfejlesztés támogatása: infrastrukturális és tárgyi feltételek megteremtése) intézkedését, amely ERFA forrásokat használt volna fel. Az e témakörben (helyi gazdaságfejlesztés) sokkal hangsúlyosabban a helyi közösségek fejlesztésére irányuló intézkedését (4/B: Közös gondoskodás - A helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztés támogatása közösségi ösztönző programokkal) azonban megtartotta, új sorszámmal (4.). Ez a **beavatkozási terület** a kiskertek, konyhakertek megműveléséhez szükséges szaktudást hivatott biztosítani, a képzésre, szemléletformálásra is nagy hangsúlyt fektet és arra törekszik, hogy a helyi közösségeken belül a kohézió erősödjön. (B specifikus cél támogatása)

5. Képzők képzése - Közösségfejlesztő és kulturális programszervező szakemberek és önkéntesek képzése. Az új típusú programok új módszereket és ismereteket követelnek, ehhez biztosítani kell a megfelelő szakemberállományt az adott kreatív ipart érintő, illetve a közművelődési területeken. Az önkéntesek szakmai képzése is megoldandó feladat. (B, C, D specifikus célok támogatása)

6. Épülő közösségek - A közösség fejlesztése és védelme érdekében létrejövő önszerveződő csoportok speciális (eszköz) szükségleteinek biztosítása. A helyzetfeltárás során markánsan jelent meg a civil kezdeményezésű közösségfejlesztő, szociális, és közbiztonság javulását célzó tevékenységekre való igény. Ennek biztosítása érdekében a civil közösség megerősítésére van szükség a perem városrészekben és a lakótelepeken. (A, B, C, D specifikus célok támogatása).

6. Cselekvési terv

6.1 A beavatkozási területek/műveletek leírása

A beavatkozási területek közül több is ERFA és ESZA típusú intézkedésekre oszlik. Az infrastrukturális fejlesztések önmagukban még nem oldják meg az adott közösségek problémáit, ezért támogató szoft / ESZA típusú programokat szükséges melléjük társítani.

Az **1. számú beavatkozási terület** a szabadtéri közösségi terek számának és területének, szolgáltatási körének bővítése. A művelet **infrastrukturális** beruházásokat takar, például játszóterek funkcióváltását, bővítését, korszerűsítését, több korosztály számára használhatóvá tételét (ERFA).

A **2. számú beavatkozási terület** (Bővülő terek, építkező közösségek) esetében komplementer (ERFA és ESZA) kiírásokra is sor kerül a tervek szerint. Ez azt jelenti, hogy az ERFA típusú művelethez ESZA típusú kiegészítő művelet kapcsolódik, így a 2. számúhoz a 3/A beavatkozás tartozik. A **2. és a 3/A beavatkozások** kulcsprojektek, a helyi közösség fejlesztését a kulturális és kreatív ipar eszközeivel kívánják megvalósítani.

A **3/B beavatkozás** szintén ESZA beavatkozás, viszont nem köthető a kreatív iparhoz, támogatja azonban 1. és 6. beavatkozások ERFA alpból támogatott fejlesztéseit. **A 4. számú** (Közös gondoskodás - A helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztés támogatása közösségi ösztönző programokkal) és az **5. számú beavatkozási terület** (Közösségfejlesztő és kulturális programszervező szakemberek és önkéntesek képzése) kizárólag ESZA típusú támogatható tevékenységekre biztosít lehetőséget.

A lakótelepi és a perem városrészek közösségi tereinek bővítésére a kisebb közösségek, civil szervezetek igényei miatt is szükség van. Ezek kielégítésével a civil szervezetek lehetőséget kapnak arra, hogy önkéntes munkával, a digitális írásbeliség elsajátítását támogató tevékenységekkel a helyi közösségekbe legnehezebben bevonható idősekkel és hátrányos helyzetű fiatalokkal alakítsanak ki kapcsolatot. Ugyanezekben a területeken (lakótelepek, peremvidéki városrészek) a szabadtéri közösségi terek megóvása, az itt folyó szabadidős tevékenységek biztonsága miatt kamerarendszer kerül telepítésre. A **6. számú intézkedés** tehát a helyi közösségek fejlesztését és védelmét tűzte ki célul, az ERFA támogató alap forrásainak segítségével megteremtve az ehhez szükséges feltételeket.

BEAVATKOZÁSI TERÜLET 1.	Közösségek szabad tereken - A szabadtéri közösségi terek számának és minőségének növelése, többfunkciós terek kialakítása
<p>KULCSPROJEKT Nem</p> <p>INDOKOLTSÁG Több városrészben nincsenek, vagy nem megfelelő minőségűek a szabadtéri közösségi terek. Nincsenek olyan többfunkciós parkok, melyeket több korosztály használhatna (lásd: lakótelepeken idősek és fiatalok egyszerre), hiányoznak a gondozott és jól felszerelt aktív időtöltésre alkalmas zöld terek (játsszótér, senior park, kondicionáló park, akadálymentes parkok, piknik helyek, kutya-futtatók, stb.) .</p> <p>SPECIFIKUS CÉLHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS A) Korszerű közösségi terek hálózatának kialakítása a város szövetében B) Városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése D) A fiatal lakosság megtartása és aktivizálása</p> <p>HELYI FELHÍVÁSOK, TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK Családi játszóparkok kialakítása a meglévő játszótérek több korosztályosra bővítésével: senior-kondipark részlegek kiépítése, +12-es játszótér, kutya-futtató és kutya-játsszótér kialakítása, a játszótérek kitáblázása, rendezvény- és mozi kitelepülések körülményeinek biztosítása (áramszekrény, ivóvíz, stb.), csatlakozó parkolóhelyek, fedett kerékpártárolók kiépítése, térbútorok felállítása, EU-szabványok szerinti játszóeszközök tervezése és beszerzésére, energiatranszformátor játékeszközök telepítése és népszerűsítése, fogyatékkal élők játszótéri eszközeinek beszerzése, padok, kiülők elhelyezése a közterületeken, szabadtéri grilllek, tűzrakó helyek kiépítése, tanösvények kialakítása.</p> <p>A BEAVATKOZÁSI TERÜLETHEZ RENDELTE KIMENETI INDIKÁTOR ÉS ANNAK FORRÁSA Városi területeken létrehozott vagy helyreállított nyitott terek, melyek a helyi közösségek kulturális és közösségi rendezvényeinek biztosítanak helyet (m²) Forrás: kedvezményezettek beszámoló, félévenkénti adatgyűjtéssel.</p> <p>MÁS FEJLESZTÉSEKHEZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS, EGYMÁSRA ÉPÜLÉS, KIEGÉSZÍTŐ JELLEG ÉS SZINERGIA ÉRVÉNYESÜLÉSE A meglévő nyitott közösségi terek adják a kiindulási alapot a fejlesztésekhez. Az új szabadtéri közösségi terek megnövelik az adott városrész közösségi házainak szolgáltatási tereit.</p> <p>ÉRINTETT CÉLCSOPORTOK A fejlesztéssel érintett városrészek teljes lakossága, de különösen: családok, egészséges és fogyatékkal élő gyermekek, idős lakosság</p> <p>KIVÁLASZTÁSI KRITÉRIUMOK Közösségi tér hiányos városrész: IGEN / NEM. Fejlesztési elképzelés innovatív volta. Fogyatékkal élők, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok szükségleteinek figyelembevétele. Kizárólag olyan projektek támogathatók, amelyek tervezése a helyi közösségek bevonásával történt (pl. közösségi tervezés, fórumok). - Előnyt jelent a fiatalok számára vonzó helyszínek kialakítása.</p> <p>EGY SZERVEZETRE JUTÓ MAXIMÁLIS TÁMOGATÁSI ÖSSZEG / MINIMUM-MAXIMUM PROJEKTMÉRET 5.000.000 forint – 50.000.000 forint</p>	
TERVEZETT FORRÁS	62.000.000 forint
A FELHÍVÁSRA ÁTCSOPORTOSÍTOTT FORRÁS (2020)	3.956.376 forint
TÁMOGATÓ ALAP	ERFA
FORRÁS ÜTEMEZÉSE	nem releváns

**A MEGVALÓSÍTÁS TERVEZETT
IDŐINTERVALLUMA**

2019.04 – 2021. 12.

BEAVATKOZÁSI TERÜLET 2.

**Bővülő terek, építkező közösségek - a kreatív ipar fellendítése
Békéscsabán: Általános és speciális igényeket is kielégítő fedett
közösségi terek fejlesztése és létrehozása**

KULCSPROJEKT

Igen

INDOKOLTSÁG

A fő probléma, hogy a meglévő fedett közösségi terek szűkösek, - nagyobb alapterületű, többfunkciós épületegységek több szolgáltatást nyújthatnak, ami a lakosság számára is vonzóbb lehet. Több városrészben hiányoznak olyan közösségi épületek, amelyek helyet adnának az azonos érdeklődésű csoportok (fiatalok, kisgyermekes anyukák, idősek, zenészek, művészek, stb.) összejöveteleinek, közösségi és egyéni fejlődésüknek (szocializáció, együttműködés, kreatív ipari képességek fejlesztése stb.). A helyzet megváltoztatása érdekében új közösségi épületek létrehozására, illetve a meglévők fejlesztésére, funkciójuk átalakítására, bővítésére van szükség. A tervezett beruházásokról a város több, fedett közösségi teret fenntartó intézménye, szervezete közösen döntene egy alapos állapot- és szükségletfelmérést követően. A beavatkozásokat megelőzően, a HACS munkaszervezete finanszírozta forrásból közösségi felmérésekre kerül majd sor, amely alapján véglegesítésre kerül a fejlesztések megvalósulásának helyszíne, a megépíteni kívánt épületek nagysága, bővítések mértéke. Minderre azért van szükség, hogy megalapozott és alátámasztott döntés szülessen, hiszen a rendelkezésre álló forrás valamennyi szűk kapacitás bővítésére nem elegendő, ezért a legakutabb problémák megoldására kell fókuszálni. A közösségi felméréseket megelőzően látható, hogy a leginkább szűkös közösségi tér kínálat Jaminában, Gerlán, Mezőmgyeren és a Lencsési lakótelepen van. A VOKE Vasutas Művelődési Ház is jelentős kapacitásproblémával küzd.

SPECIFIKUS CÉLHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS

- A) Korszerű közösségi terek hálózatának kialakítása a város szövetében
- B) Városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése
- C) Kulturális értékek megőrzése, újak teremtése a kreatív ipar eszközeivel
- D) A fiatal lakosság megtartása és aktivizálása

HELYI FELHÍVÁSOK, TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK

Könnyűszerkezetes/mobil csarnok létrehozása nagyobb rendezvényekhez, közösségi alkalmakhoz, kisebb közösségi házak bővítése, nagyobb multifunkciós fedett terek kialakítása és a kiszolgáló terek bővítése, öltözők kialakítása a mozgásos-csoportoknak, épített, fedett színpad kialakítása öltözővel, múzeumi látványraktár kialakítása közösségi oktató tér funkcióval; közösségi tervezéssel támogatott építészeti koncepciók készítése; CITYLAB program keretében multimédiás labor („digilabor”) kialakítása közösségi nyomtatási, eszközhasználati lehetőségekkel felszerelve; hagyományőrző kisnyomda létrehozása betűszekrényvel, korabeli eljárások bemutatásával, kreativitást elősegítő speciális tudást közvetítő alkotóházak és bemutatóterek kialakítása a hagyományőrzéshez (asztalos, hímző és varróműhely, fazekasság esetén), új technikák elsajátításához; nemzetiségi vagy felekezeti hagyományokat őrző közösségi terek fejlesztése.

A BEAVATKOZÁSI TERÜLETHEZ RENDELTE KIMENETI INDIKÁTOR ÉS ANNAK FORRÁSA

Városi területeken épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek, melyek a helyi közösségek kulturális és közösségi rendezvényeinek biztosítanak helyet (m²)

Forrás: kedvezményezetttek beszámoló, félévenkénti adatgyűjtéssel.

MÁS FEJLESZTÉSEKHEZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS, EGYMÁSRA ÉPÜLÉS, KIEGÉSZÍTŐ JELLEG ÉS SZINERGIA ÉRVÉNYESÜLÉSE

A városközpont közösségi terekkel kiválóan ellátott, ezért ezt kiegészítve a többi városrész közösségi tereinek fejlesztésére kíván a beavatkozás fókuszálni, ahol kivétel nélkül szűkösek a jelenleg rendelkezésre álló terek. További kapcsolódó projekt a Berényi út mente városrészben szociális városrehabilitációs program tervezett megvalósítása, közösségfejlesztést érintő tevékenységekkel, illetve közösségi ház kialakításával - TOP-6.9.1.

ÉRINTETT CÉLCSOPORTOK

A fejlesztéssel érintett városrészek teljes lakossága (minden korosztály, többféle érdeklődési kör)

KIVÁLASZTÁSI KRITÉRIUMOK

Kizárólag valós igényekre épülő, reális kapacitásokkal és költségekkel tervezett fejlesztések támogathatók a funkció- vagy kapacitáshiányos városrészekben. A rendezett tulajdonviszonyokat biztosítani szükséges. Olyan

új, vagy megújított infrastruktúra hozható csak létre, amely révén bővíthető a nyújtott kulturális programok, szolgáltatások köre, kapacitása, illetve javítható ezek színvonala. Önmagában állagmegóvás, energetikai korszerűsítés nem támogatható. Kizárólag olyan fejlesztések támogathatók, amelyek mindenki számára hozzáférhető kulturális tereket hoznak létre. Előnyt jelent, ha a projekt közvetlenül vagy közvetetten hozzájárul a munkahelyteremtéshez, valamint ha a létrehozott kulturális helyszínt több szervezet együttesen hasznosítja.

EGY SZERVEZETRE JUTÓ MAXIMÁLIS TÁMOGATÁSI ÖSSZEG / MINIMUM-MAXIMUM PROJEKTMÉRET

Maximum 111.000.000 forint

TERVEZETT FORRÁS	111.000.000 forint
TÁMOGATÓ ALAP	ERFA
FORRÁS ÜTEMEZÉSE	nem releváns
A MEGVALÓSÍTÁS TERVEZETT IDŐINTERVALLUMA	2019. 02. – 2021. 02

BEAVATKOZÁSI TERÜLET 3/A

ÉLMÉNY ÉS ALKOTÁS - A kreatív ipar fellendítése Békéscsabán: A közösségi kulturális programok kínálatának megújítása a lakosság aktív bevonásával

KULCSPROJEKT

Igen

INDOKOLTSÁG

A helyi közösségépítés eszköztára az elmúlt évtizedek hagyományai alapján egysíkúnak mondható, leginkább szabadidős, oktatássegítő vagy érdekvédelmi céllal jönnek létre közösségek. Kevés az olyan csoport, melynek szervezésében az együttlét és a közös érdeklődési kör mellett kiemelt szerepet játszanának a gazdaságélénkítés eszközei. Békéscsaba gazdaságtörténeti hagyományai kedvező alapokat biztosítanak arra, hogy felelevenítésükkel, újragondolásukkal új, innovatív szervezetek formálódjanak, nem-formális képzési lehetőségek nyílnak meg a helyi lakosság számára - segítve a társadalmi beilleszkedést, a hátrányok leküzdését, a szakmai ismeretek bővülését és a munka világában történő eredményesebb működését. A közös alkotás folyamata, a műhelyszerű gondolkodás nem új, de méltatlanul ritkán használt eleme a közösségi művelődésnek. A tárgyalkotó vagy képző- és iparművészeti műhelyek léte pedig többnyire az alkotásra fókuszál, jellemzően hiányzik belőlük a gazdasági motiváció.

A kiemelt szoft projekt célja olyan ismeretek átadása, melyek alkalmasak arra, hogy a kreatív iparhoz köthető szakmák (nyomdász, tördelő, operatőr, vágó stb.) alapjait megismertessék, a különféle tárgyalkotó módszerek (design táskák, plakátok készítése stb.) technikáit megtanítsák. A Csabagyöngye Kulturális Központ megvalósító szervezetként a kulcsprojekt keretében biztosítja, hogy minél több fiatal ismerhesse meg azokat a piacépítő szakmai tevékenységeket, amelyek nemcsak a szabadidő eltöltésére, hanem a kreatív iparhoz köthető munkatapasztalat megszerzését is lehetővé teszik. Ennek érdekében a lakosság (különös tekintettel a fiatalok) számára a kreatív ipar területeihez (design, nyomdászat, stb.) köthető bemutatónapokat, toborzásokat tartanak; illetve díjmentes képzésekkel, majd a műhelymunka feltételeinek megteremtésével, megfelelően ki/képzett helyi szakemberek rendelkezésre állásával biztosítják az alkotómunkát. Mindez nemcsak a helyi kisközösségeket erősíti, de – bizonyos feltételek teljesülése esetén – a fenntarthatóságot is biztosítja. A kulcsprojekt szerepet kíván abban játszani, hogy hosszabb távon olyan alkotóközösségek jöjjenek létre, melyek később önfenntartóvá képesek válni, illetve tagjai a megszerzett ismeretek segítségével könnyebben tudjanak elhelyezkedni a munkaerőpiacon.

A projekt előzménye az M3 („EMKÖB”) Műhely, amely két éve valósít meg hasonló programot a városközpontban, nagy sikerrel. A Csabagyöngye Kulturális Központ fontosnak tartja, hogy a program tapasztalatai a külső városrészekben is hasznosuljanak.

SPECIFIKUS CÉLHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS

- B) Városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése
- C) Kulturális értékek megőrzése, újak teremtése a kreatív ipar eszközeivel
- D) A fiatal lakosság megtartása és aktivizálása

TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK

- ◆ a kreatív ipar ágazatainak képzésekkel, eseményekkel, bemutatókkal történő fejlesztése (pl. nyomda- és csomagolóipar, textil- és divattervezés, játéktervezés, multimédia stb. területeken);

- ◆ „intelligens műhelyek” létrehozása álláskereső fiatalok körében a munkatapasztalat megszerzése érdekében;
- ◆ a munkatapasztalat-szerzés nem-formális lehetőségeinek bővítése alkotóműhelyek keretében;
- ◆ kreatív ipari vállalkozási alapismeretek (pl. marketing fontossága) megismertetése közösségi keretek között;
- ◆ helyi identitást és a közösségi kötődést erősítő programok megvalósítása szemléletformálással (pl. kép- és hanganyag készítése, helyi nyilvánosság, elektronikus és nyomtatott kiadványok készítése).
- ◆ az új, digitális eszközrendszer használatának elsajátítása;
- ◆ pályaorientációs tevékenységek, munkanélküliek szakmaváltásának segítése;
- ◆ népi hagyomány – népi kézműves tudás átörökítése, bemutatása különböző formákban (pl.: szakkörök, körök, táborok, szemléletformáló programok, témnapok, stb.);
- ◆ új tárgyalgató technikák, eljárásmodok megismertetése;
- ◆ közös alkotómunka, csoportos tevékenységek az alkotóházakban, alkotóműhelyek, kézműves közösségek létrehozása;
- ◆ az eredményeket népszerűsítő kiállítások, akciók, bemutatók, művészeti vásárok szervezése, dokumentációk készítése (filmek, videó-anyagok, kiadványok).

A BEAVATKOZÁSI TERÜLETHEZ RENDELT KIMENETI INDIKÁTOR ÉS ANNAK FORRÁSA

Helyi kulturális, kreatív programok száma (db)

Forrás: kedvezményezettek beszámolóí, félévenkénti adatgyűjtéssel

MÁS FEJLESZTÉSEKHEZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS, EGYMÁSRA ÉPÜLÉS, KIEGÉSZÍTŐ JELLEG ÉS SZINERGIA ÉRVÉNYESÜLÉSE

A művelet szorosan kapcsolódik a 2. számú beavatkozáshoz: részben arra épül, részben az új és megújuló fedett közösségi terek tartalmi megújulásához járul hozzá a kulturális és kreatív ipar eszközrendszerével. A fejlesztésekbe bevont meglévő és újonnan létrehozott közösségi terek fenntarthatósága érdekében a helyi közösséget közvetlenül is be kell vonni a tervezésbe. Nem-formális képzések keretében lehetőségeket kell biztosítani a közösségi tervezés módszereinek, gyakorlatának megismertetésére, kreatív ipari lehetőségeinek megfogalmazására.

Jelen kulcsprojekt keretében a város fedett közösségi tereinek érintett működtetői, kidolgozott - rugalmasan testre szabható - képzési- és programcsomagot kapnak annak érdekében, hogy a kreatív ipar eszközeit, módszereit megismerhessék, azokat alkalmazni és/vagy adaptálni tudják a különböző lakossági célcsoportok jobb eléréséhez.

ÉRINTETT CÉLCSOPORTOK

A fejlesztéssel érintett városrészek teljes lakossága, kiemelten: azonos/hasonló tevékenységet végzők/szakmai alapismeretekkel rendelkezők vagy azonos célú/érdeklődésű csoportok, fiatalok, idősek, családosok, hátrányos helyzetű emberek, fogyatékossggal élők közösségei, a kreatív ipar jelenlegi és potenciális résztvevői, valamint a Csabagyöngye Kulturális Központ érintett munkatársai.

KIVÁLASZTÁSI KRITÉRIUMOK

A fejlesztés eredményeként a megújult, bővített kulturális terekben szervezett programokkal elérhető helyi lakosság száma (fő). Kizárólag a helyi közösségek, helyi szereplők programjai támogathatók. Előnyt jelent a nyitott, mindenki számára hozzáférhető programok szervezése és a több generáció együttes időtöltését biztosító, a generációk közötti párbeszéd elmélyítését szolgáló programok szervezése, továbbá a kifejezetten a fiatalok számára vonzó programok szervezése.

EGY SZERVEZETRE JUTÓ MAXIMÁLIS TÁMOGATÁSI ÖSSZEG / MINIMUM-MAXIMUM PROJEKTMÉRET

Maximum 25.000.000 forint

TERVEZETT FORRÁS	25.000.000 forint
TÁMOGATÓ ALAP	ESZA
FORRÁS ÜTEMEZÉSE	nem releváns
A MEGVALÓSÍTÁS TERVEZETT IDŐINTERVALLUMA	2019. 12. – 2021. 12.

BEAVATKOZÁSI TERÜLET 3/B

KULTÚRA ÉS KÖZÖSSÉG - Újszerű, innovatív közösségi formák támogatása a kultúra eszközeivel

KULCSPROJEKT

Nem

INDOKOLTSÁG

A belvároson kívüli városrészekben hiányoznak a közösségi, minden korosztályt vonzó programok, különösen a fiatal korosztály esetében merült fel, hogy helyben nem találnak szórakozásra, képességfejlesztésre alkalmas szabadidős lehetőségeket. Mivel nem kapnak megfelelő teret a helyi közösségi kezdeményezések, ezért a lakosság, a civil szervezetek nem vesznek részt a programok szervezésében, így a kínálat sem képes lefedni az igényeket. Az új és megújult közösségi tereket tartalommal szükséges megtölteni, ezért támogatni kell a rendezvények, programok, közösségi akciók aktív civil bevonással történő megvalósítását. A beavatkozás keretében a helyi közösségeknek és civil szervezeteknek lehetőségük lesz arra, hogy a helyi igényeknek megfelelő, - lehetőség szerint - minél több embert elérő és megmozgató innovatív programokat szervezzenek.

SPECIFIKUS CÉLHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS

B. Városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése

D. A fiatal lakosság megtartása és aktivizálása

HELYI FELHÍVÁSOK, TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK

- ◆ **A szabadterei közösségi terekhez kapcsolódóan:** a közösség összetartásának erősítése - a terek/területek közösségi tervezésével; a kisgyermekeknek megtartott természet-közeli foglalkozásokkal; játszótéri, közparki családi napok rendezésével; fenntarthatósági együttműködések szervezésével; játszótér-örökbefogadási akciókkal, a közösségi tervezés módszerének különböző képzésen való megismertetésével; a különböző lakóterületeken élők segítése a közösségfejlesztés eszköztárával, innovatív közösségi programok és foglalkozások megszervezésével.
- ◆ **A fedett közösségi terekhez kapcsolódóan:** A közműveltség újszerű formáit művelő közösségek tevékenységének kiteljesítése, rendezvényeik megvalósítása; új tematikus és szabadidős közösségek létrehozása; helytörténeti útvonalak, tematikus turisztikai séták, állomások kialakítása. A történelmi egyházak és a városban élő nemzetiségek kulturális, közösségi életének támogatása. A népi hagyomány - néptánc, népzene, gasztronómia - tudás átörökítése különböző formákban (pl.: *szakkörök, körök, táborok, szemléletformáló programok, témanapok stb.*), a közösségépítés, közösségfejlesztés új módszereinek megismertetése. A közösségek találkoztatása, összekapcsolása, közös programjaik támogatása (pl.: *„vendéglátások” szervezése*).

A HKFS nyílt felhívás keretében megpályázható forrásokkal kívánja támogatni a helyi közösségek és a velük együttműködő civil szervezetek azon programjait, melyek a kulturális és közösségi identitás megerősítését segíthetik – és megfelelnek a kiírások szerinti kritériumoknak.

A BEAVATKOZÁSI TERÜLETHEZ RENDELTE KIMENETI INDIKÁTOR ÉS ANNAK FORRÁSA

Intézmények száma, amelyekben nőtt a látogatottság a program előtti időszakhoz képest (db).

Forrás: kedvezményezettek beszámolóí, félévenkénti adatgyűjtéssel

MÁS FEJLESZTÉSEKHEZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS, EGYMÁSRA ÉPÜLÉS, KIEGÉSZÍTŐ JELLEG ÉS SZINERGIA ÉRVÉNYESÜLÉSE

Az új és megújult közösségi terek fenntarthatósága érdekében a helyi közösséget be kell vonni a pihenés és a szabadidő tartalmas eltöltésére alkalmas programok tervezésébe. A tervezett megújuló és újonnan létrehozott közösségi terek kihasználtságának növelését a helyi szükségleteknek megfelelő kulturális és szabadidős programok biztosítását kívánja a 3/B. beavatkozási terület elérni.

ÉRINTETT CÉLCSOPORTOK

A fejlesztéssel érintett városrészek teljes lakossága, de különösen: utcaközösségek, lakóházak közösségei; azonos tevékenységet végzők vagy azonos célú/érdeklődésű csoportok, civil szervezetek, fiatalok, idősek, családosok, hátrányos helyzetű emberek.

KIVÁLASZTÁSI KRITÉRIUMOK

Kizárólag igényes, mindenki számára hozzáférhető, a helyi értékekre építő programkínálatot bővítő események, programok szervezése támogatható. Kizárólag a lakosság aktivitására építő programok támogathatók. Előnyt jelent a több generáció együttes időtöltését biztosító programok szervezése, illetve a fiatalokat bevonni képes programok szervezése. Előnyt élveznek a programsorozatok az eseti programokkal szemben.

EGY SZERVEZETRE JUTÓ MAXIMÁLIS TÁMOGATÁSI ÖSSZEG / MINIMUM-MAXIMUM PROJEKTMÉRET

5.000.000 forint – 26.000.000 forint

TERVEZETT FORRÁS	75.333.333 forint
FENNMARADÓ ÖSSZEG	145.838 forint
TÁMOGATÓ ALAP	ESZA
FORRÁS ÜTEMEZÉSE	nem releváns
A MEGVALÓSÍTÁS TERVEZETT IDŐINTERVALLUMA	2019. 04. – 2021. 12.

BEAVATKOZÁSI TERÜLET 4.

KÖZÖS GONDOSKODÁS - A helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztés támogatása közösségi ösztönző programokkal

KULCSPROJEKT

Nem

INDOKOLTSÁG

A helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztésre nagy igény mutatkozott a Helyzetfeltárás és a tematikus workshopok során. Sok kis helyi termelő, helyi termék előállító található a városban, de termékeik piacra jutása jelenleg nem megoldott. A helyi gazdaság fejlesztéséhez keresletösztönző és -növelő akciók szükségesek. Több hátrányos helyzetű családnak az önellátás esélyt, egyúttal egy lehetséges kitörési pontot is jelenthet; megtakarítást, kiegészítő jövedelmet termelhet. Mindezek eléréséhez azonban képzésekre, szemléletformálásra is szükség van.

SPECIFIKUS CÉLHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS

B) Városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése

HELYI FELHÍVÁSOK, TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK

„Szép kertek/ Szép gyümölcsösök/ Szép udvarok” mozgalmak indítása, népszerűsítése, ezekhez köthető versenyek szervezése; új közösségi- és bemutató kertek kialakítása; a kiskertek, konyhakertek megműveléséhez szükséges képzések megszervezése; a helyi termékek piacra jutásának támogatása; kosár- vagy kistermelői közösségek generálása; a jelenlegi és jövőbeni helyi termékeket előállítók képzése, szemléletformálása; meghatározó békéscsabai mezőgazdászokat, kertészeket bemutató előadássorozat szervezése.

A BEAVATKOZÁSI TERÜLETHEZ RENDELT KIMENETI INDIKÁTOR ÉS ANNAK FORRÁSA

A helyi gazdaságfejlesztés népszerűsítése és minőségi fejlesztése érdekében megtartott képzések, szemléletformáló események, előadások száma (db).

Forrás: kedvezményezettek beszámolóit, félévenkénti adatgyűjtéssel.

MÁS FEJLESZTÉSEKHEZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS, EGYMÁSRA ÉPÜLÉS, KIEGÉSZÍTŐ JELLEG ÉS SZINERGIA ÉRVÉNYESÜLÉSE

A művelet kiegészíti a szabadtéri és fedett közösségi terek programjait, azonban elsősorban a helyi termékekre, az azokhoz kapcsolódó közösségi mintákra fókuszál.

ÉRINTETT CÉLCSOPORTOK

A fejlesztéssel érintett városrészek teljes lakossága, hagyományos mezőgazdasági termelők, helyi termék előállítók, szegényebb családok, alacsony képzettségűek, romák.

KIVÁLASZTÁSI KRITÉRIUMOK

Kizárólag a helyi közösségek, helyi szereplők programjai támogathatók, nyitott, mindenki számára hozzáférhető események, képzések, rendezvények támogathatók. Előnyt élveznek a hátrányos helyzetű, dolgozó és időskori szegénységben élők helyzetének javítását felvállaló programok. Előnybe részesülnek a programsorozatok, a rendszeres tevékenységek, az eseti programokkal szemben.

EGY SZERVEZETRE JUTÓ MAXIMÁLIS TÁMOGATÁSI ÖSSZEG / MINIMUM-MAXIMUM PROJEKTMÉRET

8.000.000 forint – 15.850.000 forint

TERVEZETT FORRÁS	15.850.000 forint
TÁMOGATÓ ALAP	ESZA
FORRÁS ÜTEMEZÉSE	nem releváns

A MEGVALÓSÍTÁS TERVEZETT IDŐINTERVALLUMA	2019. 11. – 2021. 11.
BEAVATKOZÁSI TERÜLET 5.	KÉPZŐK KÉPZÉSE - Közösségfejlesztő és kulturális programszervező szakemberek és önkéntesek képzése
<p>KULCSPROJEKT Nem</p> <p>INDOKOLTSÁG Az új típusú programok új módszereket és ismereteket követelnek, ehhez megfelelő szakemberekre van szükség az adott kreatív ipart érintő, illetve az egyéb közművelődési területeken, ezért szükséges a képzők képzése, továbbképzése. Ezzel olyan új, többoldalúan képzett munkaerő jelenik meg a városban, mely a közösségfejlesztéshez kapcsolódó új feladatköröket képes ellátni. A fiatalok bevonása különösen fontos, mind a munkahelyteremtés, mind a kereslet és a kínálat egyeztetésének szempontjából.</p> <p>SPECIFIKUS CÉLHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS B) Városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése C) Kulturális értékek megőrzése, újak teremtése a kreatív ipar eszközeivel D) A fiatal lakosság megtartása és aktivizálása</p> <p>HELYI FELHÍVÁSOK, TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK A városban közművelődési és művészeti innovációkat megvalósítani képes szakemberek, önkéntesek képzése: szakmai tanulmányutak, képzések, tanfolyamok, tréningek, kreatív műhelykonferenciák, tematikus tanulmányi látogatások, tapasztalatcserék szervezése, lebonyolítása; önkéntesek bevonása, kiképzése.</p> <p>A BEAVATKOZÁSI TERÜLETHEZ RENDELTE KIMENETI INDIKÁTOR ÉS ANNAK FORRÁSA A HFS végrehajtás keretében megújított közösségi tereket rendszeresen igénybe vevő lakosság aránya (%). Forrás: kedvezményezettek beszámolóí, félévenkénti adatgyűjtéssel.</p> <p>MÁS FEJLESZTÉSEKHEZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS, EGYMÁSRA ÉPÜLÉS, KIEGÉSZÍTŐ JELLEG ÉS SZINERGIA ÉRVÉNYESÜLÉSE A kulturális és kreatív ipar eszközrendszere folyamatosan változik. Fontos, hogy a helyi szakemberek naprakészek legyenek az új technikákban, mivel felkészültségükön közvetlenül is múlik a stratégia megvalósításának sikere. A művelet hozzájárul a közösségi terekben folyó munka színvonalának emeléséhez, a HKFS-ben tervezett közösségi terek kihasználtságának növeléséhez, illetve a programok látogatottságának emeléséhez; továbbá szinergiát mutat a város fiatalokat helyben tartó intézkedéseivel.</p> <p>ÉRINTETT CÉLCSOPORTOK Közvetlenül: közművelődési, művészeti szakemberek, önkéntesek. Közvetve: a kreatív iparral összefüggő foglalkozásokon résztvevők, fiatal korosztályok.</p> <p>KIVÁLASZTÁSI KRITÉRIUMOK Előnyt élveznek a kultúra közvetítése és a helyi közösségek fejlesztése terén új, innovatív módszereket a városban meghonosítani kívánó képzési tervek és az ehhez kapcsolódó szakmai tapasztalatszerzést támogató tanulmányutak, műhelybeszélgetések. Előnyt élveznek a fiatalok megszólítását célul kitűző, új típusú programokhoz kapcsolódó szakmai és módszertani képzések.</p> <p>EGY SZERVEZETRE JUTÓ MAXIMÁLIS TÁMOGATÁSI ÖSSZEG / MINIMUM-MAXIMUM PROJEKTMÉRET 6.000.000 forint – 17.150.000 forint</p>	
TERVEZETT FORRÁS	17.150.000 forint
TÁMOGATÓ ALAP	ESZA
FORRÁS ÜTEMEZÉSE	nem releváns
A MEGVALÓSÍTÁS TERVEZETT IDŐINTERVALLUMA	2019. 12 – 2021. 12.

BEAVATKOZÁSI TERÜLET 6.

**ÉPÜLŐ KÖZÖSSÉGEK - A közösség fejlesztése és védelme
érdekében létrejövő önszerveződő csoportok speciális (eszköz)
szükségleteinek biztosítása**

KULCSPROJEKT

Nem

INDOKOLTSÁG

Az egyeztető fórumokon többször és több peremvidéki városrészt - és a nagyobb lakótelepeket - érintően is felmerült, hogy a lokális civil szervezetek működési feltételei nem biztosítottak, ezért fontos lenne helyben alkalmas helyiséget (pl. irodát vagy kisebb civil inkubátor házat) biztosítani számukra. Ezek a helyek egyaránt nyitottak lennének az ott élő – különösen a hátrányos helyzetű – fiatalok, valamint az idős korosztály számára is; és a helyi civil szervezetek és önkéntesek bevonásával lehetőséget tudnának teremteni a digitális írásbeliség elsajátításához szükséges eszközrendszer biztosításához. Egy ilyen népszerű és sok embert érintő lehetőség segíthet abban, hogy a közösségi programokból kimaradó csoportok megismerhessék a környék kulturális-közösségi kínálatát, illetve a civil inkubátor házat belakó szervezetekkel élő kapcsolat alakulhasson ki. A peremvidéki városrészekben, a lakótelepeken a közbiztonság javítása érdekében a helyi lakosok aktivizálásával, kamerarendszer telepítésével hozzá tudnak járulni a szabadtéri közösségi terek nyugalmanak megőrzéséhez.

SPECIFIKUS CÉLHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS

- A) Korszerű közösségi terek hálózatának kialakítása a város szövetében
- B) Városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése
- C) Kulturális értékek megőrzése, újak teremtése a kreatív ipar eszközeivel
- D) A fiatal lakosság megtartása és aktivizálása

HELYI FELHÍVÁSOK, TÁMOGATHATÓ TEVÉKENYSÉGEK

Közösségi kezdeményezésű szerveződések helyiséggigényének (civil inkubációs ház) biztosítása - elsősorban az e téren ellátatlan peremvidéki városrészekben (pl. Gerla, Fényes); a működésükhöz szükséges eszközök beszerzése (sokszorosító berendezés, laptop stb.).

A nagyobb lakótelepeken és a peremvidéki városrészekben multimediális eszközpark kialakítása a hátrányos helyzetű fiatalok és az idősebb korosztályok digitális írástudásának javítására. (Az oktatás önkéntesek bevonásával és a helyi civil szervezetek kapacitásával valósulna meg, így ez a részprogram-elem külön forrást nem igényel.)

A helyi közösségek biztonságérzetének megerősítése érdekében kamerák és kültéri biztonsági videó megfigyelő rendszerek beszerzése és telepítése a periférikus területeken.

A BEAVATKOZÁSI TERÜLETHEZ RENDELTE KIMENETI INDIKÁTOR ÉS ANNAK FORRÁSA

Új és megújított közösségi szolgáltatások száma (db)

Forrás: kedvezményezettek beszámolóí, félévenkénti adatgyűjtéssel.

MÁS FEJLESZTÉSEKHEZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS, EGYMÁSRA ÉPÜLÉS, KIEGÉSZÍTŐ JELLEG ÉS SZINERGIA ÉRVÉNYESÜLÉSE

A város közösségépítő és szociális intézkedéseit kívánja kiegészíteni ez a beavatkozás a civil lakosság aktív bevonásával. Hozzájárul a közösségi élet fejlesztéséhez, az önkéntes munka népszerűsítéséhez, a társadalom érzékenyítéséhez, a digitális írásbeliség minél szélesebb elterjedéséhez, a bűnmegelőzéshez, a fiatalok aktivitásának ösztönzéséhez.

ÉRINTETT CÉLCSOPORTOK

Idős korosztály, fiatal korosztály (kiemelten a hátrányos helyzetűek), lakótelepeken élők, perem városrészek lakói.

KIVÁLASZTÁSI KRITÉRIUMOK

Olyan új, vagy megújított infrastruktúra hozható csak létre, amely révén bővíthető az aktív szabadidő-eltöltési lehetőségek köre, kapacitása a funkcióhiányos városrészekben. Kizárólag a lakosság mindennapi aktív időtöltéséhez helyszínt biztosítani képes pályázók támogathatók, akik alátámasztják programjuk fenntarthatóságát.

EGY SZERVEZETRE JUTÓ MAXIMÁLIS TÁMOGATÁSI ÖSSZEG / MINIMUM-MAXIMUM PROJEKTMÉRET

10.000.000 forint – 30.000.000 forint

TERVEZETT FORRÁS

33.666.667 forint

FENNMARADÓ FORRÁS

3.956.376 forint

ÁTCSOPORTOSÍTÁS HELYE	Közösségek szabad tereken - A szabadtéri közösségi terek számának és minőségének növelése, többfunkciós terek kialakítása
TÁMOGATÓ ALAP	ERFA
FORRÁS ÜTEMEZÉSE	nem releváns
A MEGVALÓSÍTÁS TERVEZETT IDŐINTERVALLUMA	2019. 07. – 2021. 07.

A hét intézkedés keretében kiírásra kerülő helyi felhívásokban a következő **általános kiválasztási kritériumok élveznek prioritást**: a fejlesztés hozzájárul a HKFS céljainak megvalósulásához; a fejlesztés hozzájárul a helyi felhívás 1.1 pontjában meghatározott célokhoz; a beavatkozás integrált; a beavatkozás innovatív; a fejlesztés a helyi közösség aktív részvételével valósul meg; az esélyegyenlőséget biztosítja; a fejlesztésnek vannak célcsoport-specifikus közösségfejlesztési, térségfejlesztési hatásai; a fejlesztés költséghatékony módon valósul meg; a környezeti fenntarthatóság; a létrehozott eredmények működtetésének fenntarthatósága biztosított; vállalkozási célú tevékenység nem támogatható. **A végleges, felhívás-specifikus pontozási rendszer a helyi felhívások kidolgozása során, a FEMCS közreműködésével kerül majd kialakításra.**

A helyzetfeltárás, a szükségletek, a célok és a tervezett műveletek

Sorszám	Megnevezés / Kulcsprojekt	Indoklás, alátámasztás	Specifikus cél	Támogatható tevékenységek	Kiegészítő jelleg	Célcsoport	Forrás (ezer Ft)	Támogató alap (ERFA/ESZ A)	Tervezett időintervallum (év, hónap)
1	Közösségek szabad tereken - A szabadtéri közösségi terek számának és minőségének növelése, többfunkciós terek kialakítása	Több városrészben szűkösek a közösségi terek. Nincsenek olyan többfunkciós parkok, játszóterek, melyeket több korosztály használhatna. Hiányoznak a gondozott és jól felszerelt aktív időtöltésre alkalmas zöld terek.	A, B, D	Családi játszóparkok kialakítása a meglévő játszóterek több korosztályosra bővítésével. Térbútorok felállítása, EU-szabványok szerinti játszóeszközök tervezése és beszerzése. Fogyatékkal élők játszótéri eszközeinek beszerzése, padok, kiülők, tűzrakók elhelyezése a közterületeken, tanösvények kialakítása.	A meglévő nyitott közösségi terek adják a kiindulási alapot a fejlesztésekhez. Az új szabadtéri közösségi terek megnövelik az adott városrész közösségi házainak szolgáltatási tereit.	A fejlesztéssel érintett városrészek teljes lakossága, családok, egészséges és fogyatékkal élő gyermekek, idős lakosság	65.956376	ERFA	2019.04 – 2021. 12.
2	Bővülő terek, építkező közösségek - a kreatív ipar fellendítése Békéscsabán: Általános és speciális igényeket is kielégítő fedett közösségi terek fejlesztése és létrehozása (K)	A meglévő közösségi terek mérete nem megfelelő. Nagyobb lakossági aktivitás érhető el nagyobb területen több szolgáltatás nyújtásával. Több városrészben hiányoznak az azonos érdeklődésű csoportok összejöveteleinek helyet adó terek. Ezért új zárt közösségi terek létrehozására, illetve a már működő közösségi terek fejlesztésére, funkciójuk átalakítására van szükség.	A, B, C, D	Könnyűszerkezetes/mobil csarnok létrehozása. Kisebb közösségi házak bővítése, nagyobb multifunkcionális fedett terek kialakítása, kiszolgáló terek bővítése. Új funkciók kialakítása (öltözők, fedett színpad, múzeumi látványraktár közösségi oktató tér funkcióval). Közösségi tervezéssel támogatott építészeti koncepciók készítése; CITYLAB program keretében multimédiás labor („digilabor”) kialakítása közösségi nyomtatási, eszközhasználati lehetőségekkel felszerelve; hagyományőrző kisnyomda létrehozása, kreativitást elősegítő speciális tudást közvetítő alkotóházak és bemutatóterek kialakítása a hagyományőrzéshez	A Berényi út menté városrészben szociális városrehabilitációs program oldja meg a közösségi tereket érintő problémát. A TOP-6.9.1 felhívás keretében a pályázat részben már beadásra került. A városközpont közösségi terekkel kiválóan ellátott, a városi szintű ellátottság növelése érdekében a többi városrész közösségi	A fejlesztéssel érintett városrészek teljes lakossága (minden korosztály, többféle érdeklődési kör)	111.000	ERFA	2019. 02. - 2021. 02.

				(asztalos, hímző és varróműhely, fazekasság esetén), új technikák elsajátításához; nemzetiségi vagy felekezeti hagyományokat őrző közösségi terek fejlesztése.	tereinek fejlesztésére fókuszál a beavatkozás.				
3/A	Élmény és alkotás - A kreatív ipar fellendítése Békéscsabán: A közösségi kulturális programok kínálatának megújítása a lakosság aktív bevonásával (K)	A helyi közösségépítés eszköztára egysíkú, kevés az olyan csoport, melynek szervezésében az együttlét és a közös érdeklődési kör mellett kiemelt szerepet játszanának a gazdaságélénkítés eszközei. Békéscsaba gazdaságtörténeti hagyományai kedvező alapokat biztosítanak, hogy felelevenítésükkel, újragondolásukkal új, innovatív szervezetek, non-formális képzési lehetőségek nyíljanak a helyi lakosság számára.	B, C, D	A kreatív ipar ágazatainak képzésekkel, eseményekkel, bemutatókkal történő fejlesztése (pl. nyomda- és csomagolóipar stb. területeken); „intelligens műhelyek” létrehozása álláskereső fiatalok körében a munkatapasztalat megszerzése érdekében; a munkatapasztalt-szerzés nem-formális lehetőségeinek bővítése alkotóműhelyek keretében; kreatív ipari vállalkozási alapismeretek megismertetése közösségi keretek között; helyi identitást és a közösségi kötődést erősítő programok megvalósítása szemléletformálással. Az új, digitális eszközrendszer használatának elsajátítása; pályorientációs tevékenységek, munkanélküliek szakmaváltásának segítése; népi hagyomány – népi kézműves tudás átörökítése, bemutatása; új tárgyalgó technikák, eljárásmodok megismertetése.	A művellet szorosan kapcsolódik a 2. számú beavatkozáshoz, arra épül, és az új és megújuló fedett közösségi terek szolgáltatásainak bővülésével és szakmai programkínálatának kiszélesítésével járul hozzá a kulturális és kreatív ipar eszközrendszerével.	A fejlesztéssel érintett városrészek teljes lakossága, kiemelten: azonos/hasonló tevékenységet végzők/szakmai alapismeretekkel rendelkezők vagy azonos célú/érdeklődésű csoportok, fiatalok, idősek, családostok, hátrányos helyzetű emberek, fogyatékkal élő közösségei, a kreatív ipar jelenlegi és potenciális résztvevői, valamint a Csabagyöngye Kulturális Központ érintett munkatársai.	25.000	ESZA	2019. 12. – 2021. 12.
3/B	Kultúra és közösség - Újszerű, innovatív közösségi	A külső városrészekben hiányoznak a közösségi, minden korosztályt - főleg fiatalokat - vonzó programok. Civil inaktivitás	B, D	<u>A szabadtéri közösségi terekhez kapcsolódóan:</u> a közösség összetartásának erősítése - a terek/területek közösségi tervezésével; a kisgyermeknek megtartott	Az új és fejlesztésekbe bevont meglévő és új közösségi terek fenntarthatósága	A fejlesztéssel érintett városrészek teljes lakossága, de különösen: utcaközösségek,	75.33333 3	ESZA	2019. 04. – 2021. 12..

	formák támogatása a kultúra eszközeivel	miatt a kínálat sem tud megfelelni az igényeknek. Az új és megújult közösségi tereket tartalommal szükséges megtölteni. A beavatkozás keretében a helyi közösségeknek és civil szervezeteknek lesz lehetőségük arra, hogy a helyi igényeknek megfelelő, lehetőség szerint minél több embert elérő és megmozgató innovatív programokat szervezzenek.		természet-közeli foglalkozásokkal; játszótéri, közparki családi napok rendezésével; játszótér-örökbefogadási akciókkal; a különböző lakóterületeken élők segítése a közösségfejlesztés eszköztárával, innovatív közösségi programok és foglalkozások megszervezésével. <u>A fedett közösségi terekhez kapcsolódóan:</u> A közműveltség újszerű formáit művelő közösségek rendezvényei megvalósítása; új tematikus és szabadidős közösségek létrehozása; helytörténeti útvonalak, tematikus turisztikai séták, állomások kialakítása. A történelmi egyházak és a városban élő nemzetiségek kulturális, közösségi életének támogatása. A népi hagyomány - tánc, zene, gasztronómia - átörökítése különböző formákban (pl.: tábor, szakkör, témanap). A közösségek találkoztatása, közös programjaik támogatása.	érdekében a helyi közösséget be kell vonni a pihenés és a szabadidő eltöltésére alkalmas programok tervezésébe. A tervezett megújuló és újonnan létrehozott közösségi terek kihasználtságának növelését a helyi szükségleteknek megfelelően kulturális és szabadidős programok biztosítását kívánja a 3/B beavatkozási terület elérni.	lakóházak közösségei; azonos tevékenységet végzők vagy azonos célú/érdeklődésű csoportok, civil szervezetek, fiatalok, idősök, családosok, hátrányos helyzetű emberek.			
4	Közös gondoskodás - A helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztés támogatása közösségi ösztönző programokkal	Sok kis helyi termelő, helyi termék előállító található a városban, de termékeik piacra jutása jelenleg nem megoldott. A helyi gazdaság fejlesztéséhez keresletösztönző akciók szükségesek. Több hátrányos helyzetű családnak az önellátás esélyét, és lehetséges kitörési pontot is jelenthet,	B	„Szép kertek/gyümölcsösök/udvarok” mozgalom, ezekhez köthető versenyek szervezése; új közösségi- és bemutató kertek kialakítása; a helyi termékek piacra jutásának támogatása; kosár- vagy kistermelői közösségek generálása; a jelenlegi és jövőbeni helyi termékeket előállítók képzése, szemléletformálása; meghatározó békéscsabai mezőgazdászokat,	A művellet kiegészíti a szabadidő közösségi terekben folyó munkát, azonban elsősorban a helyi termékekre, a közösségi mintákra fókuszál.	Fejlesztéssel érintett városrészek teljes lakossága, hagyományos mezőgazdasági termelők, helyi termék előállítók, szegényebb családok, alacsony képzettségűek, romák.	15.850	ESZA	2019. 11. – 2021. 11.

		ennek eléréséhez azonban képzésekre, szemléletformálásra is szükség van.		kertészeket bemutató előadássorozat.					
5	Képzők képzése – Közösségfejlesztő és kulturális programszervező szakemberek és önkéntesek képzése	Az új típusú programok új módszereket és ismereteket követelnek, ehhez megfelelő szakemberekre van szükség. Új, képzett munkaerő jelenne meg, akik az új feladatköröket elvégeznék. A fiatalok bevonása különösen fontos.	B, C, D	A városban közművelődési és művészeti innovációkat megvalósítani képes szakemberek képzése: szakmai tanulmányutak, képzések, tanfolyamok, tréningek, kreatív műhelykonferenciák, tematikus tanulmányi látogatások, tapasztalatcserék szervezése, lebonyolítása; önkéntesek képzése.	A művellet hozzájárul a közösségi terekben folyó munka színvonalának emeléséhez, a HKFS-ben tervezett közösségi terek kihasználtságának növeléséhez, illetve a programok látogatottságának emeléséhez, a város fiatalokat helyben tartó intézkedéseivel mutat szinergiát.	Közvetlenül: közművelődési, művészeti szakemberek, önkéntesek. Közvetve: a kreatív iparral összefüggő foglalkozásokon résztvevők, fiatal korosztályok.	17.150	ESZA	2019. 12 – 2021. 12
6	Épülő közösségek – A közösség fejlesztése és védelme érdekében létrejövő önszerveződő csoportok speciális (eszköz) szükségleteinek biztosítása	A helyi lokális civil szervezetek működési feltételei nem biztosítottak, ezért fontos lenne kisebb, akár iroda nagyságú civil inkubációs „házat”, irodát biztosítani számukra. Lehetőséget kell adni a digitális írásbeliség elsajátításához szükséges eszközrendszer biztosítására ezekben a terekben. Egy ilyen lehetőség segíthet abban, hogy a közösségi programokból kimaradó csoportok megismerhessék	B, C, D	Közösségi kezdeményezésű szerveződések helyiséggigényének (civil inkubációs ház) biztosítása, elsősorban az e téren ellátatlan peremvidéki városrészekben (pl. Gerla, Fényes), a működésükhöz szükséges eszközök beszerzése (sokszorosító berendezés, laptop stb.). A nagyobb lakótelepeken és a peremvidéki városrészekben multimediális eszközpark kialakítása a hátrányos helyzetű fiatalok és az idősebb korosztályok digitális írástudásának támogatása. (Civil önkéntesek bevonásával írt részprogram-elem forrást nem	A város közösségépítő és szociális intézkedéseit kívánja kiegészíteni ez a beavatkozás a civil lakosság aktív bevonásával. Hozzájárul a közösségi élet fejlesztéséhez, az önkéntes munka népszerűsítéséhez, a társadalom érzékenyítéséhez, a digitális írásbeliség	Idős korosztály, fiatal korosztály (kiemelten a hátrányos helyzetűek), lakótelepeken élők, perem városrészek lakói.	29.710624	ERFA	2019. 07. – 2021. 07.

	a környezet kulturális kínálatát, közösségi csoportokat. A peremvidéki városrészekben, a lakótelepeken a közbiztonság gyenge, kamerarendszer telepítése biztosíthatja a szabadtéri közösségi terek nyugalalmát.		igényel.) A helyi közösségek biztonságérzetének megerősítése kamerák és kültéri biztonsági videó megfigyelő rendszerek beszerzésével és telepítésével a periférikus területeken.	minél szélesebbel terjedéséhez, a bűnmegelőzéshez, a fiatalok aktivitásának ösztönzéséhez.				
--	---	--	--	--	--	--	--	--

A Stratégiát 2017-ben át kellett dolgozni a Magyar Államkincstár döntési támogató levele alapján. Az átdolgozás érintette az egyes intézkedéseket (6.1 fejezet) és a hozzájuk tervezett forrásokat is. Az 50%-os forráscsökkentés ellenére a HACS arról döntött, hogy a kulcsprojekt ERFA és ESZA részét is költségcsökkentéssel meg kívánja valósítani. A MÁK kérésére a 4/A intézkedés (88,3 Mft ERFA) törlésre került, az így felszabaduló forrás pedig úgy került felosztásra, hogy a maradék három érintett ERFA intézkedéshez (1., 2., 6.) kerültek hozzárendelésre, ezáltal azok keretei kisebb arányban csökkentek, mint 50 százalék:

- 1. intézkedés: az eredeti 100 Mft így 62 Mft-ra, 38%-kal csökkent;
- 2. intézkedés: az eredeti 185 Mft így 111 Mft-ra, 40%-kal csökkent;
- 6. intézkedés: a tervezett 40 Mft 33,667 Mft-ra, 15,5%-kal csökkent.

Mivel a kulcsprojektre költhető forrás nem lehet több a programok megvalósításának 40 százalékánál, ezért a 3/A intézkedés (kulcsprojekt ESZA lába) költségei ehhez lettek igazítva, ezért ebben az esetben a csökkentés mértéke (a tervezett 85 Mft-ról 25 Mft-re) 70,6 százalékos volt. Ezt azonban ellensúlyozza, hogy a 3/B ESZA intézkedéshez rendelt forrás (75,333 Mft az eredeti 120 Mft-hez képest) elég jelentős maradt (37,2%-os csökkentés) ahhoz, hogy a tervezett kulturális programok és akciók jelentős része megvalósulhasson, és ezek közvetve támogassák a kulcsprojekt sikerét. Az 5. intézkedésre is 50%-nál kisebb lett a csökkentés mértéke (42,2%), míg a 4. intézkedés (eredetileg: 4/B) forrásainak elfelezéséről döntött a HACS.

2020. év elején a HACS elnöke kezdeményezte a HKFS módosítását, ugyanis az intézkedések közötti pénzügyi átcsoportosítás és a megvalósítás ütemtervének módosítása szükségszerűvé tette a stratégia adatainak pontosítását. 2019. október 9-én döntött a HACS az ERFA felhíváson (Épülő közösségek – A közösség fejlesztése és védelme érdekében létrejövő önszerveződő csoportok speciális (eszköz) szükségleteinek biztosítása) fennmaradó 3.956.376 Ft összegű forrás átcsoportosításáról. Az átcsoportosítás helye a „Közösségek szabad tereken - A szabadtéri közösségi terek számának és minőségének növelése, többfunkciós terek kialakítása”. c. helyi felhívás.

A Kultúra és közösség - Újszerű, innovatív közösségi formák támogatása a kultúra eszközeivel c. ESZA helyi felhívás rendelkezésre álló keretösszegéből 145.838 Ft összeg nem kerül felhasználásra.

6.2 Együttműködések

Békéscsaba Megyei Jogú Város több területen kíván tapasztalatokat cserélni és együttműködni hazai és nemzetközi civil szervezetekkel, intézményekkel, vállalkozásokkal.

A 2. specifikus cél (városi és városrészi szinten is együttműködő, aktív közösség megteremtése) esetében a különböző városrészek együttműködésének a megteremtése a cél, a vendégjárások meghonosítása. Az újonnan, a Stratégia révén elérhető szabadidős, művészeti, kreatív iparhoz köthető tevékenységek az adott városrészen túli bemutatása prioritást élvez, elősegítve a békéscsabai identitás megerősödését.

A 3. specifikus cél (kulturális értékek megőrzése, a kreatív ipar eszközeivel új értékek teremtése) estében az együttműködések tervezett tématerületei a következők:

- ◆ a kulturális és kreatív ipart segítő kezdeményezések, jó gyakorlatok megismerése;
- ◆ a kulturális és kreatív iparágak fejlesztésén keresztül a versenyképesség és az innovatív megoldások megjelenése, ill. munkatapasztalat megszerzésének lehetőségei;
- ◆ Az egységes Kárpát-medencei kulturális tér kialakulásának elősegítése a magyar közművelődés értékeinek, alkotásainak kommunikációja, az egyenlő hozzáférés és alkotó reprodukálásának biztosításán keresztül, különös tekintettel a gyermek és ifjúsági korosztályra.

A 4. specifikus cél (a helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztés támogatása) esetében a megvalósítani kívánt együttműködések tervezett tématerülete a következő:

- ◆ a helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztési modellek kialakítása, ezek működése, fenntarthatósága, hálózatfejlesztési módszerei.

A HKFS megvalósítása során a tervezett együttműködések fő irányvonalát a Kulturális Központok Országos Szövetsége (KKOSZ) és tagszervezetei (jelenleg több mint 70 intézmény) adják. A Csabagyöngye Kulturális Központ alapító tagja a KKOSZ-nek és a jelenlegi elnökét is az intézmény adja. A KKOSZ húsz éve fogja össze az ország városi és budapesti kerületi művelődési intézményeit, elsődleges feladata, hogy tevékenységével segítse a sokirányú kulturális, közösségi és szabadidős tevékenységet folytató, kulturális központok, közművelődési és szabadidős többfunkciós intézmények szakmai fejlődését, információcseréjét. Tagszervezetei között önkormányzatok és non-profit szervezetek (Kft-k, egyesületek, alapítványok) által fenntartott intézmények találhatóak. Tagjai az ENCC (European Network of Cultural Centres) nemzetközi szervezetnek.

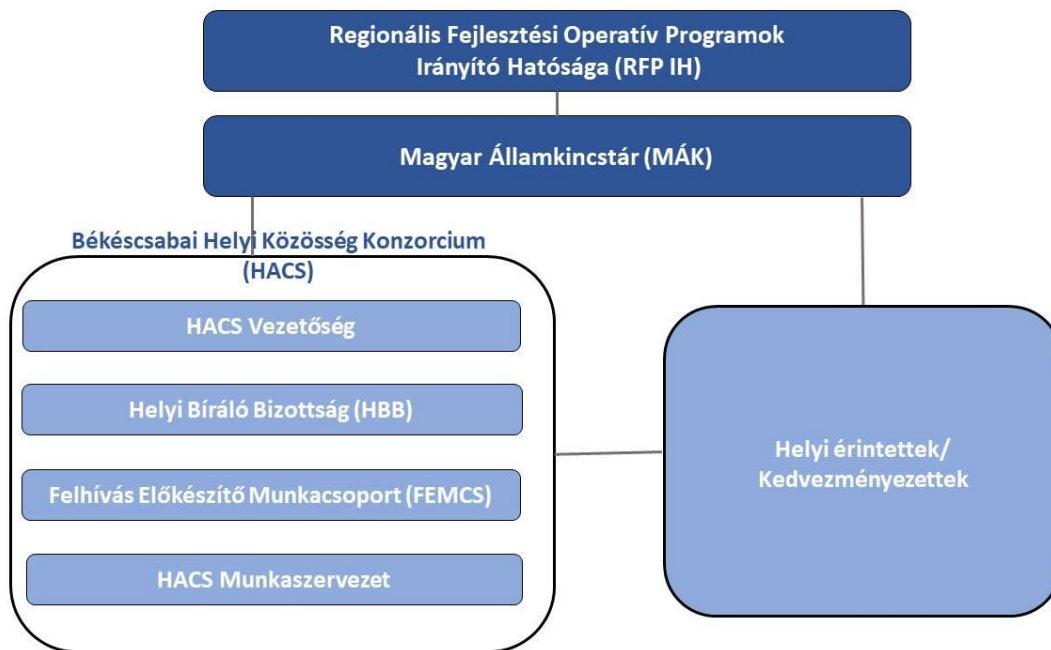
Tervezett együttműködésekre példák:

- Kreatív ipar tématerületen:
 - KKOSZ, Pécsi Kulturális Központ - Kreatív Ipari Klaszter , Városrészi hálózatok.
- Helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztési modell tématerület:
 - KKOSZ, Váci Mihály Kulturális Központ - Nyíregyházi Kosár bevásárló közösség;
 - KKOSZ, ENCC: Kulturális részvétel - új perspektívák a vidékfejlesztésben; A kulturális központok (EU) tudása és know-how-ja az innovatív ötletek, megoldások megvalósítása és fenntartása érdekében.

6.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

6.3.1 A HACS összetétele, szervezeti felépítése, az egyes szervezeti egységek feladatai

A Békéscsabai Helyi Akciócsoport konzorciumi formában működő szervezet. A HKFS megvalósításának kezdő lépéseként, legkésőbb a **támogatói döntést követő 6. hónap** végéig – a rendelkezésre álló adminisztrációs és menedzsment költségek terhére – a tagok **Szervezeti és Működési Szabályzatot** dolgoznak ki, mely Szabályzat tartalmazza a működés részletes szabályozását, eljárásrendjét, az egyes szervezeti egységek feladatait és felelősségi körét, munkaügyi szabályozásokat, stb. Így jelen fejezetben kizárólag a legfontosabb, a Szabályzat alapját jelentő szervezeti és működési irányelveket mutatjuk be.

a) Konzorcium (tagság)

A konzorcium (tagság) a szervezet legfőbb szerve, a tagok összessége, amelyet az alapító tagok alkotnak.

Kizárólagos hatáskörébe tartozik:

- ◆ A HACS működését szabályozó dokumentumok, valamint a HACS stratégiai fejlesztési dokumentumainak az elfogadása, módosítása (pl. konzorciumi megállapodás, SZMSZ, HKFS, támogatási felhívások);
- ◆ A HACS működési formájának, jogi kereteinek elfogadása, módosítása;
- ◆ A HACS éves költségvetésének elfogadása;
- ◆ A HACS tagsági viszonyára vonatkozó döntések meghozatala (pl. új tag felvétele, tag kizárása);
- ◆ Az éves beszámoló, előrehaladási jelentések, kifizetési kérelmek elfogadása;
- ◆ A vezető tisztségviselők (vezetőségi tagok, bírálóbizottsági tagok, munkaszervezeti vezető) megválasztása;
- ◆ Döntés a támogatandó projektekről (HBB értékelése alapján, IH-nak előterjesztve)

- ◆ Minden egyéb olyan stratégiai szintű döntés, amelyet a SZMSZ a Konzorcium kizárólagos hatáskörébe utal.

A Konzorcium működését a Konzorciumi megállapodás és az SZMSZ szabályozza. A tagság üléseit az Elnök hívja össze, de valamennyi tagnak lehetősége van az ülés összehívásának kezdeményezésére. A tagság évente legalább 1 alkalommal ülésezik. A rendes ülés mellett rendkívüli ülés összehívása is lehetséges.

A Konzorcium működésének fő szabályai:

- ◆ Határozatképes, ha a tagok legalább 50%-a + 1 fő jelen van;
- ◆ Valamennyi tag 1 szavazattal rendelkezik a döntéshozatal során;
- ◆ A szavazás minden esetben nyílt;
- ◆ A döntéshozatal alapesetben egyszerű többséggel történik;
- ◆ Az SZMSZ által meghatározott esetekben – pl. HKFS módosítása, Vezetőség megválasztása, helyi bíró bizottság megválasztása, tagok kizárása – a konzorcium 2/3-os döntéssel dönt;
- ◆ Az ülésekről jegyzőkönyv készül.
- ◆ A HACS-ban való részvétel nyitott, új tagok számára a jövőben is lehetőség van a csatlakozásra az alábbi feltételek teljesülése esetén:
 - A HACS tagjai csak a településen székhellyel vagy telephellyel rendelkező települési önkormányzat, önkormányzati intézmény, többségi önkormányzati tulajdonú gazdasági társaság, költségvetési szervek és intézményeik, civil szervezetek, egyházi jogi személyek (belső egyházi jogi személy), továbbá gazdálkodó szervezetek, egyéni vállalkozók lehetnek;
 - A HACS tagoknak el kell fogadniuk a HACS céljait, irányelveit, tevékenyen részt kell vállalniuk a HKFS megvalósításában;
 - A három szektor képviselőiténél kiegyensúlyozottnak kell maradnia;
 - A HACS összetétele megfelelően reprezentálja a helyi társadalom sokféleségét.

b) HACS Vezetőség

A HACS operatív testülete a Vezetőség. A Vezetőség tagjainak száma – a Konzorciumi megállapodás alapján - 3 fő. A Vezetőség tagjait a HACS tagságából a konzorcium választja ki, 2/3-os döntéssel. A Vezetőség tagjai a 3 szektort (magán-, köz- és civil szféra) 1-1 fővel képviselik.

A Vezetőség tagjainak változásáról a konzorciumi tagság dönthet. A Vezetőség egyetlen tagja sem lehet a HACS alkalmazottja.

A Vezetőség feladata az SZMSZ által a hatáskörébe utalt feladatok, valamint a teljes konzorciumi tagság összehívását nem igénylő egyéb döntési jogkörök ellátása – egyebek között:

- ◆ A HACS működésének, a HKFS megvalósításának irányítása, felügyelete;
- ◆ Tagi ülések összehívása, szervezése, levezetése;
- ◆ Javaslatétel tagsági jogviszonyra (új tag felvétele, tagsági jogviszony megszüntetése);
- ◆ Javaslatétel a munkaszervezet vezetőjére;
- ◆ Javaslatétel a támogatási felhívásokra, az értékelési szempontrendszer összeállítására, a támogatási kérelmek befogadására és rangsorolására;

- ◆ A HKSF megvalósítása során felmerülő egyéb feladatok ellátása, szükség esetén javaslatával a HKFS módosítására;
- ◆ Éves beszámolók, előrehaladási jelentések, kifizetési kérelmek előterjesztése.

A Vezetőség saját ügyrendje szerint működik az SZMSZ alapján. **Akkor határozatképes, ha minden tagja jelen van, a határozatokat egyszerű szótöbbséggel hozza.** A szervezet képviselőjére a HACS-Vezető jogosult, akit a Vezetőség tagjai választanak meg.

c) Helyi Bíráló Bizottság (HBB)

A HBB a helyi fejlesztési stratégiára alapozott, közösségi szinten irányított városi, helyi fejlesztések megvalósítása érdekében a HACS által közzétett felhívásokra benyújtott Támogatási Kérelmek kiválasztási folyamatában döntés-előkészítő tevékenységet lát el.

A HACS rendes tagjaiból választott önálló testület. A HBB tagjait a HACS konzorciumi tagsága választja, 2/3-os többséggel, az alábbi feltételek figyelembevételével:

- ◆ A HBB tagjai személyükben nem lehetnek azonosak a HACS Vezetőségének tagjaival;
- ◆ A képviselt szervezet székhellyel vagy telephellyel rendelkezik a településen (adódik a HACS tagságból);
- ◆ A HBB megfelelően reprezentálja a helyi társadalom sokféleségét;
- ◆ A három érdekszféra képviselője arányosan valósul meg az alábbiak szerint:
 - A HBB 3 testületi tagból (1 fő a közszféra, 1 fő a civil szféra, 1 fő a vállalkozói szféra képviselőjében) áll, akik helyettesítésükre (távollétben, illetve összeférhetlenség esetén) 1-1 póttagot választanak, mindhárom szektorból. Póttag csak a saját szektorába tartozó tagot helyettesíthet, hogy a HBB-ben meghatározott arányok ne módosuljanak.
 - El kell kerülni, hogy az egyes szervezeteket képviselő személyek másik érdekszféra képviselőjében is megjelenjenek
 - A HBB minden tagja 1 szavazattal rendelkezik.
 - A HBB akkor határozatképes, ha mindhárom tagja / szféra képviselője jelen van.
 - HBB-ben a szavazatok legalább 50%-át állami hatóságnak nem minősülő partnerek adják.
- ◆ A 3 tag egyike tölti be a Bizottság elnökének pozícióját, alelnököt is választanak, aki az elnököt távollétben helyettesíti.

Összeférhetlenség kezelése: a HBB tagja nem vesz részt saját szervezete pályázatának értékelésében, illetve olyan pályázat értékelésében, amelyben közeli hozzátartozója érintett.

A HBB összehívásának, feladatainak és működésének részletezését a 2. mérőföldkő keretében (2018. január 31-ig) kidolgozandó HBB ügyrend tartalmazza.

A HBB főbb feladatai a következők:

- döntés a HACS munkaszervezet által felterjesztett helyi támogatási kérelmek rangsoráról és a támogatás összegéről;
 - a Munkaszervezet értékelésével történő egyetértés esetén jóváhagyás;
 - egyet nem értés esetén az érintett helyi támogatási kérelm(ek)et indoklással ellátott visszaküldése újraértékelésre;
- a HBB üléseiről a Munkaszervezet által készített jegyzőkönyveket hitelesíti.

d) A Felhívás Előkészítő Munkacsoport (FEMCS)

A FEMCS a helyi felhívások szakmai tartalmának meghatározásában résztvevő szakmai-javaslattevő testület, mely egy vagy több helyi felhívás előkészítéséért is felelős lehet.

A FEMCS tagok körét a HACS vezetősége határozza meg, már megválasztott FEMCS tag is javasolhat új tagot, akár külsős szakértőt is.

A FEMCS titkársági feladatait a HACS munkaszervezete látja el, mely összehívja a FEMCS üléseket és a meghívóval együtt kiküldi a helyi felhívás tervezetét; az ülésekről emlékeztetőt készít; a munkacsoport ülésein elfogadott javaslatokat átvezeti a helyi felhívás tervezeten és javaslatot tesz a helyi felhívás és dokumentumainak végleges formájára, tartalmára. A FEMCS állandó meghívottja az IH képviselője, aki gondoskodik a helyi felhívás szabályosságának felügyeletéről.

A FEMCS tagjai szakmailag támogatják a helyi felhívások kialakítását és határidőre véleményezik a FEMCS ülések emlékeztetőit.

e) Munkaszervezet és munkaszervezeti vezető

A Munkaszervezet a HACS ügyviteli, adminisztratív szervezete, feladata az igazgatási és pénzügyi feladatok ellátása. A Munkaszervezet munkáját a munkaszervezeti vezető irányítja. A Munkaszervezetben dolgozók tevékenységüket munkaviszony keretében látják el.

Feladata a HKFS tervezési folyamat menedzselése, a HKFS megvalósítása, az alábbi fő részfeladatok ellátásával, a munkaszervezeti vezető irányítása mellett:

- ◆ A HACS tevékenységének koordinálása, adminisztrációs, titkársági feladatok elvégzése;
- ◆ Szervezeti szabályzat, munkatervek, kommunikációs tervek elkészítése;
- ◆ Térségi animáció, projektgenerálás;
- ◆ Ügyfélszolgálati feladatok, információszolgáltatás, tájékoztatás a potenciális és tényleges támogatást kérők számára;
- ◆ A Munkaszervezethez beérkező projektötletek pályáztatá érlelésének segítése, a potenciális pályázók segítése a pályázatok összeállításában és az elszámolásokban;
- ◆ Beérkezett támogatási kérelmek értékelése, pályázatok felterjesztése döntésre (döntési jogkör nélkül): beérkezett projektjavaslatokról és a HBB döntéseiről szóló nyilvántartások, jegyzőkönyvek vezetése; a benyújtott projekt adatlapok előkészítése döntéshozatalra;
- ◆ Beszámolók, előrehaladási jelentések összeállítása a pályázati követelmények szerinti formában és tartalommal;
- ◆ Döntés-előkészítő anyagok összeállítása a Konzorcium, a Vezetőség és a HBB számára;
- ◆ Monitoring feladatok ellátása;
- ◆ A HACS működési költségeinek kezelése, elszámolások készítése, jelentések és fizetési kérelmek benyújtása az Irányító Hatóságnak;
- ◆ A HACS szakmai képvisellete;
- ◆ Operatív szintű kapcsolattartás, események szervezése és koordinálása;
- ◆ Nyilvánosság biztosítását szolgáló tevékenységek ellátása;
- ◆ A HACS működéséhez szükséges technikai háttér, infrastruktúra biztosítása.

A Munkaszervezet szervezeti felépítése, feladatai, létszáma a szervezet tevékenységeihez igazodóan változhat, amely az SZMSZ-ben kerül meghatározásra; az alábbi fő szempontok mindenkori figyelembevételével:

- ◆ A Munkaszervezet a HACS tagegysége.
- ◆ A Munkaszervezet jogképes és cselekvőképes, non-profit szervezet.
- ◆ A Munkaszervezetnek biztosítania kell a feladatok hatékony és minőségi ellátásához szükséges ismeretekkel, képzettséggel és tapasztalatokkal rendelkező humán erőforrásokat (a térség közössége és gazdasága fejlesztéséhez használható szakmai háttérrel és helyismerettel), valamint technikai háttérrel.
- ◆ A Munkaszervezetnek biztosítania kell 1 fő a térségben széles körben elfogadott, tapasztalt vezetőt, aki megfelelő szakmai képességekkel és tudással rendelkezik a munkaszervezet animációs, projektgenerálási, gazdaság- és társadalomszervezési feladatainak koordinálásához és a HACS operatív működésének irányításához.
- ◆ A munkaszervezet vezetője nem lehet a HACS elnöke/vezetője.
- ◆ A Munkaszervezet munkatársai pályázatírói és egyéb vállalkozói tevékenységet nem végezhetnek a HKFS pályázati felhívással érintett intézkedéseivel összefüggésben.
- ◆ A vezető és a munkatársak munkaköri leírás/szerződés alapján végzik a munkájukat (SZMSZ).

Összetétel: 4 fő - 1 fő munkaszervezet vezető (szakmai vezető), 1 fő szakmai koordinátor, 1 fő szakmai asszisztens és 1 fő projektasszisztens. A beérkezett helyi támogatási kérelmek ügyintézésével kapcsolatosan megnövekedett adminisztrációs feladatok ellátása miatt 2019. januártól szükséges volt pénzügyi vezető alkalmazása, ugyanis a projekt megvalósítás során felmerült pénzügyi feladatok teljeskörű ellátása szakirányú képzettséggel rendelkező szakember bevonását igényelte.

A beérkezett helyi támogatási kérelmek ügyintézésével kapcsolatosan megnövekedett adminisztrációs feladatok ellátása miatt szükséges volt 2 fő műszaki asszisztens alkalmazása, ugyanis a projekt megvalósítás során beérkezett ERFA típusú helyi támogatási kérelmek műszaki - szakmai tartalmának, illetve a helyes műszaki megoldások alkalmazásának ellenőrzése indokoltá tette szakemberek bevonását.

A szakmai asszisztens munkakör 2019. februárban megszűnt. A munkatársak feladatait a következő táblázat foglalja össze:

Pozíció	Elvart végzettség, szakmai tapasztalat	Feladat
Munkaszervezet vezető (1 fő) (2017-2021)	Jogi szakvizsgával rendelkező jogász, és felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói végzettség, projektmenedzseri tapasztalat.	Munkaszervezet munkájának teljes körű irányítása, ellenőrzése, feladatellátás szakmai koordinációja, a szakmai vezető feladatainak ellátása. Jogi szakvizsgával rendelkező jogásként irányítja a jogi jellegű feladatok teljesítését a teljes projekt team közreműködésével, szükség szerint külső szakember bevonásával.
Projekt asszisztens (1 fő) (2017- 2021)	Irodai, adminisztratív munkavégzéshez kapcsolódó tapasztalat.	A munkaszervezet vezető munkájának segítése, adminisztratív és operatív jellegű feladatok ellátása.
Szakmai koordinátor (1 fő) (2017-2021)	Széleskörű projekt-végrehajtási és pénzügyi vezetői tapasztalat.	Pénzügyi feladatok kezelése, elsősorban a HKFS megvalósításához kapcsolódó pénzügyi feladatok ellátása (elszámolások készítése, kifizetési kérelmek elkészítése), helyi pályázati felhívások kiírásához kapcsolódó pénzügyi segítségnyújtás, továbbá projektmenedzseri feladatok elvégzése.

Pozíció	Elvárt végzettség, szakmai tapasztalat	Feladat
Szakmai asszisztens (1 fő) (2017 -2019)	Művelődésszervező- menedzseri képesítés és projekt-végrehajtási tapasztalat.	A szakmai koordinátor munkájának segítése, adminisztratív és operatív jellegű feladatok ellátása.
Pénzügyi vezető (1 fő) (2019- 2021)	Közgazdasági végzettség	A projekt költségkeret felhasználásának figyelemmel kísérése, költségvetések ellenőrzése, egyeztetése, aktualizálása, a pénzügyi folyamatok elemzésének elvégzése, továbbá projektben pénzügyi menedzseri feladatok ellátása.
Műszaki munkatárs (asszisztens) 2 fő (2019-2020)	Mérnöki végzettség	A projekt és projektelemegek műszaki megvalósításának ellenőrzése, a projekt műszaki-dokumentáció ellenőrzése a szükséges szakmai szakértői egyeztetések lefolytatása, javaslattevél a szükséges módosításokra, a műszaki és pénzügyi folyamatok elemzésének elvégzése.

A **szervezeti keretek** további részletei a **Szervezeti és Működési Szabályzatban** kerülnek majd kidolgozásra.

6.3.2 Döntéshozatali struktúra

A HACS a legfőbb döntéshozó szerv. Döntéseit a HBB készíti elő, azaz a HBB három tagja végzi a tényleges tartalmi értékelést, a Munkaszervezet által lebonyolított formai és jogosultsági értékelést követően. A HBB javaslatát az Munkaszervezet terjeszti a Konzorcium elé. A Konzorcium által kiválasztott és pontszám szerint rangsorolt Támogatási Kérelmek (TK) kerülnek megküldésre az IH-nak ellenőrzésre.

Az értékelési folyamat kétféle eljárásrendet követ:

- ◆ A kulcsprojektek esetén kiemelt eljárásrend alapján történik a pályáztatás és a kiválasztás;
- ◆ Az egyéb (helyi felhívásokra érkező) projektek esetében a pályáztatás folyamatos, szakaszos értékeléssel, azaz a HACS által megjelentetett Felhívást követően folyamatosan be lehet nyújtani a pályázatokat a HACS Munkaszervezetéhez.

Az **eljárési keretek** további részletei a **Szervezeti és Működési Szabályzatban** kerülnek majd kidolgozásra.

6.4 Kommunikációs terv

A kommunikáció célja a HKFS megvalósulásával elért eredmények közzététele, a projekt ismertségének és elfogadottságának növelése érdekében. A kommunikációs tevékenységek - a tervezéstől kezdődően biztosítják a források felhasználásának átláthatóságát, és a megvalósult fejlesztések nyilvánosságát.

6.4.1 Célcsoportok meghatározása

A stratégiában meghatározott fejlesztési irányok és beavatkozási területek alapján a HKFS tervezése, megvalósítása során az alábbi célcsoportok érintettek:

- ◆ A város kulturális csoportjai:

- hagyományőrző csoportjai: néptánc csoportok, népdalkörök, kézművesek, stb.
- művészeti csoportok: színjátszó csoportok, énekkarok, zenekarok, zenészek, fényképészek, festők stb.
- ◆ A város kulturális életének vezetői:
 - művelődésszervezők
 - közművelődési intézmények vezetői, kulturális egyesületek vezetői, oktatási intézmények vezetői, vallási vezetők, stb.
- ◆ A város nonprofit szereplői: egyesületek, alapítványok, nonprofit kft-k
- ◆ A város hátrányos helyzetű, sérülékeny társadalmi csoportjai:
 - nők, idősek, nagycsaládosok, pályakezdő fiatalok, fogyatékossgal élők, szegénységben élők, alacsony iskolai végzettségűek, kisebbségi etnikumok tagjai.
- ◆ A város hátrányos helyzetű csoportjainak segítői: szociális munkások, védőnői szolgálatok, családsegítők stb.
- ◆ A város kis- és középvállalkozásai
- ◆ Környezetvédelmi szervezetek
- ◆ A kulcsprojektek közvetett érintettjei:
 - Beruházási projekt lehetséges érintettjei: városrészek lakossága, közösségei, a kulcsprojekt fejlesztéseivel érintett városrészek civil szervezeteinek tagjai, a kulcsprojekt fejlesztéséhez más városrészekből érkezők csoportjai (kreatív iparhoz köthető, a képzéseket, szakmai műhelyeket vezető szakemberek, művészek, más városrészekből érkező alkotó közösségek, akik bemutatkozási lehetőséget kapnak az adott helyszínen).
 - Szoft projektek érintettjei: kulturális és művészeti csoportok, kézműves és hagyományőrző körök, művészeti képzésben résztvevők, az alkotó tevékenységekbe bevont hátrányos helyzetű csoportok (fogyatékossgal élők, munkanélküliek, szenvedélybetegek, mentális betegségekben szenvedők, mélyszegénységben élők, dolgozói- és időskori szegénységben élők stb.)
- ◆ Aktív, a város kulturális életének javításáért, a közösség építéséért tenni kívánó lakosság
- ◆ A széles helyi nyilvánosság.

A megszólított célcsoportok a HACS illetékességi területének teljes lakónépességét, helyi társadalmát lefedik.

6.4.2 Szervezeti keretek

A HACS működésének, valamint a HKFS tervezésének, megvalósításának, majd azt követő időszak kommunikációs feladatainak elvégzésére a HACS döntéshozó szerve a Békéscsabai Városfejlesztési Nonprofit Kft-ét kérte fel. A tervezés, megvalósítás és az azt követő időszak európai uniós, illetve hazai szabályozásoknak megfelelő kommunikációs tevékenység szabályos, és hatékony megvalósításáért a Békéscsabai Városfejlesztési Nonprofit Kft ügyvezetője felel.

6.4.3 Kommunikációs tevékenységek és alkalmazott kommunikációs eszközök

A projekt előkészítési szakaszának kommunikációs feladatai

Honlap

A HACS <http://clldbekescsaba.hu/> honlapján teszi közzé a HKFS tervezéséhez, megvalósításához és az utóéletéhez/fenntartásához kötődő információkat. A Munkaszervezet munkatársainak feladata a honlap aktualizálása.

A honlapon is közlésre kerülnek

- ◆ lakossági fórumok felhívásai, sajtómegjelenések, a fotódokumentációk;
- ◆ tájékoztató rendezvények meghívói, emlékeztetői, a rendezvényekről készített fotó dokumentáció
- ◆ a HACS által kiírt pályázatok és minden kapcsolódó információ,
- ◆ a pályázatok eredményei, pályázati közlemények;
- ◆ a kötelező formai elvárások az *Infoblokkban*.

Közösségi média

A HACS a célcsoportok könnyebb és gyorsabb elérhetősége érdekében létrehozta saját facebook oldalát, melyet a Munkaszervezet munkatársai gondoznak, frissítenek. A fiatalok és középkorúak megszólításának egyik leggyorsabb és legbiztosabb módja a közösségi oldal, mint kommunikációs és nyilvánossági csatorna alkalmazása.

A projekt megvalósítási szakaszának kommunikációs feladatai

Levelező-lista

A benyújtott pályázatok alapján a Munkaszervezet a pályázók és a pályázatban feltüntetett kapcsolattartók e-mail címeiből létrehoz egy közös levelező listát, amely segítségével e-mail-es kapcsolatot tart fenn az érintettekkel és minden szükséges pályázati/elbírálási/megvalósítási stb. információt elektronikus formában küld meg - a hivatalos postai értesítést megelőzően.

Tájékoztató tábla elkészítése és elhelyezése

A lakosság tájékoztatását, figyelmének felhívását a HKFS megvalósításához kapcsolódó, európai uniós támogatásból megvalósuló helyi fejlesztésekről azok megvalósulási helyszínein, a fizikai megvalósulás kezdetekor kihelyezett tájékoztató táblák útján biztosítja.

Fotódokumentáció

A HACS kommunikációs céllal a megvalósult fejlesztésekről, az infrastrukturális beruházásokról, eszközbeszerzésekről és a kulturális, közösségi célú szoft fejlesztési elemekről (*kreatív foglalkozások, képzések, tréningek stb.*) 5-5 darab jó minőségű, 300 dpi felbontású vagy minimum 1 MB méretű, nyomdai felhasználásra alkalmas fényképet készít vagy készített.

A projekt megvalósítását követő szakaszkommunikációs feladatai

TÉRKÉPTÉR

A széleskörű nyilvánosság biztosítása érdekében a HACS gondoskodik arról, hogy a projektről szóló leírást, a professzionális, a fejlesztést igényesen bemutató nyomdai felhasználásra alkalmas fényképet az erre a célra létrehozott TÉRKÉPTÉR-be feltölti.

A kommunikációs tevékenységek ütemterve, pénzügyi terve

Kommunikációs eszközök	Tevékenység időbeni ütemezése (év/hónap)	Darabszám	Az eszköz paraméterei	Az eszköz költsége (nettó, forint)
Kommunikációs terv	2016.06.	1	„KTK 2020”-nak megfelelő kommunikációs terv a HKFS alfejezeteként benyújtva	HKFS
Honlap fejlesztése és frissítése	2017.12.	1	A jelenlegi honlap alapján új weboldal (alap tulajdonságokkal, domain névvel, tárhellyel, grafikai tervezéssel, reszponzív, mobilra optimalizáltsággal, admin felülettel) kialakítása.	135.071
Honlap arculati elemeihez köthető tevékenységek	2017.12.	1	Az új honlaphoz kapcsolódóan logók feltöltése (Széchenyi2020 logó és infoblokk)	27.559
Szociális média alkalmazása	2016.07.	1	A HACS saját Facebook profiljának létrehozása folyamatos aktivitás biztosításával	nem releváns
Részvételi alapú bevonás (pl.: workshopok)	2016. 05. -	48	Workshopok megtartása városrészi bontásban, hat helyszínen, egy helyszínen évente két alkalommal.	nem releváns
Levelező lista	2016.12.	1	A HACS felhívásaira pályázók és a pályázatban feltüntetett kapcsolattartók e-mail címeiből létrehozott levelező lista.	nem releváns
Tájékoztató táblák kihelyezése	2018.09. -	4	„C” / (A2) 594 x 420 mm/ típus	18.000

Fotódokumentáció	2016.06. -	Megvalósuló projektek függvényében	jó minőségű, 300 dpi felbontású vagy minimum 1 MB méretű, nyomdai felhasználásra alkalmas fénykép	39.370
Sajtóközlemény kiküldése a projekt zárásáról és a sajtómegjelenések összegyűjtése (nem elszámolható)	2021.12.	Megvalósuló projektek függvényében		<i>nem releváns</i>
TÉRKÉPTÉR	2021.12. -		Központi TÉRKÉPTÉR feltöltése	<i>nem releváns</i>
Összesen:				220.000

6.5 Monitoring és értékelési terv

A HACS felelős a helyi fejlesztési stratégiára alapozott, közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések megvalósításának nyomon követéséért / monitoringjáért, ami folyamatos adatgyűjtésen alapszik, lehetővé téve, hogy a HACS/IH vizsgálja a tevékenységek előrehaladását a kitűzött célok viszonylatában.

A monitoring területe:

- ◆ A HACS által felhasználható támogatási keretösszeg ütemezett és szabályszerű felhasználásáról,
- ◆ A Támogatási kérelmek (TK) támogatási szerződésben foglalt vállalásainak teljesüléséről,
- ◆ A HKFS céljainak megvalósításáról.

6.5.1 A monitoring folyamata

1. A rendszer kiépítése

- ◆ **Indikátorok/mutatószámok és az adatgyűjtés módjának meghatározása:** a TOP 7. prioritásban alkalmazott indikátorokhoz és a stratégiában meghatározott célok teljesüléséhez kapcsolható mutatószámok, amelyeket a HKFS-ben meghatározott eredmények, illetve kimenetek /mérhető értékeknek /outputoknak megfelelően a pályázati felhíváshoz kapcsolódó pályázati útmutatóban tesz közzé a HACS. A vállalt indikátor értékeket a benyújtott helyi pályázatok, illetve a Támogatási Szerződés mellékletét képező támogatást nyert pályázati dokumentáció tartalmazzák.
- ◆ **Jelentési rendszer kidolgozása:** a HACS a helyi pályázati felhívásokhoz kapcsolódó útmutatóban határozza meg a jelentések tartalmát (formanyomtatvány mellékelésével), illetve a jelentések gyakoriságát. A projektgazdák jelentési kötelezettsége függ a projektek fajtájától és méretétől, de minimum fél évente benyújtják az előrehaladási jelentést a HACS Munkaszervezetének.
- ◆ **Adminisztrációs rendszer kialakítása a Munkaszervezet menedzsment költségeink nyomon követésére:** a HACS által készítendő időközi beszámolók és kifizetési kérelmek elkészítéséhez a HACS Munkaszervezete felállít egy adminisztrációs rendszert, amellyel a működéshez szükséges források költségeinek nyomon követését végzi.

2. Indikátorok mérése

Adatgyűjtés és feldolgozás

A HKFS indikátorait a projektgazdák által megvalósított fejlesztések kimenetei és eredményei adják meg: a HACS Munkaszervezete a projektgazdák előrehaladási kérelmei alapján összegyűjtött outputokat összegzi stratégiai szinten, és veti össze a HKFS-ben meghatározott mérőszámokkal.

Indikátor	Adatgyűjtés módja	Adatgyűjtés gyakorisága
Városi területeken épített vagy renovált köz- vagy kereskedelmi épületek, melyek a helyi közösségek kulturális és közösségi rendezvényeinek biztosítanak helyet. (m ²)	Kedvezményezettek beszámolóí (output indikátorok összesítése)	Félévente
Városi területeken létrehozott vagy helyreállított közösségi épületek, melyek a helyi közösségek kulturális és közösségi rendezvényeinek biztosítanak helyet. (m ²)	Kedvezményezettek beszámolóí (output indikátorok összesítése)	Félévente
A HFS végrehajtás keretében megújított közösségi tereket rendszeresen igénybe vevő lakosság aránya. (%)	Kedvezményezettek beszámolóí (eredmény indikátorok összesítése)	Félévente
Intézmények száma, amelyekben nőtt a látogatottság a program előtti időszakhoz képest. (darab)	Kedvezményezettek beszámolóí (eredmény indikátorok összesítése)	Félévente

A HACS Munkaszervezete, a HKFS-re alapozott Felhívás és a HACS Vezetőség által alkalmazott projekt-kiválasztási eljárásrend alapján, valamint a kedvezményezettek Előrehaladási jelentéseiből nyert információt összesíti, és rendszeresen, de legalább félévente egyszer beszámolót készít a HACS részére, hogy bizonyosságot adjon a stratégia megvalósításának eredményes előrehaladásáról.

A HACS félévente kifizetési kérelemmel egybekötött időközi beszámolót készít és nyújt be az Irányító Hatóság felé, amelyben ismerteti a Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégia végrehajtásának előrehaladását és működéshez szükséges források kifizetését igényli meg.

3. Átfogó értékelések

A HACS Munkaszervezete az indikátorok teljesülésén felül tevékenységének hatékonyságát, eredményességét kvalitatív értékelési módszerekre épülő vizsgálatokkal is mérni tervezi.

E cél érdekében a HACS időközi beszámolót készít a programmegvalósítás felénél, annak érdekében, hogy a szükséges korrekciók még megtehetőek legyenek. A program eredményességét pedig átfogó záróvizsgálattal tárja fel.

A vizsgálatok tervezett időpontja: 2020. és 2022.

4. Az eltérések okainak vizsgálata, kezelése

Amennyiben az összegyűjtött rész/adatok a HKFS-ben tervezett mutatók, illetve várt hatások teljesülésétől eltérő tendenciát mutatnak (pl.: kevés a pályázó, forrásfelhasználás üteme lassú, a programokban résztvevők száma elmarad a várttól stb.) a HACS értékelő jelentést készít.

Az Értékelő jelentést és az annak alapján készített Cselekvési tervet megtárgyalja és dönt a szükséges beavatkozásokról. A HACS a HKSF esetleges módosításával összefüggésben vagy ügyrendi módosításokról előzetesen egyeztet az IH-val.

5. Felülvizsgálatok és értékelések eredményének kommunikációja

Az eredmények kommunikálásának tervezett módjai:

- HACS honlapján hírek, publikációk megjelentetése
- Tájékoztató napok, fórumok szervezése a felülvizsgálatról, esetleges módosításokról

6.6 Horizontális célok

6.6.1 Esélyegyenlőség

A stratégia megvalósítása során a Békéscsabai Helyi Közösség kiemelt figyelmet kíván fordítani az egyenlő bánásmód követelményére, melyet a 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szabályoz.

A HACS a HKFS tervezési folyamata, megvalósítása és monitoringja során a nemek közötti esélyegyenlőség érdekében biztosítja, hogy a hatáskörében elvégzendő (menedzsment és adminisztrációs) feladatok legalább 50%-át női munkavállaló felelősségi és munkakörébe delegálja.

A HKFS tervezése során a városban található sérülékeny és/vagy hátrányos helyzetű csoportok, illetve azok képviselői megszólításra, bevonásra kerültek. A tervezett beavatkozások, kulcsprojektek kiválasztása során, annak társadalmi elfogadottságának biztosítása és támogatottsága érdekében a HACS illetékességi területén belül több fórumot is szervezett és e csoportok képviselőivel interjúkat készített (l. 1. fejezet).

A HKFS ERFA kulcsprojektje teljes körűen akadálymentesített módon valósul meg. A tervezett beruházások megvalósításakor a mozgásukban korlátozottak és az érzékszervi fogyatékossgal élők számára egyaránt, egyenlő eséllyel elérhető és használható infrastruktúra kialakítására kerül sor.

A HKFS által tervezett szoft tevékenységek (pl.: képzések, tréningek, kreatív foglalkozások stb.) mindegyike egyenlő bánásmódra és a diszkriminációmentes városi szociális élet megvalósítására törekszik. A programok célja a hátrányos helyzetű csoportok integrálása és részvételük biztosítása a város közösségi és kulturális életében. Ezen a területen Békéscsaba már mutatott fel eredményeket, melyek közül unikális az „Angyalok szárnyalása” produkció, melyre hatodik éve kerül sor a Jókai Színházban. Ezen a rendezvényen hosszú hónapokig tartó próbafolyamat után – rengeteg önkéntessel együttműködve – a fogyatékossgal élők és a helyi színészek közösen adnak műsort.

Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a HKFS Cselekvési terve a HACS illetékességi területére vonatkozó Békéscsabai Helyi Esélyegyenlőségi Programmal, az EFOP kapcsolódó céljaival és intézkedéseivel, valamint a Körösök Völgye Vidékfejlesztési Egyesület (LEADER Helyi Akciócsoport) Helyi Fejlesztési Stratégiáját figyelembe véve került kidolgozásra.

A HKFS megvalósítása során a pályázatok kiírásakor előnyt élveznek, plusz pontban részesülnek azok a pályázók, akik:

- ◆ Pályázatukban a hátrányos helyzetű vagy kiemelten kezelt csoportok (a szegénységben élők, fogyatékossgal élők, nők, idősek, pályakezdő fiatalok, nagycsaládosok, etnikai csoportok) negatív megkülönböztetésének mérséklését vagy felszámolását tűzték ki célul, illetve ezen csoportokba tartozók számára szerveznek fókuszált módon programokat;

- ◆ A szoft kulturális, közösségi programok megvalósítása során a lehető legtöbb érzék- vagy mozgásszervi sérüléssel élő személy egyenlő esélyű hozzáférést biztosítják, azaz megfelelnek a komplex akadálymentesítési kritériumnak.

6.6.2 Fenntarthatóság

A HACS az Európai Unió és a magyar szabályozásoknak eleget téve a fenntartható fejlődés biztosítását és a környezet védelmét horizontális megközelítésben, minden tevékenységébe beépítve kezeli.

A környezeti fenntarthatóság biztosítása már a HKFS tervezése során is fontos szempont volt: az adminisztratív feladatok végrehajtásakor a HACS törekedett az anyagfelhasználás/a hulladék keletkezésének minimalizálására, újrahasznosított eszközök alkalmazására és a helyi eredetű termékek használatára. Ezek érdekében a tervezés során tartott találkozók, műhelybeszélgetéseken a nyilvánosság biztosítása mellett ügyelt arra, hogy a meghívót és napirendet tartalmazó dokumentumok, valamint a csatolt háttéranyagok mindegyike elektronikus formában kerüljön továbbításra. Az adminisztráció elvégzéséhez a HACS biztosította azokat a technikai feltételeket, amelyek a felhasznált papírmennyiség, így a keletkezett hulladék minimalizálását tette lehetővé.

A HKFS tervezésének és megvalósításának környezeti fenntarthatóság szempontjából fő horizontális célkitűzései a helyi természeti és kulturális örökség védelme, a helyi erőforrások felhasználása, a helyi termékek és értékek támogatása.

A fentiek értelmében a pályázatok elbírálása során előnyt élveznek, ezáltal plusz pontban részesülnek azok, akik projektjükkel:

- ◆ tevőlegesen hozzájárulnak a helyi természeti és kulturális örökség védelméhez;
- ◆ a helyi termékekre alapoznak vagy előnyben részesítik azokat;
- ◆ infrastrukturális beruházás esetén gondoskodnak a környezeti kockázatok csökkentéséről/elkerüléséről;
- ◆ a környezeti fenntarthatóság jegyében figyelemfelkeltő, érzékenyítő, szemléletformáló szoft fejlesztéseket terveznek és valósítanak meg;
- ◆ gazdasági, társadalmi- és környezeti fenntarthatóság elveit szem előtt tartó, takarékos költségvetéssel rendelkeznek.

A környezetvédelmi fenntarthatóság szempontjai érvényesülésének monitoringja a benyújtott pályázatok dokumentációja és a dokumentált nyomonkövetés alapján történik, mivel a HACS által támogatott pályázatok mindegyikének meg kell felelnie valamely környezeti fenntarthatósági szempontnak.

Békéscsaba Megyei Jogú Város, fontosságának megfelelően, magas színvonalon kíván eleget tenni a kulturális szolgáltatások terén kötelező, valamint önként vállalt feladatainak. A hatályos közművelődési koncepció teljes körű megújítása a következő évben várható. A HKFS eredményei fenntarthatóságának egyik eszközeként a megújítani kívánt koncepcióban a közművelődési célok, folyamatok és az azok megvalósításáért felelős szereplők együttműködésének rendszere is rögzítésre kerül, akárcsak az önkormányzat fenntartásában működő közművelődési intézmények alapfeladatai újbóli kijelölése, azok bővítése, illetve a közművelődési megállapodásokkal partneri viszonyba került szervezeteken keresztül az ellátni kívánt tevékenységek körének kiterjesztése. Az így létrejövő helyi

rendelet - az új közművelődési törvény és végrehajtási rendeletének tervezett módosításának megfelelően - a kreatív ipar fogalomkörét is definiálni fogja.

6.7 A HKFS innovatív elemeinek bemutatása

Új típusú közösségi terek: közösség, gazdaság, kreativitás és kultúra összefűzése: *urban living lab*

A Békéscsabai Helyi Közösség Stratégiája egy olyan **kulturális, közösségfejlesztési és gazdasági irányokat célul kitűző, a város egészét megszólítani kívánó fejlesztési elképzelésre épül, amely** nem csak érinti, hanem átszövi, **összefogja a helyi társadalomnak ezt a három területét.**

A közösségi tervezés a program magjaként a helyi közösségi terek látogatóit, illetve a gazdasági szereplőket aktívan bevonni képes, a szociális gazdaságban is életképes iparág, a kreatív iparhoz köthető fejlesztéseket definiálta.

A minta az uniós kreatív gazdasági fejlesztések egyik eredményes formája, az „*urban living lab*”, más néven „*citylab*”: a helyi közösségek elhagyott ingatlanokat, használaton kívüli épületeket újítanak fel, **s kulturális- és kreatív ipari megoldásokkal új szolgáltatási ötleteket fejlesztenek és tesztelnek valós körülmények között.** Ezek a **központok minden korosztály, de kiváltképp a fiatalok számára valódi találkozási pontok**, a kreativitás kibontakoztatásán, az egyéni teljesítmények felmutatásán keresztül is képesek erős közösséget teremteni. A kreatív iparral ismerkedő fiatalok új kompetenciáik révén könnyen kapcsolatot teremtenek az idősebb korosztályokkal, hiszen olyan tudás birtokosai, melynek segítségével **minden szabadidős vagy művészeti tevékenység a digitális kor nyelvét használva megmutathatóvá válik a szélesebb közönség számára** is. (Egy békéscsabai városrész közösségi terében születő kulturális termék olyan korszerű és igényes formát ölthet, ami megkönnyíti az adott közösség kulturális termékeinek más helyszíneken, más városrészekben vagy akár Békéscsaba határain túl történő bemutatását.)

Azok a közösségi terek, melyek helyet adnak a kulturális és kreatív iparhoz köthető tevékenységeknek, nem csak a helyi közösség kohézióját erősíthetik, de az iparág „keltetője” funkciót is betölthetik, hiszen felkeltik a helyi lakosok érdeklődést, továbbá ismereteket közvetítenek számukra.

Hagyományokon alapuló új gazdasági erő az ország egyik legfejletlenebb régiójában – kreatív ipar

A Design Terminal adatai szerint Magyarországon a kreatív iparban dolgozik a foglalkoztatottak 4,4%-ka,²³ ami közelít az európai arányszámokhoz. Az ágazat ötször, exportja kétszer gyorsabban nő, mint a gazdaság egészének teljesítménye. Különös ismertetőjele, hogy hagyománya van Magyarországon, és fontos adalék az is, hogy a mögötte álló oktatási intézményrendszer kielégítő.

Békéscsaba alapozva képzőművészeti (Munkácsy Mihály) és nyomdaipari hagyományaira (Tevan Andor) csatlakozni kíván a kulturális és kreatív ipar sikertörténetéhez. A feltételek megteremtésére vállalkozik a CLLD program keretében: **megújítani és továbbfejleszteni közösségi tereit és azok kínálatát a meglévő művelődési intézményeinek bővítésével vagy új funkciót kapó ipari épületek,**

²³ http://www.designterminal.hu/uploads/content/files/vezetoi_osszefoglalo.pdf

kiürült üzletek felújításával, megteremtve a kreatív iparhoz köthető tevékenységeken alapuló alkotó munkavégzés és/vagy kikapcsolódás helyszíneit.

Alapok:

- ◆ A Csabagyöngye Kulturális Központ létrehozta saját „városi laboratóriumát”, az M3 Kreatív Műhely-t („EMKÖB”), mely ma már meghatározó vizuális platformja a városnak, a sétáló utca saját tervezésű megállító-tábláitól egészen addig a Youtube csatornáig,²⁴ melyen már 150 saját anyagot jegyeznek 140 ezer kattintással, s melyeknek a közösségi portálokon való megjelenései ennek a sokszorosát mutatják, több mint 11 ezres rajongói kört számlálva az anyaintézménynek.
- ◆ A Szentgyörgyi Albert Szakközépiskola és az Evangélikus Gimnázium művészeti tagozataiban folyó szakmai munka eredményei városszerte ismertek, a fiatal korosztály számára az alkalmazott művészetek (divat- és textiltervezés, fotó, számítógépes grafika, restaurálás) kulturális és kreatív ipari tevékenységeit sikeresen vonzóvá tenniük.
- ◆ A Gépészeti és Számítástechnikai Szakközépiskola képzési iránya is kompatibilis a kreatív iparral, mely a szoftverfejlesztés terén készíti elő a fiatalokat a 21. század digitális kihívásaira.
- ◆ A Jókai Színház mellett működő Színitanházban a színháztechnikai és színész szak mellett elérhető egy díszlet-, jelmez- és bábtervezésre felkészítő középiskolai szintű dizájn-szak, amely most bővül, és átkerül a MACIVA képzési rendszerébe.
- ◆ A Modern Városok Program közel másfél milliárdos fejlesztési forrásával egy világszínvonalú tanműhely jön létre a Békéscsabai Szakképzési Centrum keretében, mely a nyomdász-képzés nívós gyakorlati feltételrendszerét biztosítja majd. Bár a nyomdák besorolásuk szerint könnyűipari cégek, lényegében teljes struktúrájuk dizájnra, fotózásra, irodalmi vagy publicisztikai szövegekre, reklámra és digitális rendszerekre épül, így munkatársaik, beszállítóik egy jelentős része a kreatív iparban érintett.
- ◆ A város kulturális központjában, közösségi tereiben számtalan szakkör, művészeti csoport, klub, előadás sorozat, szervezett támogató tevékenység zajlik valamennyi korcsoportot érintve. Ezen tevékenységek egy részében emblematikus békéscsabai tárgyakat, termékeket állítanak elő a helyi közösség tagjai, főként a népművészethez, a kézművességhez kapcsolódóan. A kreatív ipar működési terében helyet kap az örökségvédelem, Békéscsaba pedig helyi hagyományokban gazdag, azok megőrzésére erőforrásokat biztosít.

Új típusú városi kohézió

Egy Békéscsaba nagyságú városban a helyi közösség könnyen atomizálódik, a városrészek közötti kapcsolatok gyengülhetnek, ha a lakosok nem kapnak impulzusokat a helyi identitás megerősödéséhez, a szolidaritás kialakulásához. Egyszeri közösségi akciókkal, változatos és színvonalas kulturális programokkal segíteni lehet a helyi közösség összetartását, **azonban egy rendszerbe szervezett program megsokszorozza a városrészek közötti, a korosztályok közötti, az eltérő érdeklődési körűek közötti, a különböző társadalmi státuszú emberek közötti, a fogyatékkal**

²⁴ <https://www.youtube.com/user/csabagyongyekult>

élők és az ép személyek közötti interakciókat, ezáltal segítve a közösséghez tartozás megerősödését, a **békéscsabai identitás erősödését**, az egymásra való odafigyelés képességét.

Módszerek:

- ◆ **A kreatív gazdaság eszköztrendszerét elvinni a város minél több kulturális és közösségi terébe, kiegészítve, megújítva, s a jelenleginél jobban láthatóvá téve az ott folyó munkát.**
- ◆ Összekötni az egymástól sok esetben **fizikailag is jelentős távolságban lévő közösségi terek használóit**, vendéglátásokat szervezésével, dokumentálásával és elérhetővé tételével.
- ◆ A digitális korszak vívmányait és a helyi közösségek kulturális tevékenységeit egy platformra helyezni annak érdekében, hogy a különböző korosztályok között kapcsolat alakuljon ki a lokális kulturális térben.

6.8 Kockázatok

A Békéscsabai Helyi Közösségi Fejlesztési Stratégiájának megvalósítása során felmerülő kockázatokat és azok kezelési lehetőségeit az alábbi táblázat összegzi. A **bekövetkezési valószínűség** és a **hatás nagysága** szerint a kockázatok négy fő kategóriába sorolhatók: előbbi esetén az „alacsony – kis – közepes – magas”, utóbbinál a „kis – közepes – nagy – kritikus” tartományokba.

Kockázat megnevezése	Kockázat típusa	Bekövetkezés valószínűsége	Hatás	Kockázatkezelési beavatkozások
Vállalkozók és szállítók nem megfelelő kiválasztása	Műszaki	Kis	Nagy	A vállalkozók referenciáinak részletes és körültekintő vizsgálata, az időre történő szállítás ellenőrzése.
Mind a kivitelezés, mind a működtetés ideje alatti meghibásodások	Műszaki	Kis	Közepes	Berendezések megfelelő használatának felügyelete, a technológia folyamatos ellenőrzése.
Kedvezőtlen időjárási körülmények következtében elhúzódik a közösségi terek kivitelezése	Műszaki	Kis	Nagy	Fontos a pontos tervezés és a megfelelő időbeli ütemezés (pl. infrastrukturális beavatkozások a nyári hónapokra történő időzítése).
Jogszabályi környezet megváltozása	Jogi	Közepes	Közepes	Az olyan érzékeny területek, mint a közbeszerzési eljárás, melynek jogszabályi előírásai folyamatosan változnak, minél gyorsabb lefolytatása.
Az engedélyeztetési eljárás elhúzódnása	Jogi	Közepes	Nagy	A projektek ütemtervét úgy szükséges összeállítani, hogy az engedélyezési eljárások elhúzódnása mellett is reális legyen a megvalósítás. Javasolt "puffer" beiktatása, illetve a hatóságokkal való folyamatos kapcsolattartás.
Környezetvédelmi vagy műemlékvédelmi	Jogi	Kis	Közepes	A tervezés során törekedni kell a környezetvédelmi és műemlékvédelmi

Kockázat megnevezése	Kockázat típusa	Bekövetkezés valószínűsége	Hatás	Kockázatkezelési beavatkozások
előírások megnehezítik a megvalósítást				szempontok teljes körű figyelembevételére.
A beruházások a helyi lakosság ellenállásába ütköznek.	Társadalmi	Kis	Nagy	A lakosság folyamatos tájékoztatásával, bevonásával, mediálással csökkenthető az ellenállás.
A projektekbe bevont célcsoport negatív hozzáállása, részvétel felmondása a projekt megvalósítás során	Társadalmi	Közepes	Kritikus	Lehetőség szerint elkötelezett személyek bevonása a célcsoportba A célcsoport tagok számára szankciók beépítése a részvétel felmondása esetén
Előre nem tervezett pótmunkák felmerülése.	Kivitelezési/ pénzügyi	Kis	Közepes	A pénzügyi tervezés során fontos a tartalékok képzése, költségvetésbe illesztése.
A tervezett projektek megvalósítási költsége jóval meghaladja a tervezett mértéket	Pénzügyi	Közepes	Közepes	Részletes projekttervek, átgondolt műszaki tervek, költségvetések készítése Tartalékkeret meghatározása
Az közösségi terek működtetéséhez nem állnak rendelkezésre a megfelelő szervezeti feltételek.	Intézményi	Közepes	Nagy	A megfelelő kompetenciák és képességek vizsgálatával szükséges az új szervezetet kialakítani. Releváns szakmai tapasztalattal rendelkező humán erőforrás bevonása ajánlott.
A megvalósításhoz szükséges szakemberek hiánya	Humán erőforrás	Közepes	Kritikus	Az Önkormányzat igyekszik megbízható, kipróbált és elkötelezett szakemberekre bízni a projekt megvalósítási feladatokat

7. Indikatív pénzügyi terv

A HKFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Ssz.	A műveletek megnevezése	2017	2018	2019	2020	2021	Összesen	%
1.	KÖZÖSSÉGEK SZABAD TEREKEN - A szabadtéri közösségi terek számának és minőségének növelése, többfunkciós terek kialakítása (ERFA)	0	0	0	65,956376	0	65,956376	19,4%
2.	BŐVÜLŐ TEREK - ÉPÍTKEZŐ KÖZÖSSÉGEK - A kreatív ipar fellendítése Békéscsabán: Általános és speciális igényeket is kielégítő fedett közösségi terek fejlesztése és létrehozása (Kulcsprojekt, ERFA)	0	0	0	100	11	111,000	32,65%
3/A	ÉLMÉNY ÉS ALKOTÁS - A kreatív ipar fellendítése Békéscsabán: A közösségi kulturális programok kínálatának megújítása a lakosság aktív bevonásával (Kulcsprojekt, ESZA)	0	0	0	25	0	25,000	7,35%
3/B	KULTÚRA ÉS KÖZÖSSÉG - Újszerű, innovatív közösségi formák támogatása a kultúra eszközeivel (ESZA)	0	0	0	45	35,187162	75,333333	22,11%
4.	KÖZÖS GONDOSKODÁS - A helyi, közösségi alapú gazdaságfejlesztés támogatása – közösségi ösztönző programok (ESZA)	0	0	0	10,700	5,150	15,850	4,66%
5.	KÉPZŐK KÉPZÉSE - Közösségfejlesztő és kulturális programszervező szakemberek és önkéntesek képzése (ESZA)	0	0	0	6,056260	11,093740	17,150	5,04%
6.	ÉPÜLŐ KÖZÖSSÉGEK - A közösség fejlesztése és védelme érdekében létrejövő önszerveződő csoportok speciális (eszköz) szükségleteinek biztosítása (ERFA)	0	0	16,632110	13,078514	0	29,710624	8,75%
	Összesen	0	0	0	0		340,000	100,00%

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (Ft)

	2017	2018	2019	2020	2021	Összesen
Működési költségek	1 019 410	8 175 956	10 488 838	12 982 835	12 244 911	39 378 262
Animációs költségek	7 790 000	4 400 000	0	2 938 050	0	20 621 738
Összesen	8 809 410	12 575 956	10 448 838	15 920 885	12 244 911	60 000 000

A HKFS teljes költségvetése

Kipályázható és adminisztratív költségek együttesen (millió Ft)

	2017	2018	2019	2020	2021	Összesen	%	Finanszírozó alap
Kipályázható ERFA-költségek	0	111,000	79,710291	15,956376	0	206,666667	51,67%	ERFA
Kipályázható ESZA-költségek	0	0	133,333333	0	0	133,333333	33,33%	ESZA
Adminisztratív költségek	8,809410	12,575956	10,448838	15,920885	12,244911	60,000	15,00%	ERFA
Összesen	8,809410	123,575956	223,492462	31,877261	12,244911	400,000	100,00%	